

Admiranda methodus novae philosophiae Renati Des Cartes

<https://hdl.handle.net/1874/10152>

A D M I R A N D A

Waring
METHODVS

Novæ Philosophiæ *Yd^o 1932*

RENATI DES CARTES.

VLTRA I E C T I,

Ex Officina JOANNIS *van*

VVAESBERGE,

Anno c1o 1c c1111o

MARTINVS SCHOOCKIVS
Philosophiæ in Academ. Groningo-
Omlandica Professor, Lect. S. D.

A Quo tempore primum No-
bilissimus Amplissimusque
Magistratus Trajectinus, heroi-
co conatu Illust: Gymnasii (quod
præter multorum opinionem ci-
to in Academiã excrevit) fun-
damēta moliri cœpit; cujusdam
Renati des Cartes nomen primo
mussitari, dein, quod Philo-
sophorum aquila diceretur, apud
nobiles quosdam & magnates
maxime, jactari inceptum est,
famæ ejus præcipuo buccinatore
viro quodam non indocto, qui
persuadere laboravit, alicubi
(antrum enim hominis ut ut ro-
gatus nunquam monstrare cu-
piebat) nobilem quem virũ la-
titare, qui non tantum sufficeret

P R A E F A T I O.

debellanda Philosophiæ Teripatetica, verum etiam suo tempore, subsidio Matheseos & maxime Algebrae, tam perspicuum & solidis demonstrationibus suffultū Philosophiæ systema daturus esset, ut nunquam perfectius Sol aspexerit. Quamquam autem tū temporis, oppido adhuc juvenis, ex Aristotele meo scirem; sapientem non facile admirari, usque & assidua recentiorum Philosophorum lectione didicissem, Novatores in Philosophia facilius posse explodere receptæ philosophiæ dogmata, quam meliora in eorum locum substituire, nihilominus D. ODRUS, occultus scilicet philosophantium dictator, tacite mihi placere cepit, quod credere non possem, virum

inge-

P R Æ F A T I O.

ingeniosū, (qualis fuit ille, quem modo designavi) toto cælo circa hominem (ut dicebat) à multis annis exploratum, errare posse. Eoque multoties apud eundem institi ut me aut ad novi Apollinis cortinam deduceret, aut explicaret responsa, quæ ex ea prodiiſſe dicebat. At ut occultū Sophiæ sacrarium monstraret, nūquam adduci potuit, quod diceret ejus antistitem paucorū hominum esse; dogmata per pauca quoque indicavit, maxime ea, quæ Problematicis quibusdā disertatiunculis subinde immiscere solet; nō quod ea ignorare videretur, aut æternum premere vellet; sed maxime ut mihi multisq; aliis salivam moveret lintei alicujus libri, in quo absol-

P R Æ F A T I O.

vendo authorem totū esse identidem dicebat. Dum ego ergo, mecumque plurimi per annos aliquot patienter has nova philosophia tabulas, velut quod è caelo scutū exspectant; de improvviso anno 1637. Leydæ liber quis Gallicus, nullum authoris nomē preferens, quadruplicique titulo insignis evulgatur; cujus patrem simulac virum sc. ex annalium memoria Cartesiū esse intellexi, eum mihi cōparavi & pro qualicunq; scientiæ modulo in Gallica lingua, quam primum pertinaci diligentia evolvere cœpi, identidem ex me quærens; hiccine esse ille ^{avtoris} inter philosophos, qui brevissimo temporis spatio magna illa Aristotelis, Platonis, nomina oblitterare posset? nihil tamen

P R Æ F A T I O.

tamen definire audebam, quod existimarem me ex turba infelicitum illorū hominum esse, quos ut mysteriorum suorum incapaces nō semel in Methodo author proscribit, & ad sacra ignorantiae insulas ablegatos cupit. Postea alios, quos credebam nomē quod inter eruditos ferre, in consiliū adhibere cæpi, & quid de nova Cartesii philosophia videretur, sciscitari; ex quibus cum discerem, in spisso libro, quicquid nōnullis videretur, magno conatu maximas nugas agi; per otium, ut idem propius explorare possem, librū sepositum relegere cæpi; in quo cū primo authoris methodū, & dein superbam pertinacemque cōfidentiam, in quaque pagina proditam, diligenter

P R A E F A T I O.

*annotassem, certo apud me statui
 nullas in posterum horas taliū
 apinarum examini consecrare;
 credidique neminē ineruditorū
 caveis in ventum iri, qui utroq;
 pollice has abortivas nugas a
 fluctuāte patre expositas proba-
 turus esset. Oblivionis ergo sup-
 paro apud me multosq; alios ad
 tempus aliquod Cartesii nomen
 tectum fuit, & adhuc tegetetur,
 nisi sequēti anno Medicus quis,
 ad cathedram Medicam in Aca-
 demia eodem mecū die evectus,
 Cartesianae philosophiae signum
 erigere incepisset, publice priva-
 timque eam loco antiquae & re-
 ceptae philosophiae docēdo & in-
 culcādo, ut autem fieri solet, pau-
 culi rerum imperiti adolescen-
 tes, quorum aures Sirenum can-
 tuū*

PRÆFATIO.

tui nõ aſſueverant, a vide nova
 opinionum monſtra in peçtoris
 ſacrarium deduxerint, tãtoſque
 ſpiritus Cartefio, (qui dictaturã
 in nova Academia à primis ejus
 incunabulis animo agitaverat)
 addiderunt, ut præcedenti anno
 auſus fuerit nomen ſuũ ſex Me-
 ditationibus, quibus percellere
 ſtudet obfirmatos atheorũ ani-
 mos, præſcribere, ſpecimenque
 philoſophiæ ſuæ non uni aut al-
 teri offerre, ſed ipſi Sorbonæ Pa-
 riſienſi, quæ tamẽ hætenus an-
 tiquæ philoſophiæ veritatem
 quã pertinaciſſime contra quos-
 cunq; Novatores defendit. Sed
 ut ſpes, citra judicium ſuſcepta,
 quam fallax & raro diuturna
 eſſe ſolet; Cartefii philoſophiæ,
 jam principatum in novã Aca-
 demia

P R Æ F A T I O.

demia obtenturam se sperabat, quod minus decore se gereret & imprudentius à Medico defenderetur, præter multorū opinionem uno Senatus Academici decreto, approbante Nobiliss. & Ampliss. urbis Magistratu, nunquam in posterū per Dei gratiā reditura, proscripta fuit. Effertior proinde factus est, Renatus des Cartes; qui ut ab orbe universo agnosci posset, sibi ipsi larvam detraxit, ut enim bilem cōmode eructaret, Amstelodamēsi prælo iterū subjici Meditationes suas curavit, iisq; auctarii vice Epistolam, quam si Archilochiū edictū voca vero nequaquam calumniabor, subjunxit. Omnia epistole puncta scurram & sycophantam olentia in antecessum

PRÆFATIO.

non representabo, quid mihi acciderit solum referam. Simulac abominandum carmen ex sycophantiis, fallaciis, & Thraſonismis confutū legi, omnia quæ ab homine unquam scripta erant cum eo cōponere capi, quo illius indolem explorare eamque aliquando ex fidei legibus orbi delineare possem. Omnia vero cum accuratius expendisse viderer, mihi *δύρα νόστος* secundum Pindarum; ita ut difficile initio fuerit *ἀπένετον ἔργον*. Existimabā enim initio novatorem hunc aut Davidis Georgii, aut Iohānis Torrentii antehac ergastuli Harlemensis inquilini vestigiis insistere, & novarum opinionum portentis vanos & opulentos velle dementare, quo marsupiū & ar-

P R Æ F A T I O.

*cam eorum manciparet, secureq̄
 tātis pecunie subsidiis suffultus,
 Genio ac natura indulgeret: Sed
 mox suspicioni illi nuncium mi-
 sicum perpenderem sacculos non
 araneis plenos, sed numis ab illo
 circumferri, eorumq̄ auxilio &
 opera ea oppugnari, qua omni
 auro cariora esse deberent. Fu-
 gatis ergo prioribus cogitationi-
 bus novis indulgere cæpi, & post
 serium scrupulosumq; examen,
 triapotissimū novæ philosophiæ
 architectum agere deprehēdi, de
 quibus cum ex re sit omnes edo-
 seri, libere ac sine ullis ambagi-
 bus prodam. Primo, ut ut mode-
 stiā simulet, omni tamen studia
 ac conatu hoc agit, quo per ami-
 culos & artes ingenuo homine
 indignas, velut alteram Baby-
 loni-*

P R A E F A T I O

lonicam turrim, erigat, & quidem in iis locis, ubi hactenus publice privatimq; antiqua ac recepta philosophia doceri consuevit. Fateor, non quidem aperte hoc hominem agere; interim tamē, ut clare Lectorem docemus, dum videri vult Scepticos refutare, quod facere solent quicumq; per patricias artes, in aulis magis quam scholis notas, studiosos eorumque professores, ac consequenter Ecclesiam, & Rempubl. disputationibus & contentionibus distrahere laborant, & sic viā sternere ad periculosissimas hereses & scismata. Ita Faustus Socinus dicere solet, se ea reformare, quae omissa à LutHERO ac CALVINO erant, quo secure per orbem Christianum

Rhe-

P R Æ F A T I O.

Photinianismi semina spargere
 posset; item Adolphus Venator
 quondam Alcmarianus pastor,
 vere ac mere Theologiæ profes-
 sor videri voluit, quo nefanda
 quæque dogmata propagare pos-
 set, ac sub tertii sacramenti præ-
 textu, virginum & viduarum
 pedes lavare. Secundo, cum li-
 bris & lectioni bellum indixerit
 Cartesius, pro virili studiosam
 juventutem, à studiis & labori-
 bus, ætati illi maxime congruis,
 abducere laborat, pelliciendo e-
 am non quidem Epicuri exem-
 plo ad hortum & mensam, aut
 instar Torrentii ad speciosas fœ-
 minas, cantharum & aleam; sed
 ad otium & meditabundos le-
 ctos, & quidem prætextu cogita-
 tionum, observationum & ex-
 perien-

P R Æ F A T I O.

*perientiarum, per quæ eruditio-
 nis compendia, si homini crede-
 re volumus, citra pulveris ja-
 ctum, quotquot Promethea fa-
 ventem experiuntur, docti non
 tantum, verum & celebres eva-
 dere possunt. Tertio, ut omnes
 in hoc tractatu doceo, cognovi
 hominem cū Vaninio paria fa-
 cere, & dum videri vult Atheos
 Achilleis argumentis oppugna-
 re, subdole ac admodum occulte
 Atheismi venenum iis affri-
 care, qui anguem in herba lati-
 tantem præ ingenii imbecillita-
 te ubique deprehendere non pos-
 sunt. Enimvero multi rationa-
 les Theologo-philosophi, quibus
 sordet Scriptura, Atheismum
 docent, dum detegere ac refuta-
 re eum laborant. Sic diabolus
 dum*

P R Æ F A T I O.

*dum Christum, benedictum sal-
 vatores nostrum, divina pro-
 videntia admonere presumit,
 longissime ab ea adducit, exsti-
 mulando eum ad Dominum Deum
 tentandum. Hæc enim subtilium
 Atheorum praxis: Vnum aut
 alterum contra Atheos, ut in-
 fallibile argumentum jactare,
 quod quia pauci vix capere pos-
 sunt, tacite ostenditur nulla ar-
 gumenta esse, quibus certo ac ci-
 tra fluctuationem ullam numerum
 quod esse evincatur. Et tantum
 quidem de hominis instituto,
 prout colligere potui ex sedula
 tum lectione, tum iterato scrip-
 torum ejus examine. Quibus
 moribus in vita præditus sit,
 difficulter aliquis expedire pos-
 set: quis omnia enim ejus lati-
 bula,*

P R Æ F A T I O.

bula, & sæpius quam ab Hamaxobiis fieri solet, mutata domicilia explicet? Modo in Westfrisia, modo in Geldria, iterum in Hollandia aut Transisulania, aut Trajectina Diocesi vivere dicitur, ut non injuria quis prima fronte suspicari posset eum ex Societate Fratrum Rosæ & crucis prodiisse, quorum jactabundam vocem ante annos non ita multos Germania quidem audire potuit, eos ipsos autem, ut ut diligenter quæritos, difficulter invenire. Cui suspicioni & ego non invitus accederem, nisi scirem hominem ambitiosissimum velle nomē suum (quod studiose dicti Fratres silentio premi curabāt) apertis

P R Æ F A T I O.

apertis tibiis per omnes orbis
 angulos decantari. Non videtur
 quoque Anachoretarum voto se
 obstrinxisse, quos aut quas enim,
 invisere amat, ipso meridie in-
 visit & salutatur; & quanquam
 antiquorum Philosophorum vix
 nomen ferre potest, eorum tamē
 exemplo rediviuis Satho scil.
 Phrynes quas in delitiis habere
 arctēq; complecti dicitur. Vt ego
 vero libere profitear, quid de ho-
 minis latibulis iudicem, existi-
 mo eum aut male consciētiae sti-
 mulis exagitari, forte quod bi-
 dental (Deus novit) alicubi con-
 tractarit; aut esse ex Timonis,
 alteriusve trīstis *μισανθρωπία*, po-
 stēritate, aut denique amabili
 insania deludi. Sed quæ necdum
 in proscenium sunt adducta, an-

P R Æ F A T I O.

te diem fusius detectum ire non
 possum. Ut ut ergo sit, hoc saltem
 verissimum, hominem esse gna-
 viter impudentem, superbū fa-
 stidiosum, maledicum, & cōvi-
 tiatorem, qui quid dicat, nihil
 pensi habere videtur. Ut alia hu-
 jus rei documenta prætereā, ab-
 unde hoc docet vel una Epistola
 ad Dinetum: non contentus e-
 nim in ea omnes Academiarum
 Professores, imo omnes, quotquot
 vixerunt & vivunt, viros do-
 ctos contempsisse; nominatim in-
 currit in inclytā Academiā Vl-
 trajectinam, præ cæteris vero in
 Theologum, superiori anno in ea
 Rectorem Magnificum. Pro A-
 cademia, in qua ad quadrienniū
 publice privatimq; docui, nihil
 dicam; ipsa, ut opinor, pro se re-
 spon-

P R Æ F A T I O.

spondebit, hominisq; calumnias
 & mendacia, ut in posterum si-
 milis farinae hominibus exem-
 plum esse possit: pro Theologo di-
 lectissimo mihi præceptore pau-
 eula tantum verba faciam, orbi
 enim Sacrosanctæ Theologiæ Do-
 ctor & Professor Voetius, ita ho-
 die innotuit, ut haut necessū sit
 eum proluxa oratione defendere
 contra sacrum carnis & mundi
 sacerdotem Renatū des Cartes.
 Duum vero generum convitia,
 dicteria, & mendacia sunt, qui-
 bus irrito conatu integerrimam
 Doctoris Voetii existimationem
 ledere & collutulare studuit:
 Quædam ad causam hanc non
 pertinent; quædam vero caus-
 sam ipsam tangunt. Ex iis que
 ad causam hanc non pertinent
 illud

P R Æ F A T I O.

illud primum est, quod *Epist. p. 178. Edit. Elz. dicit*: Eum in potentiores invehendo ferventem & indomitum pietatis zelum præ se ferre. Si *Cartesius* formulam hanc, qua jam olim falso carnales quidam *Libertini*, omnium horarum verum tumni, hybrida Christiani, & alii quibus mens male conscia, immerentem & ex conscientia ad Dei gloriam munere imposto fungentem in propatulo ferire solent, suam hic facere voluit, ne in prudentia leges peccat, quod calumniam, quam ejus architecti hæcenus necdum ex antro suo protrahere ausi fuerunt, pro sua adoptare ausit: Si vero quod ex parte credo si ingenium ejus propius explorem, ipse diabolicum hoc men-

P R Æ F A T I O.

mendacium per indomitã mentiendi ac calumniãdi libidinem fabricatus est, videat ne aliquãdo alibi secundum aliam figurã & modum de eo disputatio incidat. Sed his diaboli delitiis larvã detrahamus. Dicit Renatus des Cartes, vir scil. mentiri nescius, Theologum in potentiores invehẽdo ferventem & indomitũ pietatis zelum præ se ferre. Mirum ergo quod in vico vicino Sylvæducis per annos sex, & Huesdæ per annos 17. Magistratus eum civem & Ecclesiæ suæ ministrum toleraverit; & dum inibi Christi evangelium prædicaret ad ministerium Ecclesiæ Hagæ-comitaneæ, Roterodamensis, Harlemensis, ac Sylvæ-ducensis in forma
 sit

P R Æ F A T I O.

*fit vocatus. Tētatus vero & sol-
 licitatus aut per literas aut dele-
 gatos ab Ecclesia Dordracena,
 & Middelburgensi, applauden-
 tibus & dimissionem ejus flagi-
 tantibus Illustr. & Celsiss. Prin-
 cipibus, Mauritio Nassovio, &
 Henrico Frederico, item Celsissi-
 ma Principissa, Illustrium & Po-
 tentissimorum Ordd. Genera-
 lium delegatis, Nobilibus & po-
 tentibus Ordd. Hollandiæ dele-
 gatis, nec non Curiarum Senato-
 ribus, & Amplissimis urbium e-
 arum Magistratibus. Ito, mi ho-
 mo, & in alio orbe fatuis persua-
 de à tot Illustrissimis, Potentis-
 simis, Nobilissimis, Amplissi-
 misque viris aliquoties ad mini-
 sterium capessendum invitatum
 fuisse Theologum, ut quotidie
 ejus*

P R Æ F A T I O.

ejus immoderatum Zelum, ef-
freneque os in se debacchans ex-
perrientur. Sed quorsum tã pro-
cul discedimus? An non Nobilif-
simi & Amplissimi Senatores
Vltrajectini ei professionem the-
ologicam decreverunt, & post-
modum ab Ecclesia, quæ Christo
in ea urbe colligitur, pastorem
electum approbarunt? nisi forte
propterea hoc factũ existimes, ut
quotidie, aut pro re nata, ipsi ab
eo possēt perstringi. Sed, si placet
mi homo, judiciũ fac eorũ potẽ-
tiorum, qui indomiti ferventis-
que Zeli à Theologo prodeuntis,
experti sunt. Quid dixit Theo-
logus? aut qui tu, qui ignoti
antri perpetuo inquilinus esse
amas, hoc scire potes? Taces
ad ~~remedia~~ redactus? Loqui
vero

P R Æ F A T I O.

*vero potuisti & ausus fuisti in
 Epistola; propterea secundo e-
 nim ostendere laboras pag. ead.
 Theolog. ferventis in domitique
 Zeli igni æstuarè, quod modo
 in Romanam religionem,
 modo in alias quascunque à
 sua diversas invehatur. Scili-
 cet, mi vir, nostique & qualia
 dona verbi divini ministrum
 commendent & exornent: pro-
 pterea, ne plures causas laudem,
 à tam variis Ecclesiis Theol. ex-
 petitus fuit, ut orthodoxam ve-
 ritatem contra Romane Eccle-
 siæ, aliarumque sectarum dog-
 mata, machinationes, strophas,
 ac sophismata defendere posset.
 Nec tamen concionandi dotes,
 quibus à Deo instructus Theo-
 log., aut tantum, aut principa-
 liter*

P R Æ F A T I O.

liter in elenchis consistunt, sive, ut tu loqueris, in vectivis in adversarios. Vis ac Suada solidæ & vere divinæ sapientiæ amplius se prodere solet in patheticis usibus & applicationibus adhortationum, consolationum, &c. Sed quorsum porcis margaritas projicio. Pergit vero Cartesius, & tertio pag. 178 sic ait. Interdum etiam dicteris plebeculæ aures demulcet. Quasi vero Theologus sit Cartesius, aut amulari debeat mundanos crassosque Libertinos. Novimus vero quorum pharetræ hæc & similia tela Theologi adversariis ad eum jugulādū suppeditare solent: sed, ut spero, Deus aliquando occasionem cōcedet contra eos & Cartesium a-

lia

P R Æ F A T I O.

liaratione super his calumniis
 disputandi. Dicit calumniator
 Theologum plebeculæ tātum
 aures demulcere, ut incautis
 persuadeat turbæ & plebis fa-
 vore ac præsidio virum doctum
 & pium tantum niti, & propte-
 rea Magistratus in eū serio nec-
 dum decrevisse animadvertere,
 quod pro tempore vix tuto
 hoc liceat per eos, quibus multi-
 tudo virtutem ac audaciam ad-
 dere solet. Sed toto cælo errat.
 Trajectina civitas multos ad-
 huc purpuratos per Dei gratiam
 in sinu suo fovet, qui nequaquã
 sinent pietatem, Zelum, & in-
 nocentiam per paucorum calum-
 nias, mendacia, ac Sinonias ar-
 tes opprimi. Progreditur, &
 quarto pag. 177. ita dicit:

* * *

2

Cluct

P R Æ F A T I O.

Cluet Theologus, Concionator, Disputator. *Rhetoricationes hæ Rhetoricam Socinianam & Remonstranticam olent. Sed quid ad rem faciunt? Ad esdum, mi homo; quando Voetium audire dicis Theologum, Concionatorem, ac disputatorem, licet ringaris & femur ferias, verum dicis. Sed quid interim hoc ad defensionem philosophiæ tuæ? Novimus quidem, neque enim cornea nobis fibra est, quo tendas, quidve, rerum ignaris tacite innuere velis: Sed quid diceres, si quis pari importunitate præfaretur: Cartesius cluet lucifuga, alter Cainus, vagus, &c. ganco, venerens nepotulus, &c. an non mox exciperes nequaquam illud ad rem facere, etiam-*

*etiamsi verum esset? Sed quid
 dein quinto ex locis communi-
 bus Calumniarum profertur?
 Multos quotidie libellos, sed
 à nemine legendos, emittit.
 Si Voetii scripta publica intelli-
 gat, an quis ea legere dignetur,
 (quandoquidem ipse neq; libros
 legit, neque bibliopola obit) dis-
 cere posset vel ex uno suo Medi-
 co: ne contra hominem in pro-
 patulo mendacem bibliopolas nō
 tantum nostræ, sed suæ etiam, ac
 Remonstrantica professionis te-
 stes laudem. Sin vero in animo
 habuit Theses, aut Diatribas in
 Academia ad disputandum pro-
 poni solitas: quamvis oculi ipsi
 doleant, multarum Disputatio-
 num à Typographo exemplaria
 haberi amplius non possunt; ad-*

P R A E F A T I O.

eo a vide mox ab evulgatione nō
 tantum à nostratibus, verū ex-
 traneis etiam Ecclesiarum pa-
 storibus, & Theologiae studiosis,
 quin etiam Professoribus, Phi-
 losophis, Jurisconsultis & Me-
 dicis, & quod miretur quis à vi-
 ris politicis ac in dignitate con-
 stitutis expetuntur. Pudor &
 modestia non permittunt exhi-
 bere literas magnorum virorū,
 quibus ipsius Theses quoti-
 die efflagitant. Sexto, hæc os
 mendax eruēt at ead. pag. Va-
 rios authores, sed sæpius con-
 tra se, quam pro se facientes,
 citat. Sed an Cretensis Thersites
 unquam aut Theol. publica
 scripta, aut Theses legit? Si legit,
 an etiam authores legit qui ibi
 citantur, & cum Theol. libel-
 lis

lis contulit? Quod si vero ex instituto Sceptica ignavia, ignorantia, & audacia sua bonos aucthores non legit, qua fronte iudicium sibi arrogare audeat! Sed age, specimen edat aucthorum, nō semel atque iterum tantum, sed sæpius contra Theologū facientium. Nec tantum sæpius, si homini ex mendacis consuto credimus, aucthores contra eum faciunt, sed amplius (ut septimo innuit ead. pag.) aucthores forte ex indicibus tantum notos citat. Quam stolidū hoc mendacium sit, norunt, qui semel tantum Theol. scripta inspexerunt: nam pro re nata, & usu ita postulante, non raro in iis ipsa sententia ac formalia aucthorum verba citantur proposi-

P R Æ F A T I O.

tisque sententiis applicantur: nonnunquam etiam citata verba aut explicantur, aut examinantur: alias etiam dicta cum dictis conferuntur, quo sibi invicem lucem fenerari queant. Tantam autem authorum, quos ad partes vocat, fiduciam Theolog. habet; ut non tantum eorum libros, & capita, sed saepe etiam paginas, numeros, sectiones, ac paragraphos citet. Si Cartesio animus, in lucem prodeat, experiaturque an Theol. authores ex Indicibus tantum cognoscat, aut quem subornet ex mystagogis suis, alium si reperire non possit Medico suo eas partes deleget, jubeatque non de Theologis ipsi propriis, sed philosophis, historicis, literatoribus,

toribus, antiquariis, &c. collationem cū eo instituere Quam vero, librorum belluo Theol., omnis generis authorum notitiā habeat, non tantum studiosi sed multi alii viri docti norunt, qui omnigenos scriptores ex ipsius bibliotheca quotidie commo-
 dato accipere solent. Non contentus eruētasse has calūnias Cartesius, ita dein octavo pag. 178. in Theolog. debacchatur: De quibuslibet scientiis tāquam si earum gnarus esset, audacissime, sed & imperitissime, loquendo, admodum doctus indoctis videtur. Quam male coheret hoc mendacium? Renato si fidem habere volumus: quādo Theol. Disputationes & lectiones in Academia habet, aut

** 5 the-

P R Æ F A T I O.

theses edit, aut libellos caveæ eruditorum cōsecratos, evulgat, indoctis loquitur. Enimvero fortis imaginatio hic Cartesium in vertiginem egit. Dic vero, mihi homo, quādo aut quo loco Theologus de quibuslibet scientiis tanquam earum gnarus locutus fuit? Putasne eum tui similem esse? minime. Intra terminos suos se continet, & si quæ sint ex alienis scientiis, quæ ad Scripturæ & Theologiæ suæ explicationem necessaria esse iudicet, ea quærere ac discere solet ex expertis & primæ notæ Medicis, Iurisconsultis, Chirurgis, Mathematicis, &c. Vt sicubi erret, saltem cum eruditis & in quaque arte sapientibus errans veniam ab omnibus æquis Censoribus

*foribus mereatur: Memor enim
 perpetuo Aristotelici effati est:
 Artifici in sua arte credendum.
 Pergit bipedum mendacissimus,
 & nono pag. ead. sequentem
 calumniam eruētat: Sæpe, ubi
 fuit disputandum, convitia
 pro rationibus attulit. Quan-
 dō hoc accidit, mi tenebrio: hu-
 jus rei non meminit Academia
 Trajectina: si possis, testes, eos-
 que testabiles, lauda, qui hoc Ul-
 trajecti unquam accidisse depo-
 nant; aut si nulli tibi occurrant,
 debitam calumniatoribus mer-
 cedem, aliquando tibi exsolven-
 dam, expecta. Decimo ut vi-
 deatur Cretensium dictator cū
 ratione loqui, ignorantia impu-
 dentiaque Theologi specimen
 adferre laborat, & pag. 182. I-*

P R Æ F A T I O.

gnaris persuadere laborat, Gorleum ac Taurellum nunquam forte ei visos esse, quia sibi erāt ignoti. Sed quam putidum hoc impuri calumniatoris argumentum? Ego authores in vulgus notissimos nunquam aut salutavi aut inspexi, Ergo & alii, nominatim Theol: per omnia ignoti esse debent. Enimvero neq; Theolog., neque ego, neque quis alius ex ordine eruditorum sexcenta talenta mereri vellet, ac tam hospes in libris esse, ac Cartesius, qui eos pro inutili philosophaturo suppellectile habet. An vero Voetius ignoret Gorleum ac Taurellum discat ex studiosis, qui authores eos, quotidie ab eo commutato accipere solent, aut si vis fidem deroget in consilium adhi-

P R A E F A T I O.

adhibeat suum Medicum. Undecimo, Theol., si credere volumus sacer intestabilisque habendus est, quoniam Cartesii philosophiam in magia suspicionem vocare voluit. Sic enim pag. 199. loquitur: Tantum interrogo an recte intelligat istam philosophiam, quam condemnat, homo usque adco stolidus (aut, si mavult, malignus) ut eam in Magiæ suspicionem voluerit adducere, quia figuras considerat. Quæ tua occulta (per Dei gratiam deinceps magis detegenda) philosophia esset, quod latitaret adhuc in materie phantasticæ potentia, non noverat Theol. cum principia Philosophiæ Medici tui detegeret; neque enim

tum

P R Æ F A T I O.

*tum lucem adhuc aspexerant
 Meditationes tuae Metaphysi-
 cæ, ac præter eas nullus libellus
 ad manum erat, in quem ut tuū,
 tuto stylum stringere potuisset.
 Tantum Medici tui imprudens
 effatum publice propositum, &
 ut audiui, quam infeliciter de-
 fensum, inter alias objectiones,
 hac quoque difficultate preme-
 bat. Sed an hac ratione Philo-
 sophiam tuam, ut Magicã pro-
 scripsit? quam infeliciter soles
καρπολαγία. Videris vero qua fron-
 te, & consciëntia, hominem do-
 ctum, pium, & innocentem, sto-
 lidum ac malignum vocave-
 ris. Duodecimo, epitheta The-
 ologi quæ deinceps pag. 187. &
 194 per satyram coacervat, ut
 quod sit, ineptus, importunus
 in*

P R Æ F A T I O.

in aliis provocandis, sæpius
 turpiter victus decesserit, &
 quæ alia ejusdem nota sunt, o-
 mnia condonari debent calami-
 tati, quam Cartesianæ philoso-
 phia in Academia Ultrajectina,
 etiam opitulantibus doctissimis
 Theologi Disputationibus, præ-
 ter spem & opinionem passa est.
 Ferunt alicubi in Gallia (fabula
 an historia sit, nescio) litiganti-
 bus, qui publice caussa ceciderunt,
 concedi, ut bilem suam impune
 effundant. Theologus orthodoxæ
 philosophiæ ac Theologiæ asser-
 tor neminem importune unquam
 provocavit, ne quidem Cartesi-
 anæ philosophiæ fautores: nisi
 forte propterea importunus pro-
 vocator haberi debeat, quod D.
 Renato quam importune & a-
 lienissi-

P R Æ F A T I O.

lieniſſimo tempore acciderit, ut
 philoſophia ejus à Theologo in
 lucem protracta & protrita, nec
 non publice proſtituta, Aca-
 demia Ultrajectina, in qua ſe
 dominaturam crediderat, ex-
 terminaretur non tantum Se-
 natus authoritate, ſed amplius
 ſtudioſorum, veritati ceden-
 tium, judiciis. Importune pro-
 vocando ſi alicubi ſit peccatum,
 na à parte Cartesii eſt peccatum,
 qui Theologum volentem no-
 lentem importunis convitiis,
 calumniis, & mendaciis in pro-
 ſcenium protrahere laborat. Et
 tantum de iis, quæ cauſam ip-
 ſam non tangunt: ſuccedunt
 dein calumnie & mendacia,
 quæ cauſam ipſam, ob quam
 bonus ſcilicet vir Cartesius vi-
 rulen-

P R Æ F A T I O.

ruentam Epistolam vulgavit, propius concernunt. Cum ea enim velut infelici saburra caudam libri sui onerare voluerit, ut imperitis persuaderet philosophiam suam paucis annis in Academia Ultrajectina per Medicum tradi solitam, per iniquitatem proscriptam & eliminatam fuisse; incautis & rerum gestarum ignaris persuadere laborat per unum Theologum tum temporis Rectorem Magnificum importune hoc procuratum fuisse. Hoc verodum agit, quot pene verba, totidem hominis flagitia deprehendere licet: tam cruda enim & crassa per quamque prope lineam mendacia eructat, ut pari jure & halitu scribere potuisset,

Theo-

P R A E F A T I O.

Theologū superioris anni Reċto-
rem Magnificum voluisse pa-
triam prodere, parricidiū Trin-
cipi intentare, urbem hanc Vul-
cano consecrare, latronum &
seditiosorum manum ducere,
Turcismum, aut hæreses Socini-
anas, aut Iudaismum introdu-
cere, & quid non? Ut ad rem
vero accedamus, homo noster
subdole admodum, & plane se-
cundum Methodum pseudo-
politicorum & pseudo-pragma-
ticorum omnem bilem in unum
Theologū, sive Magnificū Re-
ċtorem, exonerare laborat, fin-
gendo ab eo uno factum fuisse,
quod à toto Professorum Colle-
gio conditum est decretum; quo
aut Theologum cum collegis suis
committat, aut majorem gra-
tiam

P R Æ F A T I O.

tiam à Patribus Societatis Iesu
 ineat, quibus Theologus, quod
 stylū aliquando in quædam Ec-
 clesie Romane dogmata strin-
 xit, præ aliis invisus est. Sed si
 placuisset Cartesio Medicum
 suum consulere, aut potius si
 Medico placuisset veritati lita-
 re & conscientie rationem ha-
 bere, nequaquam dissimulare
 aut potuisset aut debuisset fal-
 sum esse. Theologū aut festina-
 bundum aut importunum in
 proscribendis nova philosophiæ
 commentis fuisse, sed potius va-
 rios ex aliis Professoribus, Medi-
 ci item collegas, somnia & com-
 menta in ipsa herba voluisse
 opprimi, sepeque conquestos
 fuisse apud suum Rectorem Ma-
 gnificum, nimis diu ea tolerari,
 quæ

P R Æ F A T I O.

que aliquando pacem Academicam turbatura essent, sibi lã esse imponendam novaturientibus, omnem heterodoxie occasionem procul averruncandam; Rẽctorem vero, hoc est ipsum Theologum, sapius tela intentata à Medici jugulo avertisse, quod lenitate, ac longanimitate eum ad officium oportune revocari posse speraret. Etenim si aut Medicus, aut ipse Cartesius hæc quæ certiora sunt iis quæ apud Sagram, cogitasset, aliud etenim premium indulgentiæ ac moderationi Rẽctoris decrevisset; nec contra solem primo sic mentitus fuisset pag. 180. Ac vero hæc satis magna occasio visa est Rẽctori Theologo ad Medicum circum

P R Æ F A T I O.

cumveniendum, hæreseosque condemnandum, & ita, vel invito Magistratu, si res, ut sperabat, successisset, de Professione deturbandum.

Ipsè Medicus loquatur, qui non tantum Theologũ expertus est, qualem reliqui Collegæ, sed privatim etiam amicum & fautorem, ut ipse variis indicis saepe testatus fuit. Quando vero, aut per quos Theologus unquã Medicum tuum de Professione deturbare studuit: loquere, ne omnes tibi, ut Sycophantæ, aut x aut x decernant. Sed quomodo tandem Theologus Medicum Cartesianum exauctorare laboravit? invito magistratu. Pape! tantane authoritate & potentia Ultrajecti pollet Theologus!

P R Æ F A T I O.

theologus! Disce, tenebrio, ex Nobilissimo & Amplissimo Senatu Ultrajectino, disce ex Professoribus, vel ex uno Medico tuo, imo disce ex quovis idiota Ultrajeno; non per Professore unum, aut Rectorem Academiae, imo ne per omnes quidem Professores constitui aut destitui Professore Academicum, sed à pleno totius Senatus consensu, sive à xl. hujus urbis viris. Si dicas vero Rectorem hoc molitum, ut ab ipso Senatu, invito quidem, sed coaëto per ecclesiasticum consistorium, aut capitulum, aut ejus potestatem removeretur; memineris in laudatissima hac Rep. nequaquam curiæ Romanæ praxin observari. Sin vero cofugias ad familiare tuum Cogito,

P R A E F A T I O.

gito, aut ad lepidum hoc somnium; Cujus idea est in me, illud ipsum est; Ergo hoc à theologo factū fuisse, qui talem apud me circumfero ideam, forteque medicum deposuisset aut per seditionem popularem, aut armatam manum, aut magicas artes, immisosque demones; (aliud enim fingi nō potest) jam ablegabo te ad Medicum tuum, ut helleboro Chimericas has & adustæ bilis imaginationes averruncet, aut si Medicus neget à se posita phantasias, si non dixeris, te laborare, ad sacerdotem sacrosæctæ Iustitiæ, qui virgis talia demonia abigere potest, & solet. Sed (Secundo) progreditur Renatus, ut probet per unum theologum philosophiam suam pro-

scrip-

P R Æ F A T I O.

scriptam fuisse, & pag. 195. ita loquitur: Ipse antea, non laceratus, libellos duos, thesium nomine in Collegam suum ediderat, eosque etiam SS. Facultatis Theologiæ auctoritate munire conatus erat, ut innocentem circumveniret, & per calumniam everteret. Vbi pudor! hocine molitus unquam Theologus? ipse Medicus audiatur, ut totus orbis Cartesium Cretensium sceptrum dignissimum esse agnoscat. Ita ergo ille in Præfatione ad D. Theologi theses profatur: Magnifice rector, visis doctissimis & subtilissimis tuis thesibus, quas nuper de formis substantialibus, aliisque rebus Physicis ad ventilandum

pro.

P R Æ F A T I O.

propositas, præter alios, etiã
 Medicinæ & Philosophiæ in
 Academia nostra Professori-
 bus, inter quos & ego ali-
 quam partem facio, tibi de-
 dicare placuit; maximo cer-
 te gaudio sum perfusus, tum
 quod vir tantus & stylum, &
 ingenium, & nos in tali ma-
 teria exercere voluerit, cum
 nullus dubitem, quin ratio-
 nibus, ad sententiam tuam
 defendendis quam validissi-
 mis sis usus, adeo ut post tu-
 as si quis validiores expecta-
 ret, merito ipsum frustra fo-
 re sit existimandum; tum eti-
 am, quod, cum maxima earũ
 pars è diametro pugnet cum
 dogmatis, quæ ego antehac
 docere consuevi, tua præfa-

tio-

P R Æ F A T I O.

tionem potissimum me spectare, & ad respondendum invitare, atque ita ad honestam quandam veritatis curiosius inquirendæ æmulationem incitare voluisse videaris. Et certe est, quod de hoc assultu summoperè glorier; nam etiamsi in ipso certamine essem inferior, etiam vinci per tantum adversarium mihi gloriosum foret. Ingentes itaq; propterea tibi ago gratias, addoque hoc cumulo maximorum beneficiorum, quo me antehac tibi obstrinxisti, dum in Professione mea Medica & provincia problematica obtinenda paratissimam operam mihi semper exhibuisti, atque in multis aliis

P R Æ F A T I O.

liis patronus, fautor & ami-
 cus summus mihi perpetuo
 fuisti. *Vtri credam Cartesio*
homini mentiri solito, qui pro-
nunciat Theologum laborasse
Medicum innocentem cir-
cumvenire & per calumniã
evertere, an ipsi Medico, qui
Theologum post editas Theses
patronum, fautorem & ami-
cam summũ prædicat & agnos-
cit. Etenim Medico populari
meo ac quondam etiam collegæ
malo credere, quam Renato;
neque enim ad calumniandum
& mentiendum æque factus es-
se videtur. Tertio contra veri-
tatis formulam sic Theologum
Cartesius prostitueret studet pag.
177. Qui evissent fortasse de-
inceps reliqui (Medici) Col-
 *** 2 legæ,

P R Æ F A T I O.

legæ, ac veritati locum dedissent, nisi unus inter cæteros, qui tunc erat illius Academię Rector, omnes suas in eum machinas intēdere decreviffet. Ergone, unus Theologus contra Medicum disputavit? aut ejus heterodoxas in philosophia sententias detegere studuit? quid audio. Aliud docent Theses, à me & multis aliis, qui extra Ultrajectinam Academiam vivunt, vise & examinatæ. Ut enim nihil dicam de subtilissimo Matheseos Professore, qui per corollaria quasdam Medici opiniones, & nominatim eam, quæ de Circulatione sanguinis, adeo solide cōfudit, ut earum patronus & architectus non à ratione & experien-

rien-

P R Æ F A T I O :

*rientia, sed aliunde presidium
petere cogeretur: ad hoc silentio
præteream, quod primarius Phi-
losophiæ Professor post hibernas
ferias ex professo Cartesianæ
philosophiæ viscera elenchtice
explorare instituerit: An non
primarius Medicina professor,
& Medici collega, D. Guilel-
mus Stratenus die 22. Decem-
bris anno 1641. Disputationi
de Scorbuto sequentia Corolla-
ria, non tam novam Philoso-
phiam, quam Medici inscitiam
tangente, attexuit?*

V I.

Glandula pinealis non est
unicum sensorium, neque a-
nimæ domicilium.

VII.

Ventriculi cerebri nō sunt
Spiritu animali distenti.

IX.

Naturalis circulatio san-
guinis non datur.

X.

Qui propter eam artis Me-
dicæ fundamenta eversum
eunt, graviter errant.

XI.

Qui Medicos eam non ad-
mittentes pro Empiricis ha-
bent, si praxim viderint, ini-
qui sunt; si non viderint, de
praxi

P R A E F A T I O.

praxi, tanquam qualitate ipsi-
 sis occulta, ut cæci de colo-
 ribus, judicant.

X V I I I.

Solanum Hortense non
 est amara dulcis: Nisi plan-
 tarum nomina ignorātibus,
 liceat aliena nomina ignotis
 plantis indere.

*Si Gallis tuis, infelix veri sa-
 cerdos, quid memoria dignum
 narrare voluisses, Corollaria
 hæc, chartulis cito evanescenti-
 bus subtracta, libro tuo, velut
 quod eruditionis ac philosophiæ
 novæ trophæum inseruisses. Quid
 dein vero dicis? Quarto pag.
 187. Cum in omnibus con-
 venticulis, quæ cōgregabat,*
 *** 4 fede-

P R Æ F A T I O.

federet ut iudex, essetque idem acerbissimus accusator, &c. *Et pag. 166.* Quid autem iniquius esse potest, quam quod Rector collegam suum injuriarum reum faciat, ob id unum, quod tam manifestas & veras rationes attulerit? &c. *Quid actum fuerit in secretiori Veste sacrario, ego, qui illi non interfui, dicere haut possum: audio tamen ipsam Academiam propediem rerum gestarum Historiolam evulgaturam, visurumque Cartesium in ea omnium & singulorum Professorum nomina (etiam ejus qui dicitur pag. 188. jussisse nomen suum tanquam non approbantis annotari) subscripta libello supplici, qui oblatus est*
Nobi-

P R Æ F A T I O.

Nobilissimo Amplissimoque Senatui Ultrajectino, quem mox excepit Cartesianæ philosophiæ per publicam auctoritatem in Medico deturbatio. Quinto, Pag. 198. Rectori, hoc est, Theologo soli invidiam conflare pudet, quod convitiis Medicum proscindere voluerit, sic enim loquitur: Denique ea quæ hic notantur de Choræbo, item de Atheis, aut bestiis, &c. nõ sponte à Medico fuisse scripta, sed prius injuriose ac falso à Theologo in ipsum jacta, quæ ut posset refellere, coactus fuit veris & evidentibus rationibus ostendere illa nomina non sibi, sed potius adversario suo convenire. Quid actum fuerit, ut au-

P R Æ F A T I O.

dio, propediem historia, cujus modo mentio facta est, docebit: interim, quæ retaliandi animo Medicus dixisse & scripsisse perhibetur, non feriunt tantum Ultrajectinum Rectorem, sed omnes per totum terrarum orbem antiquæ philosophiæ professores, propterea enim Choræbo alicui similes sunt, ut ipse Medicus innuit in Respons. ad 11. Theologi Thesim; quoniam ad unum principium activum, formam nempe substantialem, eamque incognitam, omnia revocant, & consequenter omnium rerum naturalium ignorantiam satis manifeste profiteri solent. Sexto, pag. 179. eidem Rectori invidiam conflare studet, quod

Medic

PRÆFATIO.

Medicus inter disputandum factus fuerit explosionis victima: Quid de explosionibus, censendum sit, ego qui Academia Ultrajectina membrum esse desii, liquido non scio: qua occasione vero cur, & quomodo evenerint norunt Auditores omnes, Professoresque qui disputationibus Medici interfuerunt, propediemque historia veritatis testis, ex rerum gestarum luce docebit. Septimo, pulchre se causse patrocinari existimat, quando Theologum pag. 188. turbulentum Rectorem, & pag 211. seditiosum rectorem non semel autem, Disputationem seditiosam vocat. Novit scilicet homo lucifuga, in aliena republ. & Academia curiosus, aut potius

P R Æ F A T I O.

tius Academicarum turbator, forteque ejusdem commatis cum Vaninio Collegii Atheorum emissario & legato, quid sit seditio. Sed de hoc mendacio cum bono Deo aliquando alibi, aliisque chartis agendum erit. Interim nota, humanissime Lector, seditionem vocari, quod Professor publicus, & Academiæ Rector, ex decreto Facultatis suæ, consentientibus reliquis Cll. DD. Professoribus, horis ac loco convenientibus, disputationem instituit, & quidem ex occasione, quam propediem historia narrabit. Postremo etiam Medico suo citra Senatus auctoritatem populiq; imperium, triumphum decernit pag. 203. & seq. quod Rectoris filius irritò cona-

PRÆFATIO.

tu patris argumenta repetierit, aliusque ab eodem Rectore subornatus, nomine Lambertus vanden Waterlaet prodromum Iustæ Responsionis ediderit: quasi vero filius, Metaphysices in eadem Academia Professor, non potius ex ordine Metaphysicarum Disputationum & velut *ἐπιπέδο*, quam ex Professo, Cartesianam *ὑπεριπέδου* perstrinxerit; Dominusque Lambertus in Academia Leidensi vivens (ut mihi probè aliquando affirmavit) in scio Theologo (neque enim de Prodromi editione, quæ sub prælo esset, quicquam audiverat) commentationes suas evulgarit, quarum solutio nec data nec danda. Infelix historicus, non cum Theologo (neque enim

P R Æ F A T I O.

enim aliena præstare tenetur) sed cum ipso Dn. Waterlaet hic agat; qui ut mihi hæc commentanti sæpius testatus, sese offert aut Coram, aut scripto cum D. Cartesio, aut etiam ipsius Medico, collatione instituta, ad Corollariorum suorum absque præsidio aut auxilio Theologi, legitimam justamque defensionem. Et hæc quidem hætenus. Volui autem scenam hanc in prologo paulo uberius detegere, quo Cartesii, qui vir modestissimus & à calumniando alienissimus videri vult, ingenium ab omnibus cognosci queat. Quamquam vero per Dei gratiam, nova ejus philosophia nullas hætenus adhuc turbas in Academia, in qua Philosophiam doceo

P R Æ F A T I O.

*eco excitavit ; antiquæ tamen
 philosophiæ studiosos , institu-
 tionis nostræ alumnos in tem-
 pore contra nova monstra , quæ
 nonnullis etiam & inter eos al-
 ba gallinæ filiis (rerum nova-
 rum fortè nimis avidis) in deli-
 tiis esse perhibentur , munire
 volui. Quatuor autem com-
 mentarioli partes constitui. Pri-
 ma Cartesii discipulum delineo:
 Secunda philosophiæ , quanz
 jactat, principia ac Methodum:
 Tertia obiter Metaphysicam ,
 & quædam Physica dogmata
 speciminis ergo examino: Quar-
 ta breviter ostendo novam hanc
 philosophandi methodum , re-
 cta non tantum ad Scepticif-
 mum , verum Enthusiasmum
 quoque, Atheismum ac phrene-
 sis*

P R Æ F A T I O.

*sin ducere. Homini me nihil
 voluisse affingere, testis est con-
 scientia, videbuntque omnes,
 quibus placebit horis succisivis
 ad ipsa Cartesii Cartesianorum-
 que scripta divertit, eaque equa
 iudicii lance examinare. Si no-
 lit forte Cartesius omnia ut sua,
 amplecti quæ à Medico ipsius
 scripta & dictata sunt, rumine-
 tur sua verba, quæ occurrunt in
 Epist. ad Dinetum pag. 174. &
 seq. Doctor quidam Medici-
 næ, vir acerrimi ac perspi-
 cacissimi ingenii, atque ex
 eorum numero qui quamvis
 Scholarum Philosophiam
 recte didicerint, quia tamen
 ei non credunt & sunt inge-
 nui, non ideo multum super-
 biunt, nec se admodum do-
 ctos*

P R Æ F A T I O .

ctos esse fingunt, ut aliis quibusdam in more est, qui ipsa sunt inebriati: Legit dioptricam meam, & Meteora, cum primum edita sunt in lucem ac statim aliqua verioris Philosophiæ principia contineri judicavît: Quæ colligendo diligentius, & alia ex iis deducendo, ea fuit sagacitate, ut intra paucos menses integram inde Physiologiam cōcinnârit, quæ, cum privatim à nonnullis visa esset, eis sic placuit, ut Professionem Medicinæ, ibi tunc forte vacantem, pro illo, qui antea ipsam non ambiebat, à magistratu petierint & impetrarint. *Quibus verbis erectior Medici Theses, Dictataque Physi-*

P R Æ F A T I O

*Physica, ut novæ philosophiæ
 compendium, in tractatulo hoc
 laudare sustinui: si amplius
 Medici quod erratum notem,
 non tam ipsi Cartesio, quam
 philosophiæ novæ, quam profite-
 tur imputari cupio. Quod re-
 liquum Deum Opt. Max. rogo
 ut clementer Academias, Scho-
 lasque respiciat, ab iisque om-
 nia nova dogmata, quæ
 periculosa alea plenif-
 sima esse solent,
 avertat.*

IN

IN METHODUM
PHILOSOPHIÆ R.D.C.

P E R

Clarissimum, Celeberrimum, ac
Subtilissimum

V I R V M,

D. MARTINVM

SCHOOCKIUM,

In alma Groningo-Omlandica Acade-
mia Philosophiæ Ordinarium Pro-
fessorem &c. Luci datam.

SCatere nuper nocte plurimâ Sophos
Ænigmatifque; quæ nec Oedipi labor,
Apollo non dissolvat, aut Grajus Senex,
Hæc nempe quisque pro libidinis suæ
Exponere genio, & Lycei Pulpita
Contaminare sordida mentis probo.

Exinde tenebris omnia, & mero chaos
In horruere, somniorum inanias,
Ineptiasque, sive anniles fabulas,
Dum quisque profert pro Stagiricâ dape.

Sed

*Sed nunc tenebris omnibus promens
 facem ,
 Cispellit umbras hinc MARTINVS , &
 probâ
 Signat monetâ, quidquid in scholas Sophiarum
 Evomuit atrâ conditam caligine
 RENATVS. omne SCHOOCKIO re-
 nascitur
 RENATI abortivum, animæ meliori da-
 tum.
 Quid? gratia hoc an robur? O mentem bo-
 nam!
 Quæ lumen orlo pandit & nocti diem;
 Quæis animus ire tutiori semita
 Procul beati; quod necis; vite datum.*

Nam juxta PLAVT:

Viam qui nescit, qua veniat
 ad mare, eum oportet a-
 mnem quærere comitem
 sibi.

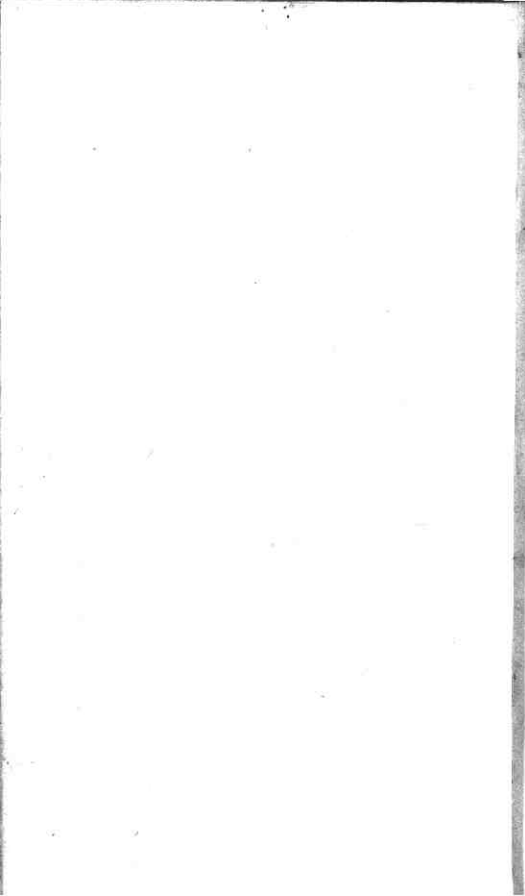
VW.

INTRO.

Paralipomena ad præfationem.

DE MAGIA.

PAg. 199. *Istam philosophiam meam in Magia suspicionem voluit adducere, quia figuras considerat. Quam vere hoc dicatur patebit ad oculum conferenti verba Theologi, quæ falso glossemate suo hæc detorquere voluit. Sic habentur thesi 2. appendicis ad corollaria: Cum quantitati & figuræ tribuitur efficientia & motus, qui formis earumque qualitatibus activis tribui solet: videndum ne aliquando adolescentes imprudenter per consequentiam admittant axioma illud magicum ab omni Theologia & philosophia Christiana hæctenus rejectum: Quantitatis & figuræ aliqua est efficacia, eaque aut per se aut cum aliis concutrit tanquam activum transformationis principium.*

De Atheo aut Bestia.

PAg. 198. *Quis ferat hominem tam importunum, ut sibi velit licere alios per calumniam Atheos & Bestias vocare. Te-*

la quæ contra Atheos in altū jacta sunt ista, quibus si Cartesius aut quisquam alias sponte se induere velit, Theologus præstare non potest. Sic enim in appendice ad corollar.thesi 2.

Thes. 2. *Velim videre quomodo ii, qui negant facultates seu potentias naturales, Contra Atheos scepticos infideles vindicaturi sint habitus (quorum necessitatem scriptura & ratio suadet) ne pariter in pentagonum illud ergasterium motus, quietis, quantitatis, positurae, figurae, compingantur.* His adde ex historiã triduanæ disputationis: ubi cum primus opponens primo disp. die, Ad Coroll. primum de formis substantialibus, Inter alia inferret, sequi ergo negantes & impugnantes eo modo & argumento formas, esse Hæreticos & Atheos: Negata fuit consequentia. additaque ratio negationis, quia nō vident tantum absurdorum syrma, nec eo fine sic argumentātur. Vrgēti autem denuo & instanti Opponenti Responsum est: Quod si absurdis illis quæ notat corollarium, detectis, pergat quis Thesin illam (*Cujus originis motus ignoratur aut non satis explicari potest, illud ipsum non est*) pertinaciter cum hypothesi-

thesibus & Confectariis defendere, eum
posse ad eam absurditatem adigi ut sit
aut Bestia aut Atheus.

Hocine est per calumniam alios vo-
care Atheos & bestias ? O Therfiticum
caput!

De Elias veniet.

P Ag. 184. & 183. Præterquam quod in
Thesibus suis nomen meum expresserat,
ut & *Medicus* sæpe in suis, etiam inter dis-
putandum me nominabat, quærebatque ab
Opponente mihi nunquam viso, num ipsi
argumenta suggestissem, & indignissima
comparatione utens, aiebat, eos quibus vul-
garis philosophandi ratio displicet, aliam à
me expectare, ut *Judæi* expectant *Eliam*
qui eos deducat in omnem veritatem. Stu-
dio videtur hoc agere *Cartesius* nosler
ne unquam verum dicat. Sic res se ha-
bet.

Triduanę disp. die tertia, opponente
N. & inferente, absque formis & quali-
tatibus prætensis omnia naturalia ex-
plicari posse: Cum ejus specimen edi-
peteret *Defendens* & cum eo præses vel
in uno magnete: excepit arcanum quid
in esse, atque dum ita concederentur

qualitates occultæ , quas tamen semper negare videntur : propositus fuit ξ lus Maris , & in ejus explicatione per nova principia specimē philosophiæ novæ postulatum. Prætensa necessitate tabulæ & cretæ , cum tamen situm maris sibi satis constare regereret Defendens , adeoque vanam esse illam pretensionem : provocavit opponens ad demonstrationem præceptoris sui jam datam , & si opus dandam. Reposuit Respondens , ita fieri solitum apud eos quibus deficiunt rationes , scil. ablegare tum eos ad adversarios promittentes quod nec præstant nec præstabunt in æternum. Imo nec Ipse Cartesius , quidquid etiam spei quisquam faciat. Cumque ita Opponens ad exitū rei provocaret ad philosophiæ Cartesianæ editionem eāq; promitteret : Respondit præses , similes esse tales philosophos Iudæis seu Rabbiniis , qui quotiescumque aqua ipsis hæret aut nodus insolubilis occurrit , dicere solent *Elias veniet*. Interim spem pretio apud nos non emi.

Quod autem subdit Cartesius præsidem quæsi visse ex Opponente , num Cartesius argumenta ipsi suppeditasset , ignotum est auditorio Ultrajectino : itaque

que inter fabulas deputandum.

De Choræbo.

PAg. 198. *Quæ hic notantur de Choræbo, Item de Atheis & Bestiis &c. Non sponte à Medico fuisse scripta, sed prius injuriose à Theologo in ipsum jacta. Veritas manifesta evincitur ex thesi 2. sub finem cujus hæc verba: In genere quidem & indefinite dicit esse effectus naturales à quinquercione illo accidentium, quod Choræbus quisque unius atque alterius horule spatio doceri posset: sed nec in specie nec in individuo determinatè explicat aut probat, &c.*

Hæcine sunt dicenda injuriosè in Medicum jacta esse: siquidem ipse sponte ea sibi non applicet?

De duobus Libellis.

PAg. 195. *Ipse enim antea non lacepsitua libellos duos (thesium nomine) in Collegam suam ediderat.*

Commentum hic geminum:

1. *Duos libellos scriptos esse, cum non nisi tria nuda Corollaria in genere & indefinite*

definitè disputationi seu diatribæ Theologicæ de Iubileo Romano subiecta sint: quibus postea occasione oppositionis (ut fert præfatio) adjecta appendix, seu, mavis Corollariorum explicatio.

2. *Quod in Collegam suum*: Hęc falsa: (videantur corollaria cū appendice) nisi dicendum pari jure omnia in genere disputata, in specie & individuo, seu nominatim in aliquem dicta esse. Imo ne sic quidem præcise in Collegam suum magis, quam in Cartesiū aut alium quempiam, qui neget unionem substantialem animæ cum corpore, aut motum cœli &c. Theologi cum in Academiis disputant contra Atheos, Epicureos, Judeos, Enthusiastas, Socinianos, Libertinos, Scepticos, &c. ideo dicendi non sunt emittere libellos in collegas suos, quamvis forte inter collegas (ipsis insciis aut consciis) esset quis aliquis istorum errorum fautor. Alioquin Theologis nunquam esset disputandum. Sed ex ipsâ disputationis triduanæ, & totius abortus novæ philosophiæ historiâ plane contrarium constabit. Quidquid æstuet Cartesius, & quo magis Theologo abortum illum unice aut præcipue imputat, hoc magis vires atque eruditionem ejus extollit,

tollit, & philosophiæ suæ infirmitatem
ac miseriam prodit. Ipsa enim nunc Deo
annuente ita oblivione sepulta est in
Academia Ultrajectinâ, ut ne unus qui-
dem ex studiosis hodie notus sit, qui
eam sectetur aut alicujus faciat, aut ur-
nam ejus vel unâ lacrymulâ perfundat.
De busto Cartesianæ ferociæ, & nimis
atq; inauditæ in aliena Academia, Repu-
blicâ, & ecclesiâ curiositatis suo tēpore
videbitur. Neque enim putamus arri-
dere usquequaque prudentioribus, ut
peregrinus quis tenebrio professione ex-
ternâ Pontificius, & sensu Scepticismi
si non Atheismi candidatus, perpetuò
protestetur se Theologica atque ecclesi-
astica non attingere, interim in unos
Theologos, prætextu philosophico to-
tam belli molem convertat, Medicis &
Philosophis præteritis, res & sacra The-
ologiæ & Politicæ nostræ Ecclesiasticæ
perreptet atque ecclesiarum & Acade-
miarum perturbationem moliatur: un-
de aliquando nihil aliud quam Reipu-
blicæ concussionem, & Optimatum ac
Procerū quorundam collisionem exspe-
ctandam nōrunt illi, quibus est genius
incolarum Belgii notus.

Typographus Lectori.

Sphalmata Typographica si a-
liunde irrepsérint, Lector hu-
manissimus iudicio excipiet hu-
mano; non quod abesse persua-
sum habeam, sed quia temporis
injuria invidet exhibere.

Pag. 55. in prafat. lin. 7. pu-
det, lege, studet.

Pag. 65. in prafat. lin. 16.
probo, lege, probro.

INTRODUCTIO.

Nter præsentis se-
culi virtutes, aut vitia,
nescio, an censeri debeat
epidemica subactorum a-
lias ingeniorum prurigo;
quæ simulac blanda titillatione animum
perfundere incipit, antiquitatis (vene-
randæ tamen) tantum fastidium mo-
vet, quantum novitatis (in Ecclesia, Re-
pub. & Scholis ut plurimum periculose)
desiderium concitat. Ut amictus cor-
pori serviens, non tam materia, aut ap-
posito auro, quam formæ recenti artefi-
cio, (quod instar Horatiani pictoris, ple-
rumque in somnio febricitans quis Ve-
neris nepotulus excogitavit) censetur;
sic vulgo ea solum eruditio habetur,
quæ secunda monumentorum, (ad quæ
ab ipso Apolline sapientiæ candidatus
Zeno ablegatus fuit) omnibus antiquis
Sophis medium digitum ostendere au-
det, & oracula in proprio cerebro nata
(quæ sæpe apud fusos, forfices & fur-
nos audiri quoque solent) gravi vultu,
loquaci dextra, præfracta pertinacia, in-
A impe-

imperitorum senatu profundere. Vbi frons, ubi cor! novitius Doctor neque sibi, neque fautoribus, ut plurimum a sidere ejus pendentibus, satisfacere putatur, nisi plenis paradoxarum opinionum, ac in vulgus ignotarum saccis, onustus incedat; quos si alicui trutinare lubeat, mox apud se disputare occipiet, quanto araneorum telis, & nebula, mendaces hæc bullæ leviores sint. Professioni ab ipsa pueritia destinatus professoriam linguam reprehendere citra vocationis ignominiam non possum; & tamen ringor, quod quidam qui ordinis nostri ornamenta videri cupiunt, proprio judicio, velut sorices, prodantur esse vibices. Nolo in præsens ad partes vocare Theologiæ Doctores, qui ut præ collegis videantur sapere, subtilitates sæpe aut ab infauftis Pelagii & Socini insulis accersunt, aut immoderato concordia Zelo ipsam orthodoxiam ac pietatem consumunt. Non lubet quoque Iuris Professores traducere; per me quidem aut Iustiniani excelsique Triboniani ac Theophili proditores sint? aut usque ad risum eorum qui sacra & juridica leviter solum explorata habent, convitiis

vitiis, (qualia in comœdiis sibi invicem
 Jenones dicere solent, ac in foro pisca-
 rio ebriosæ mulierculæ) juris civilis ta-
 bulas ex Mose castigandas esse contem-
 dant; aut denique quamque, quam pro-
 ponunt thesin, suppressis nominibus eo-
 rum qui pro ea stant, *contra communiem*
Doctorem opinionem arietare ad ravim
 usque improvidæ juventutis inculcent;
 quo ridiculi musculi videantur, qui juris
 elephantibus, si impunè eorum jugulum
 per catorum conniventiam arrodere li-
 ceat, pavorem incutere possint. Per me
 etiam medici transeant aliquando in A-
 sclepidarum ordine Censura fungetur
 Cato, qui neque Fludi somnia, Mosaico-
 rum areanorum velo palliata, neque
 Thrasonismum Helmontii (qui bonum
 factum solus benedicto hoc scilicet secu-
 lo febrium propriam naturam elucida-
 vit) in Ceritum tabulas referre negliget.
 Cum Philosophis hic mihi res aut potius
 cum Philosophiæ mangonibus; quorum
 scruta, ingeniique prurientis excremen-
 ta si quis ex castissimæ Deæ sacrario de-
 portare vellet, plus laboris exantlare
 deberet, quam in expurgando Augiæ
 stabulo Hercules. Fertilis monstrorum

4 PHILOSOPHIA

Aphrica est. Olim per familias distribu-
 ti philosophantes in sua quique classe
 haut difficulter censeri poterant; hodie
 vero totidem sectæ sunt, quot prope phi-
 losophiæ perficiendæ (mystico utor vo-
 cabulo) se consecrarunt capita. Quod
 maxime autem ridiculum, quasi omnia
 vetustatis monumenta à Caligula quo
 submota essent; ambitiosa ingenia, quæ
 jam olim ab antiquis Philosophis, rudi
 & impolita adhuc Philosophia, ad per-
 ficiendam pulcherrimam artem excogi-
 tata fuerunt, pro suis adoptare sustinent,
 credulisque in legis Talaris fraudem,
 velut extra libros concepta ac nata *μη-
 λητιμυγτα* obtrudere. Ab inferis si resur-
 geret Democritus, septuplici pulmone
 indigeret, quo exhibitare posset tam mul-
 tos atomorum suorum decerptores &
 deformatores; qui quanquam omnia
 quæ in volitantibus corpusculis jucun-
 da & quadantenus plausibilia videntur,
 illi accepta referre debent, tam diligen-
 ter tamen nomen ejus dissimulât; quam
 subdole paupertini ingenii jejunæque e-
 ruditionis fastum, specioso investigan-
 dæ veritatis (quam neque definire ne-
 que dijudicare sciunt) titulo iacrustât, ut
 vero

vero digito monstrari, & in cavea imperitorum (hic enim scopus est) fortes duellatores, audaces disputatores, & terribiles contradictionis magistri haberi possint; Scholis & Academiis bellum indicunt, Aristotelemque innoxium de gradu præcipitare laborant, cum tamen ut plurimum ejus dogmata vix explorata habeant, ac more Andabatarum cum adversario congrediantur, quem neque vident, neque cognoscunt. Quamquam autem imperitiæ suæ speculis, alium quem, aut ex antiquis, aut recentioribus philosophis petere possent, in misellum tamen magni Alexandri præceptorem ea dirigunt, quia ex eo proftrato uberiores inanis gloriæ messem sperant. Quis adeo enim iniquus, qui lauream ei invidet, qui liquidis rationibus ostenderit, Aristotelem, magnum illum Aristotelem, non tantum esse atheum, sed delirum ineptumque philosophum, malevolum disputatorem, intricatum doctorem, contradictionisque magistrum maximum, etenim quisquis hoc egerit, non tantum stultitiæ omnes Academiarum Ephoros, antistitesque (qui volunt Aristotelica monumen-

ta juventuti inculcari) redarguet, sed simul de ipso Platones Philosophorum Homero triumphabit: ejus quippe calculo Aristot. ὁ τῆς ἀληθείας φιλόσοφος hoc est, *veritatis philosophus* est. At quam infeliciter interim omnes Aristotelico mastiges cum ipsa mente (vñs quippe à Platone salutabatur Aristoteles) congregiantur, ex inanibus eorum conatibus liquet: ne quid enim dicam de antiquis Philosophi adversariis, quas quæso tenebras sapientiæ soli objicere potuerunt Ramus, uterque Patricius, Bern. Tilesius, sententiæ antiquorum Philosophorum interpolator ineptus Basso, per disputandi pruriginem Atheismo proximus Nicol. Taurellus, & ejus sectator quamvis haut æquis passibus, Gorlaeus? Quin & Lullistarum Paracelsistarumque & chimerica fratrum roseæ crucis caterva? unum Ramum si excipias, reliqui aut duos sectatores, aut neminem habent: illique aliqui adhærent, non quod Aristotelem (quanquam conatus fuit) prostraverit, aut ejus philosophiam luce sua obscuraverit; sed quoniã methodū indicasse videtur, cujus subsidio quis feliciter per Peripatetica latifundia progredi potest.

test. Quam imperfectū enim corpus Philosophiæ sit, imo ipsa dialectica, quam Ramus cognitam ex parte habuisse videtur, vel hinc manifestum, quod plerique qui eum æstimant aut Aristotelico-Ramei haberi velint, aut si ab uno Ramo nomen ferre pulchrum putent, ejus tamen egestati ex Peripateticæ Philosophiæ cornucopiâ succurrant. Tanta scilicet Aristotelis majestas, ut eum magnum Philosophum fuisse, illi ipsi fateri cogantur, qui in propatulo odisse videri volunt. Pygmæi instar pulicum pungere & excitare quidem Herculem possunt, simul ac tamen serio evigilare intendit, integra eorum agmina inter leonis exuvias collidit, ac enecat? Quos mordere non audent catelli, larratu petunt. Non catellorum tantum minorum, sed Molossorum quoque insultus expertus Aristoteles est, nullum tamen vulnus accepit; in excelsa enim gloriæ fastigio consistit, ad quod ipsius invidiæ dentes nunquam pertingent. Adeo ut videre satis non possim eorum vanos conatus, qui quicquid ingenii eruditionisque possidere videntur ad invicti hujus Philosophi scripta oppugnanda cogunt:

8. PHILOSOPHIA

gunt: quasi vero quis palliastro solem
 obscurare, corporisque angustis termi-
 nis excurrentis Oceani impetum suffla-
 minare queat. Quod maxime vero ri-
 diculum, aut verius deplorandum, tan-
 ta Gigantum horum præsumptio, ut nu-
 perrime quis ex ordine eorum, quem
 certo possum probare, ne quidem ter-
 minos Philosophiæ Peripateticæ intelli-
 gere, in scurrili ac mendaci epistola ad
 Dinetum pag. 169. hunc in modum scri-
 bere ausus fuerit: *Quinimo profiteor ne-
 unius quidem questionis solutionem ope
 principiorum Peripateticæ Philosophiæ pe-
 culiarium, datam unquam fuisse, quam non
 possim demonstrare esse illegitimam & fal-
 sam: Fiat periculum, proponantur, non qui-
 dem omnes, neque enim, operæ pretium pu-
 to multum temporis ea in re impendere, sed
 pauca aliqua selectiores, stabo promissis.*
 Quis hunc tenebrionem cum porculo
 Anticyras ablegandum non esse iudicet?
 & tamen, quod gaudeat opinione viri
 ingeniosissimi, audet planam & perspi-
 cuam scilicet suam philosophiam partim
 otiosis quibusdam hominibus, nullius
 studii, nullius eruditionis, partim viris
 quibusdam Politicis obtrudere; quasi
 vero

vero Theoreticæ philosophiæ effata, o-
 ptime à Jurisconsultis, virisque Histo-
 riarum aut Grammaticorum, & Poë-
 tarum sanis innutritis dijudicari pos-
 sint: quodque quis miretur, homo a-
 lias dama timidior ac in solis Iustri sui
 tenebris animosus, nuper steriles &
 abortivas nugas suas, velut veram &
 meram Philosophiam, per Medicum
 quem in novam aliquam, sed tamen
 non incelebrem, Academiam, explo-
 sâ scilicet omni antiquâ Philosophia
 introducere serio laboravit. Cum po-
 tius multorum calculo, eundem Me-
 dicum hortari debuisset de rite tempe-
 randis in tempore hellebori poculis; ne
 forte herba, quæ Camendi profuit, per
 novum Lexicon Botanicum investigan-
 da, inveniri non possit, quando alicui ex
 discipulis post pertusam mediam ve-
 nam, propinanda fuerit. Lepidi hujus
 hominis, & ad risum usque inepti phi-
 losophiam, in gratiam juventutis, (quæ
 ignara non esse debet initorum certami-
 num quibus Aristoteles suos petitur)
 imo aliorum, (quibus mendacissimus
 homo imponere & fumos vendere la-
 borat) paucis detegere decretum est.

Antequam vero per certa capita ordinæ novæ & superbissimæ philosophiæ mysteria proponam, illius architectum (ne videar nomen ejus prodere non audere) indicare debeo. Nomen ergo illi ad tempus silentio pressum, & ab eo ipso indicatum, est *Renato des Cartes*: patria illi est Gallia orbis Europæi sidus. Si aliorum titulis fides adhibenda, nobilissimus, aut saltem nobilis est. Natalium hanc prærogativam, quæ pessimis ac fatuis etiam nascendi sorte contingere potest, non invideo: emolumenta ejus videbimus ubi filium legitimum genuerit, illi enim quorum hætenus pater perhibetur subsequenter annis infelices nobilitatis paternæ testes futuri sunt. Internas dotes, si iis tenebras non laboraret offundere prædicarem ipsi. ingeniosum enim quis cum esse neget? nec tamen Deus quis (nisi aliquis Jovem omnigenæ libidinis architectum cogitet) habendus est, quemadmodum cæci ejus sectatores imperitis persuadere student. Ingeniosi quoque seu subdoli, nec minus vesani ac furiosi fuerunt, Epicurus, Marcion, Aphon. Thyanobus, Manes, Lucianus, Mahometh, David Georgius

orgius, Machiavellus, Julius Cæsar Vaninius, Campanella, Godefridus de Valle, Martinus Seidelius Silesius, Franciscus Davidis, Faustus Socinus, Anselmus Parmensis, Doctor Faustus, Henr. Cornelius Agrippa, R. Lipman Mullusinus, Iohannes Torrentius, quamvis vulgaris & illitteratus pictor, alique sine numero, omnes ἀνδρες ἄρισταὶ & ποιητὴν ἔκμαρταν. Non unum ingenium quem ad unguem perfectum reddit, sæpe enim male habitat. Cæterum qua occasione vir noster ingeniosus philosophari inciperit liquido affirmare nō possum. Conjecturæ probabili si locus dandus sit, dicerem sub Ignatii Loyolæ sidere natum esse: ut hic enim superstitiolæ sectæ molitus est fundamenta, postquam contusis membris de murati aut navali in bello corona indipiscendâ desperaret; ita noster post militiæ non longæ tyrocinia, desperans mareschalli aut legati imperium, fultus qualiscunque matheseos præsidio, novam philosophiam, ut novum ad gloriam iter, meditari cœpit. Ex superstitione trophæum erigere dubio procul studuisset, nisi infirmitatis suæ conscius, vir fibulæ aut cuculli im-

patiens, indomitam libidinem proditricem hypocrisicos aliquando metuisset. Quod admiscere philosophiæ successum & sectatores, author ejus videri vult quosdam decepisse, & ad deliriorum *απειροπαθειν* pertraxisse: cæterum si eos consideremus, aut devotos ignorantia fratres, aut improvidos adolescentes, aut minus idoneos philosophicorum effatorum judices deprehendemus. Quis enim tribus quatuorve viris alias summis, sed negotiis rei communis distictissimis, qui Cartesiana oracula ut quascumque alias Novellas, ad tœdium animo à gravioribus curis obortum diluendum audiunt & legunt, fidem adhibere velit præ tot viris doctis, qui omnem ætatem philosophicis sacris impenderunt, eaque quotidie adhuc non sine applausu tractant. Novimus quæ vis agiliū manuum adulantisque linguæ blanditiis insit. Hamo illo multi capiuntur, quibus lapides loqui videberis, si aut immotæ veritatis oracula, aut divina testimonia urgeas. Sed forte aliquis ex ordine Professorum, Cartesio adherere videtur? Quid tum in quo orbis angulo una hirundo unquam ver fecit.

Quos-

Quosdam nova præ veteribus delectant, quia vetera aut non didicerunt, aut perfecte non didicerunt, aut si quid didicerint, alios commode docere non possunt. Paracelsus deliriis suis parcius indulisset, nisi ignarissimus Galenicæ medicinæ, maximus tamen medicus saluari voluisset, quid quod quidam pro dolor! ex ordine publice docentium ex eo gloriolam captant, quod quæ à se proponuntur, quam longissime dissent, ab iis, quæ vulgo ab eorundem disciplinarum magistris doceri ac tractari solent. Quasi scilicet nullus Spartam Academicam ornare possit, nisi ut heteroclitum caput à collegis immo ab omnibus sapientibus in alia omnia discedat, communique opinioni bellum indicat. Paupertinum ingenium, sterilisque eruditionis egestatem cordatis ut plurimum produnt, quotquot secundum hanc formulam docent. Cæterum persuadere quidem credulis in cautisque bonis Cartesius vellet, propterea philosophiam suam verissimam scilicet, ac proinde antiquam, licet admodum plana ac perspicua sit, paucos invenire sectatores quoniam à malevolis quibusdam

dam professoribus, ejus tamen ignarissimis, persecutionem patitur, horrendisque calumniis ac convitiis oneratur: At quam falsum hoc sit, cuique liquebit, si placuerit sequentia capita, quibus Cartesianam philosophiam propriis coloribus candidè & absque fuce delineabimus, citra præjudicium legere & examinare.

SECTIO PRIMA

CAPIT. I.

Cartesiæ Philosophiæ omnes capaces non sunt, ejus sectator omnium quæ didicit oblivisci debet.

Quemadmodum antiquæ philosophiæ magistri, qui fumos juventuti vendere volebant, ingenium ante explorare solent, quam aliquem in disciplinam recipere, ne forte oleum & operam perderet in addiscenda disciplina, ad quam perficiendam capax ingenium adferre non poterat: ita & *Renatus des Cartes*, vir antiquis scilicet moribus ut fide, in popello stropharum suarum ignaro candidus & à fallendi studio

dio alienissimus videatur, revera autem
 omnia errata infelicibus discipulis he-
 betique eorum ingenio imputare possit;
 in ipso philosophiæ vestibulo omnia in-
 genia mysteriorum suorum capacia non
 esse, gravi vultu & oratione, quo vir
 quantivis pretii habeatur, pronunciat,
 multosque quod Promothea minus fa-
 ventem sint experti, à cortina suæ σοφίας
 arcet. Ut alia loca, quibus, in libel-
 lis suis thuri strombrisque propediem
 consecrandis, hoc testatur, compendii
 ergo omittam; unus qui occurrit in Re-
 sponsonibus quartis ad Meditationes
 pag. 284. Edit. Elz. instar omnium esse
 potest. Ita autem ibi: *Itaque quod ea,*
quæ in prima Meditatione, atque etiam in
reliquis continentur, ad omnium ingenio-
rum captum non sint accommodata, plene
concedo, idque ubicumque sese obtulit occa-
sio testatus sum, atque in posterum testabor.
Et hæc unica fuit causa cur eadem in disser-
tatione de Methodo, quæ gallice scripta
erat, non tractarim, sed ad hæc meditatio-
nes, quas à solis ingeniosis, & doctis legen-
das esse, præmonui, reservarim. Disci-
 puli, potissimum juniores, quos sacer
 superbi præsumptionis morbus demen-
 tavit,

tavit, ulterius progrediuntur, *Beaniſque* in publico auditorio accenſere audent omnes, qui aut deliriorum Cartesiano- rum ſunt incapaces, aut ea implicita fide amplecti non volunt. Ignoscendum Suffenis. Videant vero ſedulo omnes hi ingenioſuli, ne dormienti & jactabundo lepori, ut in fabulis eſt, ſimiles evadant, quem diligens ac conſtans teſtudo antevertit. Cleanthes & Xenocrates licet à condiscipulis, quod hebetiori ingenio eſſent, viderentur, & ut alicubi Plutarchus prodidit, vulgo aſſimularētur *ὀγγεῖοι βραχυστόμοι ἐπινακίαι χαλκαῖς*, hoc eſt, *vassi anguſti oris, ac aneis tabellis*; ſummi tamen evaſerunt philoſophi, univerſumque orbem docuerunt ſedulam lectionem, taciturnam modeſtiam; ac pertinacem diligentiam de indoctorum ſannionum dicteriis triumphare poſſe. Delectum ingeniorum novus Pythagoras habeat, ſed ſimul eos, quos in ordinem diſcipulorum adoptavit, modeſtiam doceat; à ſuperbo enim nihil boni exſpectari poteſt. Admodum autem vereor ut hoc unquam fiat; quomodo enim Salmoneus, qui præ ſe nullum mortalium putat, quique ſibi longe ſu-

gè supra Archimedes, Euclidem, Platonem, Aristotelem, omnesque antiquos & recentiores philosophos sapere videtur ad sanctam modestiam, per quam ut speculari lapidem omnis eruditio excitatur, dux esse queat? Sed progrediamur ad *υπερηγία*, secundum quæ in nova superbię schola ingenia censentur, ea potissimum quinque sunt, hoc, & quatuor subsequentibus capitibus ordine pensanda. Quanquam autem secundum M. Tullium virum non tantum disertum, sed etiam judiciosum, *memoria insigne divinitatis argumentum est*, eamque ut thecam ac capsam eruditionis in magno pretio habere solent, quotquot unquam inter eruditos censi voluerunt: *Renatus des. Cartes* tamen, ut ipse pluribus fide dignissimis viris dixit & testatus fuit, per integros viginti annos in eo occupatus fuit, ut omnium eorum, quæ unquam didicerat, oblivisci possit. Imo hoc faciendum esse, sedulo monet in *Methodo Gallice edita Anno 1637. pag. 16. & 17.* agnoscitque id dogma suum in responsione ad *Objectiones septimas pag. 32. Edit. Elz.* Videantur amplius *eiusdem Responsionis pag.*

7. 21, 23. & 24. Hinc in schola ejus *prima* futuri discipuli nota est, *si possit omnium quae ab aliis didicit, oblivisci.* Enimvero quam beatus fuisset Themistocles, si in tale hominis daemonium incidisset; Simonidem non sollicitasset de condenda oblivionis arte: Examinemus autem lepidam hanc probam. Omnium quae didicit oblivisci debet Cartesianus discipulus, quo felicius contemplari, hoc est, incorari exemplo Claudii possit. Quisquis enim ex hominibus omnium quae didicit obliviscetur, aut rationem sibi eruere, aut memoriam admirandam animae cellam prorsus obliterare debet: quaedam quippe ex iis, ita evidentia sunt, ut non possit eorum oboriri oblivio, nisi simul ipsum rationis lumen extinguatur. v. g. quo pacto aliquis, cui mens non laesa est, verissimi hujus effati (cujus veritatem citra praceptorum diligentiam discimus) *bis bina efficiunt quatuor,* oblivisci potest. Rei, cujus quis oblitus est, ejus nulla in eo est cognitio, neque enim putandum est Messalam Corvinum, postquam perdiuturni morbi saevitiam proprii nominis oblitus erat, amplius illud exploratum habuisse. Age vero
 quis

quis destinato, omni molimine modo dicti effati oblivisci velit; quam diu mens in statione manebit integra, cognoscet *bis bina efficere quatuor*, ac consequenter verissimi axiomatis nequaquam oblitus erit. Ad hoc si omnium, quæ quis didicit, in novæ philosophiæ vestibulo oblivisci debet, quid logicæ naturali fiet? An ejus quoque apud Cartesianos obrepere debet oblivio? Sed quomodo quis oblitus illius, homo sana ratione præditus amplius salvari potest. Quicquid prætexant philosophiæ mangones, dum omnium efflagitant à philosophaturo oblivionem, jubent eum hominem exuere, nec tam ad sapientiæ sacrarium, quam ad Moriæ delubrum deducunt. Vbi enim omnium in homine adulto est oblivio, ibi omnium etiam ignorantia: ubi vero omnium ignorantia, ibi rationis ac mentis læsio est; quædam enim per naturam ob summam sui evidentiam nota, ignorari non possunt, nisi rationis lucerna extinguatur, homoque ex sapientiæ candidato, stultiæ eproptes evadat. Cogitet quæso hoc sedulo bonus vir, maxime cum in se dignis meditationibus liquido satis ostenderit,

detit, post infeliciter jactatam experientiam, ad rationem, velut *διότι ἐν πλῶν*, confugiendum esse. Nec expediet se si verba sua restringat, velintq; eorum tantum esse obliviscendum, quæ quis aut à præceptoribus, aut ex libris, multis scilicet magistris, didicit. nam quæ quis hoc modo didicit ea aut omnia falsa sunt, ut videtur ex parte Cartesius innuere (licet profari adhuc palam vix ausit) in epistola ad dinetum pag. 170. & 171. aut si non omnia saltem magnam partem vera sunt. Si vera sunt, quorsum eorum quis oblivisci velit: nisi, quæ multorum est ambitio; videri velit nihil aliis debere, & per familiarem maniacorum syllogizationem à particulari ad universale progrediatur; hunc in modum cum multis fatuis doctorculis argutando: Hoc ego excogitavi, ergo nemo ante me scivit, & quotquot in posterum cognoscent, mihi ut primo architecto ac doctori volentes nolentes acceptum referre cogentur. Vnum idemque multis incidere potest, & quæ extra libros excogitata finguntur, in sexcentis eorum quadratis literis scripta sunt. Necessaria quoque non est falsorum obli-

vio : quorsum enim quis oblivisci velit
ejus dogmatis quod novit esse falsum :
memoria ejus neque veri cognitioni
obesse potest, constat quippe esse fal-
sum : neque impedire progressum in ve-
ri investigatione, quoniam enim falsum
esse constat, seponitur, nec pertinax ei
destinatur propugnatio. Si dicant in se
falsa dogmata sæpe vera videri iis, qui
eorum memoriam circumferant ; ac
proinde præstare saburram illam abjice-
re, quam ab ea molestias in veri cog-
nitione perpeti ne adhuc quidem divam,
ληπιω, sive *oblivionem* ad folium suum
evexerunt. Facilius & tutius enim lon-
ge est, per diligens examen ejusmodi do-
gmatum falsitatem investigare, paula-
timque per eorum eversionem ad veri-
tatis possessionem appropinquare, quam
post profundam omnium dogmatum &
literarum oblivionem, obstetricante in-
genio, sæpe mirum quam infirmato, no-
vas opiniones parere, quas licet absur-
dissimas, quisquis tamen, qui eas primus
excogitasse videri cupit, arctissimo com-
plexu fovere assolet. Animadvertite ve-
ro quotquot candidi veri judices haberi
vultis, Cartesiani cerebri circulationem

& VET-

& vertiginem. Omnium monet esse ob-
 liviscendum, nec quem probæ notæ dis-
 cipulum putat, nisi strenue divæ Oblivi-
 oni litare queat: & tamen magistraliter
 velut quis in republ. literaria dictator, de
 omnium philosophorum sententiis pro-
 nunciare sustinet, Aristotelisque atque
 omnium scholarū dogmata instar Plau-
 tini Pyrgopolynicis, velut ventus folia
 diffilare valet. Qui oblitus est rei alicujus,
 eam amplius non cognoscit: qui vero
 rem non cognoscit quomodo eam con-
 demnare & ex æqui bonique formula
 proscribere potest. Quis ferat enim cæ-
 cum judicantem de coloribus? quis al-
 tum calonem condemnantium dogmata
 Hippocratis, Galeni, Aristotelis, Plato-
 nis, Themistii, Aphrodisæi, Averrois,
 Avicennæ, Alberti, Thomæ, Scoti, Occa-
 mi? quis denique *Renatum des Cartes* ob-
 litum diu Peripateticæ philosophiæ, in-
 sulsum ejusdem judicem? Videat vero
 bonus vir, ne secundum primum Philo-
 sopheriæ imaginariæ principium iis accen-
 sendus sit, quos notat Apostolus Iudas v.
 10. Epist. Cathol. quod *calumniarentur*
ea, quæ ignorabant. Quandoquidem au-
 tem pauci nosse videntur an versipellis
 Car-

Cartesius tam sedulo universalem obligationem urgeat, paucis amplius *μυστικῶς*. de hoc dogma excutiendum est. Notandum ergo bonum Dominum *desCartes* esse ex ordine eorum, qui amant omniscii aut *παντοδαεῖς* ab omnibus salvari: inter quos Cardano alicubi fidem faciente professus, quoque nomen quoque suum *Raimundus Lullius* est, cujus sectatoribus pro symbolo erat compendiosum hoc ad famam scitum: *Omnem scientiam jaclare, nullam didicisse*, ne vero vir catus exemplo Lullistarum & Ioannis Torrentii (qui similiter inter indoctos ipse indoctissimus omnium rerum exactam cognitionem jaclabat) impostoribus, circulatoribusque accenseatur, & forte à Luciano, aut Athenæo quo Pantaleoni celeberrimo plano accenseatur, qui fere secundum eandem fallendi methodum, jam jam decessurus utrique filio imposuit, seorsum iis prodendo, qua parte domus aurum infodisset, quod nusquam erat: consilium specie quidem Palamedæum aut Sisyphium excogitavit, re autem fatuum ac ridiculum. Omnium rerum in gratiam philosophiæ, quæ à circulo hoc in Prytanæo

tanquam alendo coronidem scilicet ac ultimam manum expectare debet, profundam oblivionem jactat, si ergo viris doctis homo noster adsit, tuto gloriari potest se nosse Hebraica, Chaldaica, Thalmudica, Syriaca, Arabica, Æthiopica, Persica, Armenica, Iavanica, Coptica, Græca, Latina, Turcica, Slavonica, Italica, Hispanica, Anglica, Germanica, Belgica, Polonica, Danica, Islandica, Russica, & quidquid linguarum aut unquam excultum fuit, aut adhuc hodie excolitur; ad hoc omnes Sacrosanctæ Theologiæ, antiquitatis & Historiæ Thesuros in pectore suo esse reconditos: neminem omnes juris nodos se feliciter posse solvere: nec non Hippocratem, Galenum & Paracelsum præ se uno esse pueros & tirones, posse se scilicet vitam & mortem ægrotantium certissimè præfagire, quin & phreneticos non æris sono, quod Asclepiades facere solet, mentis sanitati restituere, sed appositis omnigenis dapibus, quas si tantum à manu magistri accipere voluisset, suis forte flere & plangere non reliquisset; denique Euclidem, Archimedem, Pappum, Ptolemaum, Vitellionem,

onem, Albategnium, Alphonsium, Baconem, Cusanum, Cardanum, Copernicum, Rheticum, Stevinum, Keplerium, Tychonem, Zarlinum, Mercennum, Clavium, omnesque Astronomos, Geometras, Opticos, Algebraicos, Staticos, Musicos unum tantum habuisse oculum, se vero esse Argum illum Mathematicum, sive ἀεὶ πὴν ἐν νεφέλαις, hoc est, *aquilam in nubibus*, qui radium sit sublevaturus, & solus posthac in erudito pulvere, submotis omnibus aliis dominaturus. Quid rides vero, qui hæc legis? omnia eruditionis κερμίλια ad huc hodie latitent in penitiori scrinio Cartesiani cerebri, nisi ex re philosophiæ fuisset, omnium eorum oblivisci. Frustra vero es, quisquis ad risum Cætonianum usque jactabundi hominis ineptias detegere studes: si enim V.C. jubeas versiculum quem in Ebræis Bibliis, aut Arabico Alcorano explicare, ipsæque ignotos libros exemplo Latinorum Codicum evolvere & legere pareret, ne in præproperum cachinnum erumpas, & forte illa tibi rumpantur, præmeditata hæc oratio abunde existimationi iater ejusdem farinæ homines

fartæ rectæque conservandæ velificabitur: *Omnia hæc quondam mihi æque explorata ac digiti fuerunt, sed eorum ut & infinitarum linguarum ac scientiarum in gratiam unius philosophiæ non citra magnam molestiam sponte oblitus sum. Papæ quam cate! admirare posteritas cor Zenodoti & jecur Cratetis!*

CAPVT II.

Cartesianus discipulus libris bellum indicare debet, & si ex iis profecerit, sedulo dissimulare?

DE Gallo Vibio scriptores testantur, quod tantæ fuerit eloquentiæ, quam postea insanix: ei uni autem, quanquam iidem accidisse existimant, ut in insaniam non casu incideret, sed iudicio perveniret; idem tamen plerisque Cartesii discipulis accidit: quoniam enim destinato omnia illa præsidia, per quæ tacite obrepentem insaniam arcere possent, redargunt & rident, ultro & quasi iudicio in illius præcipitia ruunt neque enim tantum omnium, quæ unquam didicerunt, ut superiori capite ostendimus, obliuisci debent, sed amplius
libros

libros mutos illos magistros insectari. Hæc quippe secunda lex in quam deliriorum mystæ jurant: *Cum libris nullum unquam nobis futurum commercium.* Cæci hi cæcorum ducum sectatores si à consiliis propudio mortalitatis Caligulæ fuissent, ultro cum ad bibliothecas omnes, & quicquid alicubi amplius librorum supererat ultricibus flammis consumendū extimulassent. Libris redivi Flavii non utentur, quia non uti videtur Cartesius. Si quæras causam, è vestigio reddam. nihil cum Aristotele, quo longe sibi & ingeniosiores & sapientiores videntur, commune habere debent. Ille enim licet portentoso ipso Platone teste, præditus esset ingenio, ἀνεγνώστως tamen dictus est, quod esset lector infatigabilis. & χαλκεύτης plane, ut Græci dicunt, ac sititor inexplebilis. At belluinam legem propius expendamus? Si infesto odio libri digni, cur bonus Rénatus cum sua pullicie passim experientiam crepat? Aut an sibi persuadet, *hominem nondum senem* ut de se ipso loquitur in Epistola ad Dinetum pag. 163. omnium rerum naturalium exactam & minime fallacem

experientiam habere posse? nisi forte
 fomniet abunde experientiarum eum
 habere qui novit horologium, baculum
 cœci, cœmentarium, & paucas alias si-
 militudines, haut dextre tornatas, & mi-
 nus feliciter adhuc applicari solitas. O-
 mnium rerum exactam experientiam,
 unus homuncio, qui raro ad octuagesi-
 mum annum pertingit, nequaquam ha-
 bere potest. Ut priorum experientia in
 rebus naturalibus, posterioribus pro-
 fit, paulatimque perfectam naturalem hi-
 storiam, quæ Physiologiæ ac Medicinæ
 certissimum fundamentum est, gignere
 possit in publicis tabulis, sive libris, opus
in d'élus d'élus existimat, & secure conte-
 mnere audet, haut magis potest *quasi-*
bet difficultates in scientiis resolvere (ut
 omnium Thraſonum ineptissimus Re-
 natus de se ipso gloriatur in Episc. Ded.
 Meditat. pag. 5. Ed. Elz.) ac cœcus colo-
 rum omnium naturam explicare. De-
 inde quisquis omnium, quotquot un-
 quam vixerunt, philosophorum senten-
 tias ad examen non tantum vocare, sed
 citra difficultatem quoque condemna-
 re audet, nequaquam peregrinus esse
 potest in libris, quibus eorum dogmata
 cum

cum rationibus proponuntur : ut non ignorat ipse noster, quando passim in qualibuscumque responsionibus ad examen Meditationum, ignaro lectori persuadere studet, adversarios, qui sæpe ingulum petunt, minus candide suam mentem interpretari, quod haud accurate ea, quæ patientissimo etiam lectori nauseam pariunt, legere & relegere dignati fuerint. Videat vero homo, qui aliis legem hanc præscribere audet, qua conscientia libris bellum indicere possit & tamen omnium sententias librorum monumentis mandatas condemnare nisi forte probare possit se ducibus meditationibus ea etiam cognoscere posse, quæ ex unis libris innotescunt. Sectatores vero, mortalium superbissimi, serio apud se cogitent, an quando Pelopis, fatui medici exemplo omnium se rerum causas & effectus scire jactant, dissentientes & aliena dogmata amplexos citra calumniæ crimen aut condemnare, aut saltem ridere possint : quando quidem ipsi ad ravim usque non tantum in libellorum quisquiliis, sed Academicis quoque auditoriis clamant, se explodi & oppugnari ab iis qui sua dogmata

gmata neque cognoscunt, neq; chartaceis tabulis inscripta aspicere dignantur. Etenim oblivionis alumni, qui nullos libros contrectant, salva conscientia aliorum dogmata ex sola librorum lectione innotescencia condemnare non possunt: hoc enim si faciant, ab omnibus habendi sunt *ἀνεπιτάκτοι*. Deniq; si librorum lectio philosophanti nocet, quorsu Renatus des Cartes libros scribit, eosque omnibus caveis eruditorum pariter & indoctorum obtrudere laborat. Si præsumeret vivere ex præscripto familiae Scepticorum, (quam dum evertere laborat validissime erigit) audire deberet Arcesilæ Academici consilium: docuit enim Pyrrhonis sectatores libros propterea non esse aut scribendos aut evulgandos, ne ea, quæ operose à præceptoribus in scholis inculcantur, ab elinguis magistris per certissimam sequelam evertantur. Sed noster per omnia similis est Enthusiastis, David Georgianis, VVeigelianis, similibusque fanaticis, qui sine missione quidem clamant præter Academies & Scholas, omnes libros, unis forte Bibliis exceptis, abolendos esse. Nolo amplius in antecessum probare,
postea

postea quippe distincte fiet, Cartesium, quicquid aut in Meditationibus aut scripto Gallico, boni habet ut ut etiam dis-simulet, alius qui ante eum vixerunt, & qualicumque rerum lectarum memorie, debere. Fatale seculi hujus sidus virum bonum quoque afflayit: quæ in libris maxime obviis occurrunt, suo Marte didicisse vult videri. Per Dei gratiam nunquam nos ita insaniemus, neq; enim pudet candide profiteri per quem profecerimus.

CAPVT III.

Cartesianus Philosophus Renatum des Cartes ut alterum Pythagoram suspicere, imo adorare debet.

AD principatum in republ. literaria obtinendum compendiosissimum subsidium autoritas confert; ea enim rationibus omnibus potior, sæpe ipsam veritatem submovet, industriosq; ac doctos ejus assertores adeo percellit, ut remissiores certissime sententiæ patroni fiant. Quemadmodum vero in circulis eruditorum varia Helenæ hujus comoda sunt, ita hoc nequaquam ex postremis est, quod securum contra quorumcunque objectiones eum reddat,

si hoc Medusæ caput ostendat, opponens mox pisce magis mutus redditur; cui facillimum alias est confodere trifulcis telis sublestam opinionem, sub unius sæpe viri existimatione velut septemplici Ajacis clypeo (ita in vulgus jactari solet) latitantem. Exploratum hoc habuit Samius Pythagoras, versipellis magis quam rationalis philosophus: exemplo enim Delphici Apollinis tripodæ divinumque afflatum jactavit, quo incauti discipuli decantatum illud *ἄντι εἶσα* amplecterentur, proscrip-taque è Schola ratione, una valeret auctoritas: norat quippe recoctus Sisyphus neminem judicium suum adhibere, & ad alienæ sententiæ examen intendere, quando ratum habet illud, quod ab eo, quem errare non posse putat, judicatum videt. Hinc & Græci soni decus Aristophanes, quo invidiam immerenti Socrati crearet, cum *ἄντι* vocavit; quasi schola ejus similis foret Pythagoricis conventiculis, ac in ea præratione, quæ in philosophia præ cæteris attendenda est, una docentis auctoritas valeret. Pythagoricam hanc auctoritatem, quam nullus ex melioris

notæ

notæ philosophis post primum ejus architectum unquam vel affectavit, (sibi Dominus noster Renatus arrogat) non tantum quando in editis scriptis semet Philosophicum vatem jactat, *unius rationes sint omnium accuratissima & evidentissima, quæ ab humano ingenio sciri possunt;* (sic enim loquitur compendium scilicet omnium hominum, *ἡνὶ πάντων ἀνθρώπων ὁ δὲ μὲν*, in synopsis sex Meditationum pag. 5. & 6. qui tamen passim modestus haberi cupit) sed maxime quando à discipulis cœcæ obedientiam exigit, eosque in hanc quasi legem tertiam (ut liquet tum ex praxi, tum ex philosophandi methodo) jurare cogit: *Cartesii præceptoris auctoritas instar omnium rationum futura est.* An omnes, qui homini deliro quid tribuere videntur, æque ad servitium nati sint, ego qui in extremo Belgii angulo doceo, dicere non possum: hoc unum scio, philosophum quem Cartesii admiratorem, & miserè ab illo infatuatum aliquando rogatū ab Amplissimo quo viro; Quidnam ageret in Academia, respondisse se auditores decipere (docebat autem receptam philosophiam), philosophaturum

rum vero serio, simulac typis Cartesianæ Meditationes exscriptæ essent. Quâ conscientia ejusmodi Dubitantes imposita provincia defungi existimandū est? De cathedra loquuntur, salario annuo fruuntur, ex privatis collegiis munuscula cogunt, ut inea utos scil. improvidosque auditores decipiant. Etenim mirandum viros prudentes seriosque propriae estimationis adeo securos esse posse. Si ex assè saperent, Iudæorum modernorū prudentiam imitarentur; quanquam enim multa se ignorare lubentes fatentur, perplexorumq; doctorem Eliam expectant. qualiscunque tamen scientiæ demensum, quo in præsens gaudent, quam diligentissime ab omni fraudis contagione vindicare laborant. Ferendum foret si à Cartesio magni hiatus promissore aliqua Philosophiæ perfectio expectaretur; at intolerandum præ illius excrementis omnes solidioris philosophiæ dapes aranearum telis accenseri, ex quibus aliquando edulia apparasse Heliogabalus dicitur. Sues præ unguento sordes affectant; catillonumq; alpha Philippus apud Minidium hospitem Casini, quum appositum è proximo flumine lu-

ne lupū gustasset atque exspuisset. Multis infirmi iudicii viris sententię absurdissimę quoque si tantum novitatis speciem præ se ferant Gangeticę & Ægyptię aves videntur, præ quibus reliqua omnia fercula contemnenda, atrisq; calonibus mittenda. Qui mendacibus deliciis nauseabundum stomachū pascunt, non tantum manescunt, sed omnis etiam eruditionis succus, quo surgere ante videbantur, paulatim in iis decoquitur. Præter philosophum, unus adhuc notus, qui infelicissimo veritatis sacerdote his coloribus in Epistola ad Dinetū p. 174. & seq. describitur: *Doctor quidam Medicinę, vir acerrimi ac perspicacissimi ingenii, atque ex eorū numero qui quamvis Scholarum Philosophiam recte didicerint, quia tamen ei non credunt, & sunt ingenii, non ideo multum superbiunt (exemplo sc. modestissimi mortalium Cartesii) nec se admodum doctos esse fingunt, ut aliis quibusdam in more est, qui ipsa sunt inebriati: Legit Dioptricā meam, & Meteora, cū primū edita sunt in lucem, ac statim aliqua in iis verioris Philos: principia contineri iudicavit: Quę colligēdo diligentius, & alia ex iis deducendo, ea fuit sagacitate, ut intra paucos*

menses integram inde Physiologiam con-
cinnarit, quæ, cum privatim à nonnullis
visa esset, eis sic placuit, ut Professionem
Medicinae, ibi tunc forte vacantem, pro il-
lo, qui autem ipsam non ambiebat, petie-
runt & impetrarint. Ita professor factus
officii sui esse putavit, ea potissimum doce-
re, propter quæ ad illud munus vocatus
fuisse videbatur: Præsertim cum ipsa ve-
ra esse; ac quæcumque cum iis pugnant, fal-
sa judicaret. Elogio autem hoc, longe
augustiori quam unquam à patria Aca-
demia (inqua docet) impetrabit, vir a-
cerrimi scilicet ac perspicacissimi ingenii
condecoratur, quia obsequio reliquos
magistri Renati sectatores serio supera-
re laboravit, ex quo eodem mecum
die Professioni initiatus est. Adeo quip-
pe redivivum Pythagoram suspicit, ut
nō dubitarit lepidae Physiologiæ, quam
privatim adolescentibus aliquibus di-
ctavit ac prælegit, carmen hoc Acade-
mico profesiore indignissimum, mox
pag. 1. post laudes scientiæ naturalis
propriasque, præscribere: Si vestigiis &
principiis Nobilissimi viri Renati des Car-
tes libere insists, hic plusculum à recep-
tis quorundam opinionibus recessero, amor

antiquæ & charissimæ veritatis, quæ hæc à me extorquet, apud equos rerum estimatores, me, ut spero, à calumniis vindicabit. Ut mutuum muliscabunt. Philosophia Cartesii est antiqua & charissima veritas. Quis dicit? Medicus. Sed meconu sine teste loquenti credendum? Non videtur. An vero instar redivivi Carneadis caput helleboro adeo expurgavit ut omnem veritatem uno mentis intuitu cernat? Quis credat: ut enim in publica Disputatione illi doctiss. medicinæ studiosus sub præsidio collegæ, alterius in eâdem Academiâ Medicinæ Professoris, viri longe eruditissimi & experientissimi Coroll. xviii. exprobravit, ex eorum infelicium Botanicorum numero est, qui secundum novæ, sed sapientibus omnibus ignotæ Philosophiæ Botanicæ scita existimant licere, *Plantarum nomina ignorantibus, aliena nomina ignotis plantis indere.* Quod effatum, si quod, per omnia primæ Cartesii legi, de qua cap. i. hujus sectionis actum est, respondet. Quisquis enim, antequam serio philosophetur, omnium oblivisci debet, secure quoque nomina absurdissima, exemplo Pyrrhonorum, finge-

fingere potest. Ex animo vero doleo,
 quod Calvisio Sabino homini diviti ^{co-}
^{pulo} hoc ignotum fuerit: cum enim Se-
 neca teste, ita memoria nulla esset, ut illi
 modo Vlyssis nomen excideret, modo
 Achillis, modo Priami: quos tam bene
 scilicet noverat, quam pædagogos; & tamē
 eruditus haberi vellet, compendiariā ad
 eruditionem viam excogitavit. *Magna*
summa servos emit: unum, qui Homerum
teneret: alterum, qui Hesiodum: novem
præterea Lyricis singulos assignavit. Post-
quam vero hæc illi familia comparata est,
cœpit convivas vexare: habebat ad pedes
hos, à quibus subinde quum peteret versus
quos referret, sæpe in medio versu excide-
bat. Longe compendiosiori semita ad o-
 stentationem eruditionis, omnium lite-
 rarum ignarissimus grassari potuisset, si
 ex Cartesii, & boni Medici præscripto
 quascunque enunciationes in fœcundo
 cerebro cufas pro Homericis aut Hesio-
 dicis versibus obtrusisset. Album si vo-
 cetur nigrum, aut *Helleborus ferulaceus,*
Doronicum Americanum; non peccabi-
 tur tamen, quia falli non potest epoptes
 scilicet antiquæ & charissimæ veritatis, &
 quod caput, obsequentissimus Renati
des

des Cartes discipulus. Ridete quotquot splenem habetis, *des Cartes* infallibilis novæ philosophiæ hæc est : Non fallitur aut falli potest philosophus Cartesianus, quia des Cartes hoc dicit; ac per regressum, des Cartes non fallitur quia hoc philosophus Cartesianus dicit. Ut manus manum lavat. Quotquot Cartesium sectari vultis, oculos vobis eruite, Iudicium effurcillate, mentem captivate, fide tantum implicita opus est; In Philosophia credere debes, quod Cartes credit : & iterum Cartes tenetur idem credere, quod tu credis. Quotquot has comedes menti suæ injicere nolunt, neque Cartesiani amici, neque *dociles* sunt. ne vero noceant obloquendo, & nugas hominis delirantis prostituunt, in antecessum ferreis convitiis contunduntur, & ut hominum indoctissimi traducuntur; quemadmodum nuperrime quis eruditissimus ex Societate Iesu Professor, & Celeberrimus pientissimusque Theologiæ Doctor Medici non tantum collega sed promotor præcipuus experiri debuerunt. Quamdiu in gradu perstabit hæc hominis autoritas philosophia
quo-

que ejus apud servilia ingenia adorabitur, eruntque inter philosophicarum rerum imperitos *evidentes & certæ* opiniones Cartesii (pag. 174. Epist. ad Dinetum) quamdiu nemo ex philosophis obloquetur. Inter indoctos, si quis auctoritate tantum polleat, tam facile philosophus salvari potest, quam Theologus, aut Medicus. Auctoritatem autem hanc concilia ut plurimum aut eruditionis sapientiæque opinio, quam facile quis apud imperitos sustinere potest; aut animus eorundem vitiorum, quæ suadentur ab eo qui *μέγας σοφὸς* salvari cupit, sive conscius sive capax. Sic sectatores nō tantum invenerunt mortalium absurdissimi Marcion & Manes, totiusque Orientis seductor Mahumethus, item patrum memoria David Georgii, cui & ex purpuratis haut pauci adhæserunt, nuperrimeq; Ioannes Torrentius artis Lenoniæ celebris per Bata-
viam professor; verum etiam ea sapientiæ diffusæque eruditionis existimatione inter suos gavisi fuerunt, ut majorem homo ejusdem farinae Cartesius sperare vix possit. Interim sapiens & quisquis cor habet, risu excipiet plano-

rum omnium ineptias, doctrinamque eorum exemplo Athenodori, similem judicabit esse Tantalii hortis, instar eorum enim cum nihil sit, ignaris tamen imposturarumque imperitis aliquid esse videtur. Postremo, omnes quos Renatus seduxit, serio rogo, an non rationis lucernam, per quam tamen omnia investiganda ac illustranda esse clamant, extinctum eant, quando neque rationibus, neque demonstrationibus (quæ in speciem tantum jactantur) moti, cæca obedientia amplectuntur, quæcumq; à magistro in somnio forte excogitata, ut immotæ veritatis oracula proponuntur. Qui rationalis philosophus audire cupit, omnia non ad fallacis ut plurimum authoritatis libellam, sed rationis Scripturæ ancillatis amissim exigere debet. Nisi forte propterea extra errorum fines se consistere existiment, quod in Epist. ad Dinetum pag. 176. *honestissimi & ingeniosissimi* vocantur. Eodem per omnia modo David Georgii, non minus quam Cartesius ingeniosus vir, in quadam epistola ad Hassiæ Lantgravium nō erubescit ringente frustra veritate, scribere optimum quemque

que omnesque pacifici Evangelii fautores suam doctrinam sectari. Si possit, nominet mendax philosophus illos honestissimos ac ingeniosissimos quosque, qui aut Medicum fuerint sectari, aut utroque pollice suam philosophiã approbarint. Contrariũ etenim liquet ex iis quæ acciderunt in Academia illa ubi Medicus docet, nec non ex septem aut pluribus viris doctis, qui à se impetrare potuerunt, ut male coherentes Meditationes de prima Philosophia examinarent, item omnibus illis qui à superbissimo authore provocati nondum in vulgus editis scriptis librum Gallicũ excusserunt, quibus bonus Rénatus responsum adhuc debet, ac forte æternum debiturus est: ne quid dicam de omnibus, quæ in orbe Europæo sunt Academię & Scholæ, quas certo scio ad unam omnes Cartesii novam philosophiam carbone notaturas, unoque plebiscito cum Taurelli, Gorlæi, ac Bassonis deliriis proscripturas esse. Reliqua quæ movere quem Possent, ut universa in philosophia dogmata ad regulam Cartesianę authoritatis exigat, infra Sectione secunda expendemus: omnia vero illa tam male coherent

rent, & absona sunt, ut si quis iis se moveri patiatur, exemplo *cementarii* minus dextre in proscenium meditationū producti p. 138. ad medicum ducendus sit, non cum quidem qui *Helicborastrum* *Hellsborum* verum nigrum vocat; sed qui orationis suada egros mentis sanitati restituere valet.

CAPVT IV.

Cartesiana philosophia sectator spei plenus esse debet, & à magistro omnium dubiorum enodationem aliquando expectare.

Cartesius non contentus ad omnium rerum oblivionem sectatores suos dementasse, amplius eos videntes & vigilantes somniare jubet, vice Calliroes, aut Phrynes exhibendo illis divā *ἐλπίδα* aut Spem, quam haut incommode Plato vigilantium somnium vocare solet. Ne quis enim ex discipulis, magni promissoris pauca dogmata ad digitos revocet, & ex horto aut ad Academiam, aut Lyceū redeat, ante omnia spei auctoramento eum invitat, & quasi in legem hanc quasi quartam ex animi sententia jurare compellit: *Semel si Cartesium sectari incepero, nunquā ab eo divortiū faciā,*
sed

sed spe plenissimus eorum etiam resolutionem ab eo aliquando expectabo, quæ aliis ab homine quo cognosci non posse, frustra jactant. Ut vero legi, quæ ex novitiæ philosophiæ præscripto sectatoribus ferri debet, ipsius quoque præceptoris praxis respondeat, passim in libellorum ineptiis, vice scitamentorum solidioris philosophiæ, spe ac incerta expectatione pascit. Ita enim ut alia multa loca omittam in Epist. ad Dinetum pag. 165 *Spero, inquit, me veritatem, eorum omnium de quibus in Philosophia solet disputari, tam clare esse expositurum, ut quicumque illam quærent, perfacile ipsam ibi sint inventuri.* Ut vero animose sperare hominem liqueat, alicubi etiam sperare audet sua deliria locum inventura esse circa doctrinam de Transsubstantiatione; cujus occasione se Romano-catholicæ religioni (*parcus alias Deorum cultor & infrequens*) favere profiteretur, in gratiam scilicet Patrum Societatis Iesu, ad quorum asylum fugit, quo ab iis defendi possit contra doctissimum Merfennum aliosque Theologos & Philosophos Gallos, à quibus inflictas plagas pertinacius persequentis, quam ut dissimulare

mulare queat. Ex re vero est verba expēdere, quo omnibus liqueat hominem non minus ab oblivione, quam superba spe magis magisque dementari. Sic vero loquitur sub finem quartarum Responsionum pag, 294. Edit. Elz. *Quapropter si verum hic sine invidia scribere licet, cursim sperare venturum tempus aliquando, quo illa opinio quæ ponit accidentia realia, ut à ratione aliena, & incomprehensibilis, & parum tuta in fide, (am ferre potestis Hæreticæ pravitatis inquisitores?) à Theologis explodetur, & mea in ejus locum ut certa & indubitata recipietur.* At propius congregiamur cum hoc spei magistro. Si vult devotos sibi discipulos non frustra sperare omnium nodorum philosophicorum facilem & expeditam solutionem, in antecessum quædam doceat, quorum magistralis resolutio spem in multis animam agentem confirmare possit: Gloriatum quidem thraſonicè admodum, se, fremen- tibus frustra æmulis, supra omnes antiquos philosophos in Meteorologicis tale quid præstitisse, sed quis aretalogo proprias laudes ad nauseam usque buccinanti fidem adhibere velit. Etenim in
risum

risum erumpere coactus fui, cū sequen-
 tia in Epist. ad Dinetum p. 156. & seq. le-
 gi: *Iamque mihi videor ejus rei fecisse ex-*
perimentum circa tractatum quem edidi de
Meteoris; cum enim partem Philosophiæ
contineat, quæ nisi admodum fallor accurat-
tius, & verius in ipso explicatur, quam in
ullis scriptis aliorum, nullam puto esse caus-
sam, cur Philosophi, qui Meteora singulis
annis in unoquoque ex vestris Collegiis do-
cent, illum prætermittant. Nisi enim ab a-
 liis edoctus essem hominem hunc gente
 ac domo Gallum esse, crederem eum o-
 riginem trahere ex circumforaneis me-
 dicis Italis, adeo audacter & illoto ore
 sancta sua laudare sustinet, quo imperi-
 tis ea obtrudat. Sed per Dei gratiam hoc
 genus mangonum, paupertinæ eruditi-
 onis sordes, non nisi indoctis, ejusdem-
 que secum commatis hominibus, affri-
 care solet. Quicumque nasum habent,
 propriarum virtutum encomia ægro-
 rum somniis vaniora esse sciunt, Car-
 tesiique vaticinia æstimant ex prophe-
 tia quorundam ex ejus discipulis, qui,
 frustra obloquente quo Clarissimo &
 experientissimo Medicinæ Doctore,
 nuperrime Hagæ-Comitis assevera-
 re au-

re ausi fuerunt, ægrum expleuritide animam agentem in sequentem diem certo victurum esse, viroque eximio, & nobilissimæ, quam profitetur, arti insultare meditati fuissent, nisi proxima nox cubanti mortem accelerasset, vanamque spem, qua Cartesianæ *ἰατρῆς* alumnii mæstos amicos recreare instituerant, coram toto orbe prostituisse. Nec tantum novorum deliriorum parens Renatus des Cartes in iis laudandis insanit, verum quod non sine ratione quis miretur illius quoque Medicus, qui viderit serio ne cum ambitiosissimo medicorum Periandro eam à philosophia gratiam referat, quam ipse per poësim, minus feliciter cultâ, præter opinionem impetravit, atque ex Archidamo aliquo audiat, *αἰπὴ καλεῖται ἰατρῆ κακὸς φιλόσοφος καλεῖται ὀρθοψύχης*: hoc est, *Pro gratioso medico malus philosophus nominari vis.* Verba vero hominis ex libello contra Collegam edito sublegamus, ita autem se habent in Resp. ad Thesin II. *Etiamsi omnia naturæ arcana nondum specificè ex nostris principiis, (uti ingenuè fatemur) possimus explicare: eo tamen res jam pervenit,) ut iis constet,*
quò

qui Principis nostræ Philosophiæ mundum viderunt, aut Physica nostra fundamenta sunt edocti) ut calum & terra, stelle fixæ, planetæ, cometa, æstus maris, sal, meteora, magnes, stirpium & animalium operationes, lux, lumen, colores, & innumera aliæ rerum naturalium qualitates à nobis jam perfecte intelligantur; cum ex vulgari philosophia etiam ipse calor, frigus, humiditas & siccitas, ut alia obvia præteream, revera sint qualitates occultæ. Quod de falsatis curribus Vegetius alicubi prodidit, in orationem hanc vere convenit, quæ videtur esse terrori, post evadit derisui. Academicus doctor oblitus Cætoniani effati; *Nec te collaudes* &c. instar agyrtarum propriarum mercium instituit præconium, triumphareque videtur, quod philosophiam suam titulo *Principis Philosophiæ* condecorarit: secundum eandem fandi regulam pueri crepundia sua super regiam supellectilem, & phrenetici straminea vincula quia à se contexta supra ferreas catenas prædicant. Percurre quamcumq; Philosophorum sectam augustum hoc elogium sibi arrogabit; quotquot tamen inter eos cor habebunt elogiū hoc præ-
ment,

ment, & ex alio audire gestient. Paracelsi sectatores, Mahumedici physici, Thalmudici philosophi, & quotquot amplius per philosophiæ abortum, edita sunt monstra, æque commenta sua in delitiis habent, arctissimeque fovent, & tamen quisquis catus est ratiū opinionum portenta risu explodere, quam ferria lectione percurrere mavult. Si possit, bonus vir probet, sua commenta ex imaginariis sciendi principiis procusa præstare aut Paracelsi, aut Mahumedis, aut Thalmudistarum deliriis, quemadmodum enim hi cerebri sui excrementa quibusvis citra solidarum probati omnium jusculum apponere audent, ita & Cartesii sectatores quo spem seductorum confirmant pauca novellæ philosophiæ scita per regulam *αυτος* *επα* laudant, vice speciminum admirandæ & nunquam cognitæ, suo tamen tempore proponendæ, Cabalæ. Liqueat hoc in eo ipso, quem ad partes vocamus, medico: postquam enim instar aretalogi, quo sperantibus succurrat, philosophiæ suæ laudes prædicavit, mox ibidem, ea, quæ dixerat, hoc Philosophiæ Cartesianæ demonstrativo syllogismo probat:

C

Verum

Verum, inquit, ut compendium iis mon-
stremus, qui per nostra principia nihil ex-
plicari & solide demonstrari dicunt, utque
illi exungue leonem cognoscant, adeant illi,
si placet, Meteora Renati des Cartes, &
illa conferant cum Meteoris Aristotelis:
item conferant Dioptricam ejus cum alio-
rum scriptis opticis, & agnoscent oppro-
brium omne non nobis, sed diversum à no-
stra sententia opinantibus, delendum rema-
nere. Argumentum ridiculum per om-
nia simile huic est: Si quis dubitet an
in pretio haberi mereatur physica Ma-
humedis, adeat ejus Alcoranum ut ex-
ungue leonem cognoscat. Lepida ete-
nim ratio; Cartesianæ philosophia, est
princeps philosophia: quia hoc dicit
quis ex ejus discipulis; nec fallitur ille,
quia quilibet ejus Meteorologica & Dio-
ptricam legere potest. Item; omnia na-
ture arcana celebris promissor Car-
tesius sperantibus in eum aliquando ex-
pediet, quia hoc quis ex sectatoribus in
libello jactare audet, cui fidem derogare
nemo potest. Utinam polyposi Do-
ctores Græcorum lyricorum principi
Pindaro credant; pronunciat enim
καταστον ὑποκρίξεν, quotquot, proprias
solum

solum laudes crepare sciunt! plausibilibus in gratiam fratrum bonæ spei philosopharentur, si exemplo Iohannis Faulhaberi celeberrimi Algebraici Doctoris (qui anno 1613. aut præter propter ex Algebra sua eruere meditatus est Magiam arcanam cœlestem de Gog & Magog) sigillis & plumbo Notariorum, hominum sæpe imperitorum, nugarum suarum successum muniri curarent. Enimvero circulatoria Philosophia, quæ omnia sperantibus dubia eximet, aliis præsidis non indiget. Nec vates, nec vatis filius sum; certo tamen mecum, omnes qui nasum habent, credunt sperantes novæ philosophiæ alumnos haurire alia spe pasci, quam suis præbuit David Georgii, & in obsidione Monasteriensi rex ex factoria palestra Ioannes Leidensis; aut quam de Eliæ sui adventu ad risum usque creduli Iudæi conceperunt; aut denique qua se oblectant Musulmanni quos in pulices conversos novus aries Mahumedus in paradisum transferet, quando Cartesiana philosophia, ejecta veteri, in omnibus Academiis & Scholis dominabitur.

CAPVT V.

Cartesianus philosophus exemplo præceptoris omnes homines præ se contemnere debet.

VT omnia quasi consentiant, maleque sana philosophia ad illud gloriæ culmen contendere posse videatur, ad quod alis superbiæ & ignorantie suffulta animose satis aspirare audet; futurorum mysteriorum epoptes generosus omnium aliorum hominum contemptor esse debet, Aristotelemque, Platonem, Thomam, Albertum, Scotum, Averroem, Occamum, Scaligerum, & quotquot unquam in Philosophia fuere celebres, præ præceptore, aquila scilicet in nubibus, cassâ vix nuce æstimare. Qui Cartesius enim magnus haberi poterit nisi Aristoteles sit impostor, Scaliger medicus circumforaneus, reliquiq; qui omnium calculo haut male de philosophia promeriti videtur, velut mortalitatis propudia, aut inter indoctos, aut inter eos, qui studiosæ juventuti fumos vendere solent, ablegentur. Secundum eandem morosophiæ methodum

dum Enthufiafte, cum quibus homo no-
 fter fola cerebri fui commenta, explofis
 omnibus libris, aliorumque, doctiffimo-
 rum etiam, commentationibus, credu-
 lis obtrudete ftudet, ad Divæ fuperbiæ
 fanuin contendere folent; ut poffent e-
 nim ipfos Biblicos fcriptores, quibus ne
 Cartefianus quidem nifi impediatur, in
 pofterum parcat, authoritate exuere, &
 in contemptum adducere, convitiolorum
 plaufris onerare inftituerunt, Mathæum
 Publicanum, Petrum Domini fui prodi-
 torem & Ioannem Euangeliftam ac A-
 poftolum Chrifti inflatum adolefcen-
 tem, fcioiumque vocando. Quis ferat
 hæc? Et tamen ipfe Rénatus, qui Mo-
 deftiæ facerdos haberi cupit, futurus fe-
 ctatoribus ad generofum hunc contem-
 ptum ftrenuiffimus dux eft: Ne videat-
 ur enim expallefcere poffe ad confe-
 ctum exercitati adverfarii, non quidem
 ex Apollinis tripode, fed præfumptæ fä-
 pientiæ cortina pronunciat (quemad-
 modum videre eft in Epift. ad Dinetum
 pag. 161.) omnes eos, qui fua deliria u-
 troque pollice probare recufant, *doctos*
videri magis, quam effe; imo ut liqueat
 eos quo vis dama fugaciores effe, fingit.

ibid. eos metuere, ne detecta suæ philosophiæ veritate, *omnis doctrina*, vetus scilicet illa quæ tot per secula in omnibus Academiis exemplo majorum ab iis docetur, *abeat in contemptum*. Quasi scilicet inconcussa philosophiæ mœnia facilius ab inanis loquentiæ, stultæque jactantiæ bullis prosterni possint, quam ferreis plumbeisque pilis. In statu manebit philosophia, quæ hætenus omnes Academiis Scholasque implevit, quicquid etiam sibi persuadeat ridiculus Nugator. Indoctorum, fanaticorum, & quotquot affectatæ scientiæ nullam habent fiduciam, ordinaria praxis est de se gloriari, sectatoresque docere omnes homines præ uno altero ve contemnere excutiuntur Mahumedi Alcoranum, Davidis Georgii liber Mirabilium aliique ejus libelli, Thomæ Munceri epistolæ ad varios Germaniæ proceres datæ, Socini Epistolæ, similiumque errorum ciuda & ridicula scripta; Cartesiique discipulos ad eandem legem adigi liquebit, quam omnes tum in Theologia tum philosophia superbi novatores. sectatoribus suis inaugurandis ferre laborarunt. Si homo noster saperet, speratamque modesti-

destituti famam tutari laboraret, in solo
 conscientiae testimonio, aliorumque
 de dogmatibus suis iudicio securus ac-
 quiesceret; sed quoniam unus in om-
 nibus disciplinis videri cupit aquila,
 suis in antecessum persuadere conatur
 reliquos fuisse talpas: si liceret enim
 aut improvidis adolescentulis, aut cu-
 riosis rerum novarum ruspatoribus ex
 praescripto praceptoris lustrare ea, quae
 alii, qui caeci esse finguntur, in Phi-
 losophia vidisse perhibentur, nisi
 per omnia desiperent, conferre in-
 ciperent eorum oculos, cum scili-
 cet emissitius illis novi Argi Renati
 des Cartes. Quisquis hominem se
 esse novit, alios sine numero sibi ae-
 quales esse non tantum credit, sed
 lubens etiam plurimos superiores ag-
 noscit. Ridiculae amentiae est per ali-
 orum contemptum sibi velle ascribere,
 quae in hominem quem necdum ca-
 dere potuerunt. Facilius est contemnere
 adversarium, quam superare, si illi qui
 strenui in aliis contemnendis sunt, fortes
 habendi essent. Plautinus miles D. Pyr-
 gopolynices supra Milonem Crotoni-
 atem, Cyrus, Alexandros & Caesares

extollendus esset. Rogo vero Cartesii sectatores qua conscientia tot antiquos philosophos ausint contemnere, quandoquidem ex præceptoris lege neque eorum scripta legere possunt, neque, si legerint, meminisse debent dogmatum, quæ in iis proponuntur. An non ipse Cartesius qui ab omnibus vult æstimari, à nemine vero contemni passim invehitur in eos, à quibus dogmata sua vixdum examinata, & ut persuadere ignaris laborat, haut satis explorata, rejiciuntur. Enimvero si secundum contradictionis magistrum nullius dogmata contemnenda sunt, nisi ante probe sint explorata, qua fronte aut ipse audeat omnes quos non novit contemnere, aut omnium philosophorū dogmata, quorum jam diu oblitus est, carbone notare, aut quorsum sectatores suos idem facere docet ac jubet. Non lubet in præsens sigillatim detegere eorum illibatissimam existimationem, quos imperiti contemptoris spicula veneno calumniæ & mendacii imbuta petierunt: Vnum hoc ferre non possum, quod sacer homo in Epistola ad Dinetum pag. 178. (ubi in gratiam Medici sui atræ loliginis succo

fucco offuscare laborat admodum Reverendum virum & præceptorem instar parentis æternum colendum D. D. Voetium,) ringente ipso sole de eo scribere sustinuerit: *Quod multos quotidie libellos, sed à nemine legendos, emittendo, varios authores, sed sæpius contra se quam pro se facientes, ac forte ex indicibus tantum notos, citando, & de quibuslibet scientiis tanquam si earum gnarus esset audacissime, sed & imperitissime, loquendo, admodum doctus indoctus videatur.* Quis tam patiens, ut mendacissimi hujus hominis ferreas calumnias perpeti possit? quam eruditus sit Voetius & ab omnibus, unicum Cartesium si excipias, Theologis quoque aliarum in religione partium habeatur, in præsens, quia toti orbi notum est, non ostendam: unum hoc à Lectore, quo hominem nostrum nosse incipiat sedulo notari velim: Cum ipse nullos libros, testibus scilicet propriis sectatoribus, habeat, gloriaturque passim nullos se libros legere, imo eorum lectione discipulis interdicit, tamen pro ingenii maligni petulantia Voetio exprobare audet quod quos passim in The-
sibus & aliis scriptis citet authores, ma-

gis contra se, quam pro se ad suffragium vocet. Aut ex se Renatus loquitur, aut aliorum tonchos, quod extreme imprudentiæ est, suos fecit. Ex se si locutus est, æque omnium odio dignus est, ac cæcus quis haberetur, si omnes oculos redarguere institueret, quod in dijudicandis coloribus fallerentur, totoque cælo errarent. Aliena vero vitula si hic aravit, quarat ex suo indice, ubi aut quando Voetius, forte quod eo die purgamentum calcaverit, infeliciter in authoribus citandis versatus fuerit: laudet autores fallaces sc. Voetii testes, simulq; sui Nomēclatoris nomē prodat; nos per Dei gratiam cum Lentulosuram, orbique diras calumniatorum machinationes notas faciemus. Sed de calumnia in antecessum Prologus egit. Cum tantus maledicentiæ Hercules ipse magister sit, facile ignoscimus improvido illi poëtæ sciolo, qui in carmine addito primæ disputationi Physiologicæ Medici, omnibus Peripateticis sic insultare ausus est:

Minerva culta quibus sordet, nec ullus sapit honos &c.

Quan-

Quonquam non dubitamus quin Gorgias, si resurgeret, idem dicturus fuisset, quod aliquando Chærephonti ejusdem cum nostro homine farinae dixit: *ὡσα γὰρ ὄντι ἄγῆτα, ἀποδύνας ὄντι τὰς τοιαύτας φύει;* hoc est, *Novi enim quod terra ferulas contra tales progenerat.*

SECTIO SECUNDA

CAPVT I.

Quomodo philosophica dogmata principiis natura notis respondeant. Frustra Cartesius qualicumque suæ philosophiæ antiquitatis gloriam asserere studet.

CVM superiori sectione leges, quæ ut necessarium carmen à Cartesii sectatore observari debent, si ad majuscula sacra admitti velit, expendimus; deinceps hac sectione mysticam philosophiam ipsam, methodumque secundum quam acquiritur & defenditur, candide ac ex veritatis præscripto, examinabimus. Per philosophiam autem, seclusa ea philosophiæ parte quæ practica dicitur, (quam Socratis exempla

subsidio Algebrę ac Mechanicę suę è
cœlo in terram Cartesius necdum evo-
care instituit) potissimum Physicam
& Metaphysicam secundum usum lo-
quendi novatoribus, contra quos dispu-
tamus, proprium intelligimus, quanquã
autem Philosophiæ pomæriis commu-
niter ipsa quoque mathesis concluditur,
adversarii que, exclusis omnibus quã an-
tiquis quã recentioribus illius cultori-
bus, soli in erudito pulvere videri vo-
lunt dominari, eam tamen in præsens
oppugnandam, aut verius detegendam
nobis non sumimus, non quod omnia
quæ à Cartesio (quem in mathesi ali-
quid scire & videre nõ negamus) in Di-
optrica & Geometria proponuntur, al-
ba linea (ut vulgo dicitur) notanda ex-
istimemus; aut exemplo quorundam e-
jus sectatorum, paucas demonstratio-
nes Opticas & Geometricas præferen-
das judicemus utilissimis Euclidis, Pap-
pi, Vitellionis, Rami, Campani, Peleta-
rii, Regiomontani, Rhetici, Clavii simi-
liumque heroum laboribus, sed primo
quoniam Renatus des Cartes non tam
periculose in Mathesi quam Physica &
Metaphysica instituit esse Novator, de-
inde

inde quoniam ipse, quam vere, infra ex-
 pendemus, Mathesin, separando scili-
 cet eam à dictis Disciplinis, earum sta-
 tuit esse fundamentum, certissimumque
 ac infallibile principium. Ut vero hoc
 agamus, philosophiam naturalem habi-
 tualem homini ex primâ creatione cō-
 genitam fuisse, liquet ex communis no-
 stri parentis Adami (qui omnibus ani-
 malibus cura difficile examen ad pri-
 mum conspectum convenientia naturę
 eorum nomina imponere scivit) exem-
 plo : cum autem velut appendix divi-
 nę imaginis fuerit, non potuit non tolli
 quoque, postquam primi parentes per
 spontaneum lapsum imaginem illam a-
 miserunt, nec tamen ita sublata est, quin
 in homine, etiam irrogenito, quædam
 adhuc ejus vestigia reperiantur, quo-
 niam enim per lapsum non desit esse
 creatura ratione prædita, eique etiam-
 num connascuntur quædam immotę
 veritatis principia, certo liquet quid su-
 peresse non tantum ex reliquiis imagi-
 nis illius, qua ante lapsum homo erat
 excultus, verum etiam remansisse ad-
 huc aliquas scientię congenitæ scintillar-
 las, quas si laboret homo exfufcitare,
 paula.

paulatim animam suam perficiet ac purgabit, introducendo in sacrarium illius divam philosophiam, quam si quis vocaverit *ιατρον της Ψυχης*, hoc est, *animi medicum*, non erraverit. Collapsa autem per lapsum in homine habitualis philosophia regeneratur partim per experientiam, partim etiam per mentis operationem sive ratiocinationem, quæ experientiam acquisitam per sensuum iudicium non tantum ordinat, illustrat, & ad debitum finem dirigit, aut per modum compositionis, aut abstractionis, aut applicationis, aut denique illustrationis ad alia facilius cognoscenda; verum quam maxime qualemcunq; cognitionem expendit examinatque ad immota sciendi principia, quæ haut magis obliterari possunt, ac rationis lucerna in homine, salva manente ejus humanitate, extinguuntur. Omnis autem philosophica scientia, quæ hoc modo, ratiocinando, subserviente experientia tum sensuum tum rationis, progeneratur, dupliciter conspirare potest cum congenitis sciendi principiis, quæ cuivis terminorum non ignaro, audita tantum ob summam sui evidentiam luce meridiana clariora videntur;

dentur: Aut enim per primam intellectus ratiocinationem tam manifesto cū iis consentiunt, ut quivis, in quo ratio non male habitat, eorum tum veritatem tum evidentiam videre possit. V. C. per primam operationem intellectus cognoscit omnes homines, quos oculi vivere vident, necessario debere ali, si modo supernaturali gratia & extraordinaria Dei virtute non sustententur: immotæ enim veritatis est, vulgatum Physicorū effatum, omne vivens a litur. Quicquid hoc modo cognoscitur, ab omnibus eodem modo cognoscitur, & non *χθις ἐπεὶ αἰῶνος* tantum, sed ab omni ævo sic cognitum fuit. Quædam vero ex iis, quæ cognoscuntur, consentire quidem cum immotis sciendi principiis deprehenduntur, sed plures operosioresq; intellectus operationes v. c. dari materiam primā, hinc quidem liquet, quia secundū immotū sciendi principiū non datur progressus in infinitū, sed quoniam per primā ratiocinationem nequaquam certe sequitur: Nō datur progressus in infinitū, hinc multi circa veritatem eam ambigunt, nec potest dici omnibus seculis nota esse. Illis solis enim veritas talis exploratissima est, qui
hoc

hoc modo ab experientia sensuum & rationis progrediuntur, sensuum experientia docet materiam secundam resolvi, v. c. animal mortuum in elementa, experientia rationis amplius ostendit esse materiam primam, quæ ulterius in aliam materiam resolvi citra transmutationem nequit, v. c. aëre resoluta in suam materiam & formam: quoniam autem secundum vulgatum dictum, cuius modo facta mentio est, non datur progressus in infinitum, in hac materia ut prima omnisque formæ, à qua provenit existentia actus, experite, acquiescendum est. Posteriorum huic ratiocinationi sæpe falsum subest, aut quando incerta & falsa sensuum experientia pro vera ignavis obtruditur; aut quotiescunque, quod sæpe accidit, naturalia sciendi principia ad eorum demonstrationem advocantur, cum quibus aut neque ullo modo consentiunt, aut an cōsentire possint, in incerto est. Hæc propterea notamus, ut omnibus pateat, quam falsum sit primum κριτήριον, quod ad pelliciendos sectatores, philosophiæ suæ Renatus des Cartes venditare laborat. Sic enim in epist. ad Dipetum,

ubi

ubi intempestivè nimis totum mysterium proditur, pag. 170. & seq. loquitur: *Addo etiam quod forte videbitur esse paradoxum, nihil in ea Philosophia esse, quatenus censetur peripatetica, & ab aliis diversa, quod non sit novum; nihilque in mea, quod non sit vetus: Nam quantum ad principia, ea tantum admitto, quæ omnibus omnino Philosophis hæcenus cõmunia fuere, suntque idcirco omnium antiquissima; & quæ deinde ex iis deduco, jam ante in ipsis contenta, & implicita fuisse tam clare ostendo, ut etiam antiquissima, utpote humanis mentibus à natura indita, esse appareat. Ut nihil dicamus de inani jactantia, aut potius putido Cartesii mendacio, (quemadmodum deinceps enim peculiari capite ostendemus, citius in mari venando apros assequaris, quam in ejus scriptis ullam demonstrationem) novis ejus dogmatis non competere antiquitatis titulum in primo gradu, propterea quod ad congenita sciendi principia videantur esse æta, hinc manifestissimum; quoniam nulli (si forte pauci excipias ab homine nostro dementatos) à se impetrare possunt, ut mox citra examen iis assensum*

pra-

prabeāt. Quod necessario tamen tā antiquissimis dogmatibus per primam ratiocinationem applicationemque ad congenitas sciendi principia evidēter innotescantibus, ut modo ostendimus, convenire debet. Si enim *in ipsis principis humanis mentibus à natura inditis* continentur, quomodo fieri potest, ut quis sanæ mentis homo habeatur, & tam apertis ac antiquis dogmatibus tamen obloquatur? Enimvero quotquot hominum titulo & privilegio gaudent: Solem ac Lunam duo numero sidera esse statuunt, quoniam secundum congenitum, & proinde antiquissimum, sciendi principium: Vnum & unum faciunt duo. Oppido vero frustra est cum tota sua pullicie Cartesius, quando eandem antiquitatem suis qualibuscumque dogmatibus competere somniat. Si possit enim, vel in tribus tantum philosophiæ suæ dogmatibus, hanc antiquitatis prærogativam ostendat. Vanus si nolit promissor & ridiculus ostentator haberi, doceat nos per antiquissimum quod & à natura humanis mentibus inditum sciendi principium, glandulam pinealem esse unicum

cum sensorium, animæque domicilium: Dari globulos æthereos: Colorem esse globulorum æthereorum perceptibilem in lumine processum & circumvolutionis proportionem: Calorem esse insensibilem particularum variam inter se agitationem vel ad agitationem istam aptitudinem, ne quid dicamus de aliis opinionum portentis. In uno tantum ex quatuor his dogmatibus, si antiquitatem, frustra jactatam, per primam alicujus principii natura noti ad illud applicationem, si ostendere possit, virum eum putabimus, sed quando hoc fiet? Nihil vero ad rem facit, quod quædam principia natura nota locum habere fingantur circa Cartesiana dogmata, aut ad ea in proprio hominis cerebro aut ex falsissimis hypothsibus, aut per incertarum similitudinum ineptam applicationem cusa, qualicumque modo applicentur. Hoc enim si opinionum antiquitatem argueret, deliria Democriti, Marcionis, Valentinianorum, Thalmudistarū, Mahumedi, Torrentii, & quorum non erorum, antiquitatis plumis se exornare possent. Enimvero si Cartesiana dogma-

dogmata antiquissima sint, utpote humanis mentibus à natura indita; næ quotquot ante eum fuerunt homines, scuticam merentur, augustoque hominis elogio indignissimos se præbuerunt, quod mentis oculis ea dogmata intueri non potuerint, quæ à natura propriis eorum mentibus indita, & solis quasi radiis inscripta erant. Alterutrum hic valere debet: Cartesium aut esse graphicum impostorem, aut omniū, quotquot vixerunt unquam, hominum ingeniosissimum & oculatissimum, qui primus potuerit ea dogmata videre omnium mentibus à natura insculpta esse, quæ nullus mortalium ante eum, cognoscere, aut saltem adeo certa ac vera esse, videre potuit. Sycophantis ac impostoribus si accenseri nolit, instituat dogmatum suorum per natura congenita principia demonstrationem, ut applicato principio ad ipsum dogma (hoc enim requiritur) mox omnibus pateat illud adeo certum esse, ut qui hoc negare ausit, extra fines eorum, qui sapiunt, ablegandus sit. Mirum vero carissimum hominem, qui philosophiam suam antiquitatis titulo, in gratiam sectatorum,

con-

condecorare gestit, nullum ex antiquis philosophiæ sectatoribus laudare posse, qui jam olim hæc dogmata per immota sciendi principia explorata habuerit. Quotiescunque de dogmatis alicujus antiquitate disputatur, probatio instituitur per sectatores, qui jam olim & à multis seculis ejus consortes fuerunt; ut exploratum quoque illis est, qui Ecclesiæ suæ, per qualiscunque antiquitatis titulum, existimationem asserere audent. Omnia si quis pensiculate examinet, mysteriumque antiquitatis hujus excutiat, cognoscet in schola Cartesiana illud dogma esse antiquissimū, quod in cerebro domine Renati conceptum ac natum est, secundum aut principia, aut similitudinem, quæ sectæ ejus immotorum principiorum omnibus aliis hominibus in frementibus, passim vicarias operas præstant. Extra Cartesium, si quis ex ejus sectatoribus antiquitatem hanc quærere velit, unum ex tribus his probare debet: Aut quem præter ipsum Cartesium præcis seculis eadem per omnia dogmata amplexum fuisse: Aut omnia, quæ Cartesius vice principiorum jactat, à natura omnium hominum

men-

mentibus insculpta esse : Aut denique Cartesiana dogmata, quæ ex certis principiis in vulgus notis & vere antiquis profluere jactantur, ita implicite in iis contineri, ut per primam, proximam, & certissimam consequentiam ex iis promanent. At nullum ex tribus his punctis æternum probabitur. Quid restat ergo nisi ut hominis dogmata pro novis deliriis habeantur, quibus antiquitatis exuviæ per jactantiam eodem modo aptantur, ac loquaci corniculæ aliarum avium plumæ.

CAPUT II.

De philosophicorum dogmatum evidentia. Cartesius fucum facit obtrudendo evidentiam propositionis pro evidentia probationis. Quo sine hoc faciat?

VT quarumcunque scientiarum, ita præ cæteris philosophicarum, dogmata commendat evidentia sive perspicuitas. Ea vero, quod bene distinguendum, dupliciter alicui dogmati accidit. Evidens enim illud est aut ratione veritatis,

ritatis, quam illi competere per perspicua & tamen immota principia (quibus accenseri quoque debet scriptura ex rei veritate multis locis quam perspicace de rebus naturalibus loquens) probari potest : Aut evidentia ejus consistit tantum in modo proponendi, cum scilicet dogmata adeo dilucide & clare, hoc est perspicuis loquendi formulis nullas in se continentibus ambages ac ænigmata, proponuntur, ut ab omnibus, indoctis quoque, citra difficultatem intelligi possint. Ea evidentia deprehenditur sæpe in absurdissimis etiam & ab altera evidentia remotissimis opinionibus, deliriis Thalmudicis & Mahumeticis. Quanquam vero indocti Novatores (ut præ aliis in Paracelsi sectatoribus videre est) ut plurimum antiquam veritatem obscurissimis loquendi formulis intricare solent, quo nova videantur ea, quæ explorata quoque fuere antequam Theognis nasceretur : alii tamen, qui fiduciam absurdarum novitatum habent, eas posteriori evidentia exornare laborant, quo incautis & fallaciarum ignaris persuadeant, illa, quæ evidentiter & plane ab
omni-

omnibus cognosci possunt, evidenter quoque & certe demonstrari posse. Inter subdolos hos novatores nomē quoque suum Renatus noster profitetur; ut credulis enim persuadeat philosophiæ suæ primas deberi, eam ab evidentia commendare laborat, subdoleque ut dein probabimus, posteriorem evidentiâ cū priori confundit. Verba ejus hæc sunt, prout occurrunt epist. ad Dinet. pag. 163. *Non est mirandum, si quis per planas & faciles vias, quas secutus sum, magis promoveat, quam alii multo, majori ingenio præditi per salebrosas & impenetrabiles illas, quas sequuntur, & iterum pag. 173. Ex his patet, nullam revera esse rationem, ab quam nonnulli tanto studio, reliquos homines ab iis cognoscendis velint avertere: nisi quod nimis evidentes, & certas eas esse existimantes, vereantur ne obsint famæ doctrinæ, quam ipsi ex aliarum minus probabilium cognitione quasi verunt.* Mi homo, antiquæ philosophiæ consulti existimationi suæ non metuunt, aut ab armato pepone, aut galeato lepore. Ad aniculas, improvidos adolescentulos, & imperitam turbam phaleras. Quam jactas evidentiâ dogmatum tuorum, ea
haug

haut magis illa certa & vera reddit, ac somnium Thalmudisticum de Leviathan, quod multo perspicuius & evidentioribus loquendi formulis à Rabinorum filiis, ac quod ex tuis somniis proponitur. Enimvero quis evidentiam narrationis non videt, quando magistri Thalmudici narrant; piscem quendam magnum esse, nomine Leviathan, qui cauda sua totum terræ globum contineat, motumque terræ caudæ concussione excitet, recessum vero mari conferat quotiescumque branchiis aquam attrahit, accessum autem, quando, quam attraxit aquam, iterum exspuit; quis sanæ mentis tamen inde inferat fabellam evidentia narrationis sive propositionis gaudentem, simul condecoratam esse evidentia certitudinis aut probationis. Pari enim jure posteriorem hanc evidentiam quis simul assignare posset Æsopi fabulis, Hesiodi Theogeniæ, & Valentinianorum Æonibus. Libenter damus Cartesianis ineptiis adesse evidentiam propositionis, sed simul eas gaudere altera evidentia, quæ potissimum commendat philosophica dogmata, ipse ut ut omnia agat, nunquam probabit,

D

bit,

bit. Ne videamur vero calumniatorie cum homine agere, age, evidentiam certitudinis sive demonstrationis in uno tantum ex suis dogmatibus æque ostendat, ac per evidentiam narrationis proponere illud scivit. Lepidus Philosophus statuit glandulam conariam sive pinealem esse unicum sensorium animæque instrumentum, quod ut probabile videatur fingit eam moveri, & ne de motu quis ambigat, commentus est cum suo Medico; *eam in medio ventriculorum cerebri à spiritibus animalibus undique cingi & perfundi, motumque fibrillis nervorum impressum ad cerebrum diffundi, necessario etiam contiguis spiritibus, in ventriculis cerebri existentibus, imprimi, ac illorum ope glandula pineali, tumque animæ communicari.* Quæ omnia ab otioso speculatore ficta fateor quidem per evidentiam narrationis proponi, sed ubi evidentiæ probationis aut certitudinis? Cartesius, aut Cartesianus quis, si vir haberi velit, probet aut per experientiam sensuum aut rationis, aut quamcumque aliam evidentem & certam demonstrationem sequentia puncta, id est, *Ventriculos cerebri, instar veli, ut alibi*
 Medi-

Medicus loquitur, spiritu animali turge-
 re. 2. Motum imprimi febrillis nervorū.
 3. Motum fibrillis illis impressum defer-
 ri ad cerebrum. 4. Glandulam pinealem
 in vigilantibus vel sponte moveri ab a-
 nima, vel fortuito ab arteriis carotidibus
 eam involventibus. 5. Dato, glandulam
 conariam moveri, eam esse unicū senso-
 rium & animæ instrumentū. Quinq; ha-
 rum assertionū ubi Cartesianus aliquis
 evidentem attulerit probationem aut
 demonstrationem flagitabimus idem
 circa alia dogmata, quæ breviter exa-
 minamus, Sect. Tertia. Similitudines,
 & reliquas evidentium demonstratio-
 num umbras in acceptum nequaquam
 referre volumus, solidas eas esse cupi-
 mus, & ut Cartesiani adferant, expecta-
 bimus. Sed tempus est ut evidentia my-
 sterium, quod philosophiæ Cartesianæ
 adesse fingitur, penitus paulo excutia-
 mus. *Primo* ergo illud jaçtatur, quo an-
 tiqua philosophia citra pulveris jaçtū &
 prægnantiū rationū insultum de gradu
 præcipitetur: in ea enim cū quædā sint re-
 cōdite veritatis, quæ ab ipsis eoptis vix
 aut cognosci, aut verbis adeo perspicuis
 proponi possint, ut ab omnibus æq; evi-

ter ac fabula de Leviathan cognoscere queant, subdolos homo invidiam ei conciliare laborat, quasi propterea ea, novis suis somniis cedere debeat, quod omnia sua dogmata non eadem propositionis evidentia concipere possit. Sed secundum eandem consequentiae regulam posset quis extra Canonorum librorum fines epistolas Paulinas deportare: Petrus enim Apostolus fatetur in iis quaedam *δυσκόνητα* sive *difficilia intellectu* dogmata inveniri: item triumphabunt Sociniani, propterea enim amplecti recusant doctrinam de Sacrosancta Trinitate, Deitate Christi, personalitate Spiritus sancti, satisfactione Christi, justificatione gratuita per fidem ut instrumentum amplectens Christi merita, resurrectione hujus carnis, &c. quod in iis non videant tantam propositionis in scriptura evidentiam, quantam efflagitant, quamvis Scriptura certitudinis & probationis evidentiam variis locis contineat. *Secundo*, cum hac evidentia Helena fornicantur Cartesiani, quo liberentur onere probationis, abunde enim se officio functos esse arbitrantur, quando evidentia narrationis dogmata sita

ta sua excoluerunt. Vel in uno Cartesii Medico videre est : cum videretur præterito anno sibi in Philosophia Dictator esse, quod aliquos sectatores haberet, sæpe publice privatimque à discipulis rogatus est ut evidenter probaret ea, quæ evidenter docebat : perpetuo autem iis satisfecit, si similitudines (de quibus deinceps dicendum erit) deessent, generali dissertatione de dogmatum suorum evidentia : quasi vero propterea Cartesiana effata sint oracula & evidenter certa ac probata, quia quis ex sectatoribus ejus testatur ea evidenter ab omnibus cognosci. Hinc idem non dubitat ita gloriari in responsione ad præfatiunculam Thes. D. Voetii : *Certe, ut verum fatear, cum non utar aliis rationibus, quam solis evidentissimis, & quæ à quolibet intelligi possunt, cui tantum sensus communis est integer, &c.* Quasi scilicet nude propositiones aliquando frigida similitudine, ut illa quæ de cæci baculo, instructæ, sint *evidentissima rationes*. Tertio, versipellis Cartesius, quod forte ne ipse quidem ejus Medicus animadvertit, dum persuadere sectatoribus suis studet omnia sua dogmata eviden-

ter probata esse, tantum apud eos, quis philosophantium Deus audire gestit: certus enim alios, præter evidentiam propositionis, simul efflagitatos esse evidentiam probationis, acquiescere nõ uno loco se ostendit si tantum cœcæ obedientiæ affectu fidem hanc implicitam sibi impertiantur. Quod quis rideat enim in hoc contradictionis magistro, a libi fatetur sua dogmata & rationes, quas quotquot sensu cõmuni gaudent, intelligere possunt, à paucis admodum intelligi. Sic enim in *Epist. sæpius laudata pag. 115. Quo artificio facile omnes eos, qui me non norunt, nec scripta mea viderunt, ab iis legendis avertisset; ac etiam eos, qui viderunt quidem, sed nondum satis intelligunt (N. B.) hoc est fere omnes qui viderunt, ab ipsis ulterius examinandis revocasset. pag. 160. loquitur: Ea est fortuna speciminum meorum, ut quãvis non à multis intelligi potuerint, quia tamen à nonnullis, iisque maxime ingeniosis & doctis, qui ea dignati sunt examinare curiosius, multas veritates; nondum ante vulgatas, continere comperta sunt &c. quibus verbis innuere vult; opiniones suas evidenter propositas evidenter quoque probatas videri*

deri paucis iis, quibus Cartesius instar omnium aliorum hominum est, non intelligi vero, aut intelligi posse ab iis, qui aspernantur illud *αὐτὸς ἴφα* & præter nudam dogmatū propositionem, amplius eorum probationem efflagitant. Hoc enim musteæ philosophiæ mysteriū est, ut evidenter superiori sectione ostendimus; Quisquis Cartesianæ philosophiæ sectator esse cupit hanc sibi legem ferre debet: Quicquid Cartesius dixerit ut oraculum amplectar, & evidenter probatum esse fatebor, si evidenter solū propositum videro. Deus hominum horū misereatur, iisque bonam mentem clementer largiatur.

CAPUT III.

Frustra Cartesiani ad asserendam philosophiæ suæ evidentiam discipulorum progressus jactant. Hominibus misericordia dignus nullus invidet.

I Actabundus homo Renatus des Carres, quo philosophiæ qualicumq; per evidentiā, quam superiori capite expendimus, applausum cōciliet; gloriatur nō uno loco de progressibus, quos brevissimo temporis spatio sectatores sui facere solent, hunc pœne in modū argutādos;

illi philosophiæ principatus est deferendus, quæ facillimo negotio addiscitur, & per cujus principia rerum naturalium arcana nullo negotio recluduntur. Quo enim, nisi huc, ejus verba spectant, superiori etiam capite à nobis laudata: *Non est mirandum, si quis per planas & faciles vias, quas secutus sum, magis promoveat, quam alii multo majori ingenio præditi per salebrosas & impenetrabiles illas, quas sequuntur.* Ulterius secundum Cartesianæ jactantiæ regulas Medicus progressus, in Resp. ad præfatiunculam D. Voetii ita loquitur: *Iam diu per novæ, magnos auditorum meorum progressus, quos brevissimo temporis spatio apud me faciunt, quosdam male habere, &c.* Quasi vero ringatur philosophus, si quis citius aut in sutoria, aut textoria palæstra, quam in sua, laurum adipiscatur. Iam olim antiqui sophistæ quo plures pellicere, & majorem rem facere possent, discipulorum ac auditorum suorum progressus jactare solent. Brevem ac facilem libellum facilius quis ediscere, & memoriæ scrinio includere, quam difficilem & elephantinum potest. Cartesius pro rara scilicet sapientia diffusas prolixasque discit

disciplinas in arctas compendiorum angustias contrahere ut & momento quasi, obediētes auditores docere. Doctrina de male-cohærente sanguinis circulatione secundum ejus philosophiam Theoreticæ Medicinæ est fundamentū, ad ejusque praxim via compendiaria Metaphysica pars philosophiæ alias ardua, Cartesii sectatori in principalibus dogmatibus exploratissima erit, si per suum COGITO ostendere possit, præter nihil esse aliquid, animam à corpore distingui, Deum existere, animamque immortalem esse. Physica Theoreticarum disciplinarum diffusissima ac maxime jucunda, perfecte tradita creditur, & contendere posse cum quorumcumque tum antiquorum, tum recentiorum philosophorum systematibus, si omnia ea complectatur, quæ Cartesius præ omnibus philosophis exploratissima habere videtur. Secundum eandem methodum idiota quis, qui quatuor aut quinque tantum Scripturæ textus interpretari scit, citius Theologiæ candidatum formabit, quam omnes ejus in Academiis Doctores, si possit enim credulo & decipi cupienti discipulo persuade-

re totius Theologiæ cardinem in paucorum illorum locorum qualicumque explicatione verti, antevertet omnium Theologorum labores & sedulam institutionem; quandoquidem hi ignorant quantum *ὄνειδος* sive *somnium* in jactabundæ ignorantiae compendiis situm sit. Eodem modo medicali formari solent in agyrtarum & circumforaneorum empiricorum conventiculis: facilius enim quis alicujus balsami, cui omnigenæ virtutes affinguntur, confectionem addiscere potest, quam cuncta medicinarum arcana cognoscere. Sed omnia pressius expendamus? *Facilius quis in Philosophia Cartesiana, quam in antiqua illa, quæ in omnibus Academiis docetur, proficere potest.* Rationes quæris? quatuor reddam. Id est, si omnium rerum ignari adolescentes, aut quicumque philosophicorum mysteriorum imperitissimi à jactabundo magistro pauca theoremata didicerint, ultra Aristotelem ac Platonem spirare audent, sibi que jam tum summi philosophi videntur, quando alii vix ultra cortinam progressi sunt. Grammaticam sequitur superbia, rudimenta philosophiæ in Cartesii schola

contemptus & vanissima persuasio. 2. Quæ in aliorum philosophorum scholis ad *explētā* philosophandi, ut per omnia necessaria, ab auditore efflagitantur, ab hac palæstra sunt proscripta, in eam quippe intrare potest non tantum logicæ ignarus, sed altissimus quoque ignorantia gurgis: Cartesio enim si obsequi velit, mox felicissime philosophabitur. Non dico quod omnia hic per theoremata nuda proposita, ut certissimo probata habentur, quoniam ex Domini Renati tripode promanarunt, quæ alii philosophi, nasutiores scilicet, non nisi per evidentes probationes confirmata, sectatoribus suis aut proponere, aut inculcare audent. 3. Pauca, imo paucissima sunt, ut modo ostendimus, quæ Cartesianus sectator in Philosophia scire tenetur; quid mirum vero brevissimo temporis spatio cæmen non admodum prolixum addisci. 4. Alii, qui philosophiam docent, auditores suos ad libros ablegant, quo in iis repetere possint ea, quæ ex præceptoribus suis didicere, omniaque,

quæ audiunt, velut ad aliquem Lydium lapidem examinare : immunis vero ab hoc onere est Cartesianus, libros enim quia neque legit, neque, ut superiori sectione ostendimus, legere potest, (pendet enim ab unius Cartesii ore) omnia Cartesiana oracula, quemadmodum Pythagoræ discipuli Doctores sui scita, ediscere potest dum alii in præceptorum suorum opinionibus examinandis occupantur. Sed addit Medicus : *Diu per novi magnos auditorum meorum progressus, quos brevissimo temporis spatio apud me faciunt, quosdam male habere. Itane?* invidia ibi regnabit, ubi locus misericordiæ est? artem hanc didicit à domino Renato, qui passim videri vult per quorundam invidorum malevolentiam opprimi ac submoveri. Quasi scilicet quis ex unctiorum munere pauperum pannos oculo retorto aspicere, aut sani & veri amantes philosophi Epicuro turbam & sectatorum frequentiam invidere cõsueverint. Secure homines mei dormite, & per me quidem, in utramque aurem & oculum : nullus ex philosophis vobis invidet, quia invidia dignum nihil in nugis vestris invenire potest. Cre-
dite

dite homini mentiri haut solito : non
 magis quis ex iis, qui in Academiis Phi-
 losophiam docent quisquiliis vestris ir-
 rascitur, ac juris Antecessores nupero
 juris carcinomati, qui ut intra sex men-
 ses juris Doctorem formare posset do-
 ctioem omnibus iis, qui ex Academiis
 prodeunt, post inculcatas qualitercunq;
 generales definitiones, amplius indica-
 bat legum tum Pandectarum tum Co-
 dicis numerum, item quoties in toto
 corpore aut vocula *Et*, aut *etiam* in-
 veniretur. Agyrarum & honestissima-
 rum artium mangonum hoc seculo u-
 berior numerus est, quam muscarum
 fervente Canicula. ut vero omnes, qui
 cor habet & quid in re literaria vident,
 generoso contemptu contra eos se mu-
 niunt, ita & improvidam juventutem
 contra eorum insidias ex conscientie
 dictamine quam fideliter monere labo-
 rant. quare & aliquando contra eos
 scribunt, non quod tanti farfari folia
 putent, ut contra illa sit concitandus
 Boreas; sed ut ea nosse incipiant, qui aut
 per artem, aut rerum imperitiam o-
 mnia dijudicare non possunt. Quod si
 Cartesius, homo nimis quam supercili-
 osus

osus, animadvertisset, se ipsum haut titullasset, nec hoc prudentię suæ p. 164. epist. ad Dinetum, specimen edidisset: *Quanto vehementiores in meis impugnantibus esse animadverti, tanto plaris me ab ipsis fieri existimavi.* Quorsum, mi homo, cristas tollis? qui contra te scribunt tui tuarumque apinarum nullam habent rationem, sed eorum solum, quos per patricias artes, quibus commenta tua nituntur, posses decipere. Homines seculi hujus Thracibus haut similes sunt, qui per avitam simplicitatem decipi vix poterant, novis rebus nimium quam student, iisque dum inhiant, sæpe haut difficulter circumveniuntur. In tui gratiam quisquis scribere visus fuit, ea quæ menti molestias creant, submovere voluit: quæ utinam velis abjicere, quando in paucis his chartis philosophiam tuam coloribus suis delineatam videbis!

CAPVT

CAPUT IV.

Antiquæ & receptæ philosophiæ nullum periculum à Cartesio imminet, quoniam verbis tantum ab eo oppugnatur: quæ occasione ostenditur, quot modis philosophiæ illa infeliciter à variis oppugnari solet.

Pergimus Cartesianam philosophiam velut in tabella repræsentare, quæ ut antiquissima & evidentissima haberi possit, antequam ex suis principiis nova dogmata procudere instituat, omniconatu & molimine veterem philosophiam submovere instituit. in vacua enim arena quomodo regnare possit, nisi ante omnium sectarum dogmata semita cedant. affectat autem hæc mustea morosophia *ἡλιερχία*, & quidem astute. Omnes veritatis thesauros sola possidere creditur, reliquæ philosophantium familiæ nulla delubra habeant, in quibus sua *κεφάλια* recondere possint. Secundum ejusdem notis regulas loquaces mendacesque de circo maximo medicastri à popello adorantur, quando per machinationes eorum,

ut aliquando accidit, docti & exercitati medici submoventur. Quomodo vero dominus Renatus veteris philosophiæ moenia concutit & oppugnat? Exemplo Torentiani Thraſonis, verbis. Libet vero ea hic iterum adferre, quanquam supra in antecessum lectori exhibita fuerunt. Ita autem habent, prout occurrunt in Epist. ad Dinet. pag. 169. & seq. *Quis imo profiteor ne unius quidem questionis solutionem, ope principiorum Peripatetica Philosophiæ peculiarium, datam unquam fuisse, quam non possim demonstrare esse illegitimam & falsam: Fiat periculum, proponantur, nō quidem omnes, neque enim opera pretium puto multum temporis ea in re impendere, sed pauca aliqua selectiores, stabo promissis.* Expavescite Peripatetici, & quotquot antiquam, in Scholis & Academiis philosophiam docetis; adest novus ex Gallia Hercules, ut uno clavæ ictu contundat & cōfringat omnes inanum dogmatum substructiones, quas vos nocte dieque fulcire laboratis. Quid fiet si homo noſter sine mente sono hæc opera vestra difflarit? an non gallam bibere, rugasque ventri indicere cogemini? Trepidarem vobis,

vobiscum, nisi scirem sermonem hunc inficetore rure inficetiozem esse, vanos hominis insultus substantiales nostræ formæ expertæ sunt, & adhuc instar immotæ rupis in statu stant. λόγος certe tantum scit Renatus. Verba ejus, quæ occurrunt in laudata sæpius Epistola pag. 204. *In omnibus* (libellis in quibus scilicet disputatur pro formis substantialibus) *nulla, vel minima, ex rationibus Medici, non dicam solide, sed ne quidem verisimiliter est refutata*: haut magis veritatis assertores ferire aut cōcutere possunt, quam prætervolans notæta Atlantem montem. Hoc modo si expugnari posset antiquæ philosophiæ veritas, cujus strenuissimus assertor Aristoteles, jam millies de ea triumphatum fuisset, laurumque saltem Renato, præripuisset Robertus Fluddus; in libris enim variis atheismo-libertinismum spirantibus, tantum vellicando contra Aristotelem præstitit, quantum hic jactabundus minis. Ne vero quis, qui haut exploratum habet antiquam philosophiam inconculso fundamento niti, præter necessitatem ei metuere incipiat, amplius hoc capite artes notabimus.

qui-

quibus, validorum arietum loco, non tantum à Renato, sed aliis pluribus, eo longe doctioribus ac ingeniosioribus, pulsari ac oppugnari solet. *Principio* ergo, quidem existimantes à sanæ mentis philosophis unum Aristotelem, ejusque scripta quæ supersunt, sola, antiquæ philosophiæ compendium haberi, omnibus machinis tum philosophum, tum ejus libros cedro dignissimos, auctoritate exuere laborant. Contra illum quidem plaustra convitiatorum colligunt, objiciendo ei, quicquid tot per secula quis aut Aristotelico-mastix, aut veriparum curiosus scriptor ab aliis deceptus, de viro supra viros minus candide perhibuit. Quasi vero adversariorum, imo juratorum hostium, testimonia contra fontem quem, ad eum condemnandum audiri debeant, aut viri boni existimatio lædi possit per rumusculos ab Outide quo de eo in vulgus sparsos. Eodem modo atheus quis benedictum nostrum Salvatorem Christum convitiatorum fuligine offuscare posset, si ex historia Evangelica Pharisæorum, Sadducæorum, aliorumque diaboli clientum calumnias, quibus ipsam

ipsam innocentiam gravare voluerunt, colligeret. Quod ad scripta, in iis multa redarguunt, sed nihil ex iis lacerare potest philosophiam antiquam, quæ ubique, pauca si excipias commata Aristotelis propria, in illis proponitur. Multa ergo ea esse clamant, quasi hoc quisquam unquam negarit. Aristotelica scripta instructum quidem antiquæ philosophiæ promptuarium sunt, non tamen perfectissimum ac ad unguem factum systema: ad hoc quisquis in iis versatus est, novit quædam in illis explicite, quædam vero implicite contineri. Dein *παντολογίαν* carpunt, quasi vero quædam quæ suo loco plene pertractantur, alibi incidenter non liceat attingere. Tertio obscuritati infesti sunt, sed ante bellum indicere suæ ignorantie. deridēdū se cæcus propinat, si lucis, quam animadvertere non potest, obscuritati irascatur. Quarto, contradictionum cogunt acervos, sed simul totidem putidæ inscitiae, & ingenii ad calumniam compositi, trophæa erigunt. Quinto, methodū carpunt: verum ante inquirere deberent in leges ordinis, quem philosophus ut quoque tracta-

tractatu servare instituit: Denique, diversum tractandi modum ferreis conviciis contundunt: sed simul observare debuissent diversam rerum materiam styli diversitatem exigere. Alio caractere in Evangelio, alio in Epistolis, alio in libro Revelationis Iohannes utitur, & tamen tria illa scripta ex æquo auctorem habent Spiritum sanctum. *Secundo*, belli quidam homines, antiquæ philosophiæ, quæ thronum in omnibus Academiis ac Scholis erexit, muros se funditus evertere somniant, quando placita sua per omni ab ejus principiis discrepantia & in vulgus jactata aliqua, ex iis nempe qui sacra novaturiendi prurigne laborant, sectatores inveniunt. Paupertini ingenii homines, & clientes nullos videre soliti, Xerxis equitum pedumque nubes se difflare posse credunt, si tot asseclas inveniant, quot numero Musæ sunt. Et cur non? arma quibus pugnant, convitia, & Thraconismi sunt: nullum veteris philosophiæ dogma oppugnare sustinent, ultro tamen eam celsuram existimant, si dogmata sua, quam longissime ab antiquæ veritatis effatis recedant. *Tertio*, quidam ex his duellatori-

latoribus, quo terribiles videantur leones, induunt exuvias Thaletis, Pythagorę, Anaxagorę, Heracliti, Parmenidis, Xenophanis, Democriti, aut alterius alicujus philosophi ex annalium memoria, qui ante perfectam ab Aristotele doctissimisque ejus interpretibus philosophiam, in commune suam sportulam conferre voluit. Lepidi vero homines: ut Aristotelem supprimant, ex Aristotele margaritas suas legunt, quarum sublestam fidem & pretiũ nullus melius arguere potest, quam ille ipse, qui quotidie talium plagiariorum manus volens nolens experiri cogitur? tantundem vero perspicaces hi aquilę præstant, ac si quis abjectis laneis vestibus, quarum hodie usus est, ad veterum pelles rediret, & tamen in vulgus spargeret ejusmodi amictus primum se authorem ac architectum esse, quod ejus usum post aliquot secula revocaverit.

Quarto, quidam antiquę philosophiæ genuinum usum ignorant, per omnia eam inutilem esse, & proinde obscurandam incautis persuadere student. Clamantes hos in triviis passim audire est, & multa de philosophiæ usibus ad rami-

vim usque detonantes. Quis audire tamen velit? Calcei Sycyonii concinni tamen & pretiosi erant, quamvis Socrates iis aut uti noluerit, aut uti non potuerit. *Postremo*, nonnulli ex ordine fratrum Ignorantię, vernaculi antiquorum Scepticorum fraterculi, credunt se receptam philosophiam in præcipitium dare, radicitusque extirpare, si infirmiora quædam ejus puncta, cavillationibus quibusdam concutere sciunt. Argute, sic Pyrgopolynicis sociis triumphare solent de imbelli & in armis minime exercitata turba, muscæque exulceratis easdem molestias exhibere, quas aculeo infestæ apes. Sed quis ferat eos, qui hoc modo concludunt: Quædam in antiqua philosophia haut solida per omnia sunt, aut ex certis principiis cognoscuntur; Ergo nullius rei naturalis solidam tradere potest cognitionem, nihilque ex immotis sciendi principiis cognoscit. Argumentum per omnia huic simile: Thraso quis fœminam rusticam prosternere, marsupioque exuere potest; Ergo nihil roboris in toto exercitu est, levique negotio eum in fugam convertere poterit. Tria vero præ cæteris agunt,

qui

qui postremi hujus artificii professores sunt. I. Vnum aut alterum placitum, arduum per omnia, & propter dissentientium in variasque partes discedentiū multitudinem vix explicabile, sine missione vellicant & exagitant; quale verbi causa est illud in Scholis Peripateticorum de Origine Formarum: iō vero Pæan, quæ hominum est vesania, cantillare audent, si probare possint varias circa illud dogma sententias circumferri, quod erudite etiā ignorari potest. II. Arietes, musculos, catapulta & quicquid in officinā est armorum, adornāt & disponunt adversus secundariam ac ex abundanti adjectam dogmatis alicujus probationem: quasi vero illo murū subvertat, qui maceriā, qua circūdatur, corruptam multosq; per annos neglectam difficili conatu subjicere potest. In agmine philosophicorū argumentorū nō tantum Achilles & Diomedes sunt, verum statio quoque assignata Therfiti. Enimvero, non quisquis imbellis hoc monstrum prostrernere potest, simul etiam cum heroibus illis congredi audebit. Nisi vero per Thraasonismos cerebrum dilapidassent homines, ridicula hæc

virtu-

virtutis pericula silentii velò tegere mal-
 lent, quam libellorum quisquiliis inscri-
 pta in vulgus prodere. III. Quod sy-
 cophantis proprium est, & antiquis Sce-
 pticis perquam familiare fuit (ut ex Se-
 xto Empirico pagina 168. liquet,) si
 secundaria & leviora argumenta non
 inveniant, ipsi excogitant, adversariis-
 que suis affingunt, ut scilicet strenui vi-
 deantur duellatores, quia congregari au-
 dent cum larvis, quas ipsi è stramine cō-
 fecerunt. Quod mirandum vero, om-
 nes antiquæ philosophiæ adversarii, ut
 ut infesti etiam, in locum dogmatum,
 quæ omnibus viribus submovere labo-
 rant, nihil solidius aut melius hæcenus
 supponere potuerunt; ad hoc novarum
 opinionum bullæ, quantumvis pelluci-
 dæ, certarum probationum robore per
 eos destituuntur, quas tamen cum con-
 vitio & cantico ab antiquæ receptæque
 philosophiæ alumnis efflagitare solent.
 Ut in aliis, ita præ cæteris in Renato no-
 stro hoc videre est, qui vetustam philo-
 sopheriam jam diu inter præsumpti triū-
 phi fercula ostentasset, si verbis debella-
 ri potuisset. Quam leve vero periculum
 ei à tanto Thracone immincat ex infe-
 licis

lici congressu cum substantialibus formis patet. At progrediamur in detegendis hominis commentis.

CAPVT V.

Feliciter cum antiquæ philosophiæ dogmatibus Cartesiani congredi non possunt, quoniam neque ea, neque terminos, quibus proponuntur, exploratos habent.

VT ergo securiores sunt, quotquot de soliditate murorum, quibus antiqua philosophia circumsepta est, aut præ ignorantia, aut animi teneritudine, aut rerum imperitia, ambigunt; notandum etiam atque etiam nullum ad eos aut scalas admoveere posse, aut arietes dirigere, nisi qui exploratissimos habeat non tantum terminos, quibus familiariter illa uti solet, sed etiam omnia effata & mysteria, ad quæ sæpe sero ipsi interiorum mysteriorum eopte admitti solent. Quemadmodum enim Iurisprudentiam Romanam nullus oppugnare potest, nisi qui omnes juris nodos legumque ænigmata percallet: aut cum Paracelsi sectatoribus cum fructu congredi, nisi qui mysticos absonosq; Bombasti-

bastinorum loquendi modos didicit: aut cum Mahumedi delirantibus filiis disputare, nisi qui in Alcorani phraseologia exercitatus est: aut cum obfirmatis Iudæis congregari, nisi qui Thalmudem legit, formulasque Rabbiorum præmeditatas habet: Ita nullus mortalium, quisquis etiam sit, antiquæ & receptæ philosophiæ ἁσπαστικὸν πόνεμα indicere potest, nisi exercitatus sit in Scholasticis terminis; qui quanquam delicatis Tullianorum auribus ingrati ac insipidi sæpe videntur, per quam consignificanter tamen recondita veritatis oracula explicant. Tuam sententiam, ut ut absanam, qualicunque phraseologia concipias aliisque proponas: alienam vero si oppugnare ac de gradu præcipitare velis, necessum familiaria tibi feceris technologica vocabula, quibus arcana quæque dogmata explicari solent. Hinc liquet quam infelix, ne dicam ridiculus, receptæ philosophiæ oppugnator Cartesianus quis sit. præterquam enim quod oblivionis, ut ante notavimus, mancipium, non potest meminisse terminorum ac dogmatum antiquæ philosophiæ peculiarium, (modo unquam

quam ea explorata habuerit) ad ea cum ratione examinanda: amplius ipse ingenue fatetur, se nullos alios terminos, aut loquendi formulas curare, quam quæ novis opinionibus qualitercunque explicandis inserviant. Ita enim Medicus in Respons. ad Præfatunc. Thes. D. Voetii: *Nunquam negligo explanationem terminorum seu phrasium mee professionis, quotiescunque data occasio id postulat, uti probant mee Theses quæ magnam partem eis scient: verum majore sollicitudine solidam ipsarum rerum conor auditoribus meis tradere cognitionem. Et certe, ut verum fatear, cum non utar aliis rationibus, quam solis evidentissimis, & quæ à quolibet intelligi possunt, cui tantum sensus communis est integer, non indigeo ad sensa mentis explicanda multis terminis à vulgari locutione alienis: hinc fieri potest, ut citius ipsarum rerum veritas, quam trado, addiscatur, & animo veritatis cupido circa præcipuas Philosophiæ difficultates satisfiat, quam omnes termini memorie mandentur, quibus alii ad eosdem nodos solvendo uti solent,*

quorum tamen omnium adminiculo nunquam ingenis paulo perspicacioribus plene satisfaciunt, sed solis tenebris & nebulis animos eorum replent. Sed dato, revera, (quod nunquam tamen quis ex Cartesii sectatoribus probabit) plerosque terminos, quorum usus est in recepta ac antiqua philosophia, inservire obscurandę veritati, an propterea tamen eorum vim ignorare debebit, qui legit, ut somnia sua, vaniora iis quę a fabricitantibus videntur, ad illud glorię culmen evehat, quod per multa secula philosophia, quam summotam cupit, securre, frementibus omnibus Codris, occupavit? An non ringeretur Cartesianus, si aliquis, qui Peripateticis sacris innutritus est, propterea æthereos globulos rejiceret, quod nunquam eorum in Peripato mentionem fieri audivisset? ut est jactabundus deliriorum suorum assertor, in triviis proclamaret verissimam suam sententiam citra examen proscribi ab eo, qui ipsorum terminorum, quibus explicatur, est ignarus. Si alii eam legem audet præscribere, cur non siempse lege tenebitur? Si velit discipulos suos infestis mucronibus jugulum

gulum antiquæ philosophiæ petere, explicet ante terminos, quibus communiter circa dogmata sua uti solet: eos ubi intelliget aggredi poterit veritatem immobili cubo insistentem. Enimvero quomodo ego explodere poterō Rabinorum somnia physica de Behemoth, Leviathane, bar Iuchne, & Zis ea. item Valentinianorum Æones, ac lex opinionum portenta cubantia in sinu aut Paracellistarum, aut Fluddi, aut Cartesii; aut alterius alicujus erroris, nisi simul mihi exploratissime sint tot terminorum absconorum centuriæ, quas pro dogmatum suorum patrocinio quæque secta in aciem educere solet. Idem Medicus Primorosio viro doctis. cum non satisfacere posset commentum de circulatione sanguinis oppugnanti, in Spōgia pag. 10. & 11. exprobat, quod *in intelligibili* (hoc est Cartesiana) *philosophia parum versatus esset*; inde & in ipso libelli vestibulo pagina scilicet 3. ea quæ à medico eximio dicta erant, pronunciat *responsione indigna solo risu & contemptu refutanda esse*: cæterum ipso viderit an non dignissimus sit omnium Peripateticorum contemptu, quando (ut proluxa

inductione ostendere possem) audacter omnia prope Peripateticorum dogmata carbone notare audeat, & ut inepta explodere; cum tamen ipsorum terminorum, quibus ea concipiuntur, non tantum se ignarum esse aperte prodat; verum & sapissime publice privatimque discipulis suis inculcarit, *terminos Metaphysicæ* (quorum in omnibus prope dogmatibus antiquæ philosophiæ maximus usus est) *corruptelam esse omnium disciplinarum*. Ut ipse vero non tantum ἰδῶλα (loquor ex ejus opinione) verum & λυγροί didicisse videatur in Resp. ad Thesin I. Append. D. Voetii pag. 9. sic loquitur: *Dudum Scholarum philosophiam, nominatim logicam, physicam, metaphysicam si non accuratissime, saltem mediocriter perdidicimus*. Mediocriter tantum si antiquam philosophiã didicisti, mediocriter etiam obesse ei poteris: hoc est instar muscoli modes ferrum, quod, nisi panis speciem præ se ferre tibi videretur, infesto dente non peteres. Nec præ discipulo sapit Magister Renatus: in Responsione enim ad Iudicium Senatus Academici Ultrajectini, quæ inserta est Epistolæ
ad

ad Dinetum pagina 200. ut doceat technologemata aut artium vocabula, quibus utitur philosophia, per omnia otiosa esse, hunc in modum ineptit: *Quasi vero necesse sit ut Philosophia, qua ad veritatis cognitionem est instituta, doceat ulla vocabula, quibus ipsa non egeat; cur non Grammaticam & Rhetoricam potius eo nomine condemnat cum eorum magis officium sit agere de verbis, ac tamen ab istis docendis adeo sint aliene, ut tanquam barbara rejiciant.* Sed dabo, mi homo, vestram philosophiam, hoc est lepida somnia ejus commatis vocabulis non indigere, an propterea tamen, tu qui Philosophiæ agmina tam facile diffilare potes, quam ventus folia, eorum ignarus esse debebis? Nisi forte secundum Caballisticam tuam Algebram aliquis expugnare possit castellum, & tamen ignorare vias, quæ ad illud ducunt. Quemadmodum per certas formulas in solitaria tua Schola usitatas, pervenitur ad cognitionem quælibet cumq; tuorū dogmatū, sic per artis

vocabula peculiaria receptæ philosophiæ, verissima illius effata cognoscuntur. Quantus vero Grammaticus & Rhetor sis, aperte orbem doces, Cujus quæso Grammatica & Rhetorica negant antiquæ Philosophiæ propria esse technologemata, quæ ab illius candidato cognosci non debeant? quanquam ea ipsa enim non probant ut sua, aut cultioris eloquii studiosis ad usum præscribunt, tamen ultro concedunt ea locum in philosophia habere, quia ipsæ similia, sibi que peculiaria possident. Etenim ut nemo v. c. in Grammatica oppugnare potest definitionem aut generis, aut speciei, aut participii, ac in Rhetorica genus demonstrativum, deliberativum, ac juridiciale, item tropum & figuram, nisi probe artificialiū eorum vocabulorum vim percalleat, ita & nullus nisi amens, antiquæ philosophiæ cum fructu bellum indicere potest, nisi per technologemata ei peculiaria omniū dogmatum (aut saltem eorum quæ oppugnat) mysteria introspexerit. Requirit illud in eo, qui receptæ philosophiæ mœnia concussurus est, probe sciverunt uterque Patricius, Tilesius, Taurellus, Basso, & nuper

Fratres

Fratres Bootii, qui ingenue fatentur se ante per multos annos non *mediocriter* solum, verum quam accuratissime expendisse antiquæ philosophiæ dogmata per proprios terminos sibi exploratissima, quam in illa infestum stylum stringere ausi fuerint. Imo, ipsi antiqui Pyrrhonii, quos non sine ratione Lipsius 2. Man. ad Phil. St. dig. 4. omnium philosophorum sapientissimos & doctissimos fuisse iudicat, quod, quo evertere possent, omnium dogmata exploratissima habere debuerint. Proinde, mi vir, ne orbis fias ludibrium, usquedum antiquam philosophiam, quam tibi ignotam adeo contemnis, probe intelligas, in antro secure quiesce; utque paulatim in terminorum cognitionem pervenias (expende quæso quam faventem adversarium habeas) diligenter perlege Castanæi distinctiones, aut potius Lexicon Philosophicum Goclenii sic satisfacies voto Dn. Renerii quondam à tuâ philosophiâ non alieni, ex cuius ore non semel audiivi, cum forte & mihi tuorum mysteriorum salivam movisset, neminem cum fructu tua meletemata posse imbibere, nisi qui quam accuratissime,

nedum *mediocriter*, in antiqua philosophia versatus sit.

CAPVT VI.

Cartesiani, cum sint infelicissimi experimentistæ, experimenta tamen philosophiæ suæ amussim esse cupiunt.

DEinceps expendendum, quisnam Lydius lapis sit, ad quem nova Cartesii philosophia (quæ ante omnia suppressam esse cupit antiquam & receptam illam) omnia sua scita ac dogmata explorat. Non unus vero ille, sed quintuplex est: *Experientia*, nempe, *Ratio*, *Algebra*, *Geometrica*, & *Mechanica*, de quoque ordine, & quidem hoc capite, de *Experientia*. De ea vero non sine ratione alicubi Medicorum princeps Galenus: ἡ πειρα μὲν κερήειον ἀπάντων ἐστὶ βεβαιότατον; hoc est, *Experientia sola est omnium iudex certissimus*. ut enim illius usus in vita politica maximos silentio prætereamus, philosophia naturalis sive physiologia per experientiam quam gignant individuales observationes non tantum est inventa & perfecta, verum per eam
etiam.

etiamnum dijudicari debet. Notandum vero, ut ex parte quoque innuimus capite hujus sectionis primo, eam duplicem esse: Experientiam sensus & rationis. Illa est observatio multorum individuorum instituta per sensuum exteriorum ministerium; ut si verbi causa, quis experiatur granum piperis à se sumptum vim calefaciendi habere, item sumptum à Titio in eo eandem vim exercere, &c. hac instructi sunt non tantum homines illiterati, verum ipsæ mutæ pecudes, quæ quamvis ob defectum rationis ex multis individuis colligere non possint universale; tamen per explorationem variorum individuorum, colligunt abstinendum his esse ut noxiis, utendum vero illis ut naturæ suæ consentaneis. Experientia rationis, quæ priorem præsupponit, unique homini peculiaris est, non tantum corrigit sensuum iudicium, quod ob multa intervenientia sæpius falli potest, verum amplius quascunque res naturales per sensuum experientiam cognitæ certâ mēsurâ & proportione habili subiecto applicare scit, item regredi ab effectu ad causam, & contra. Quod ut intelli-

gatur notandum triplex experientie huius officium esse. *Primo*, cum certum sit sensus ob varias rationes, à nobis allatas Disput. I. contra Scepticos, multoties falli in ipso homine, requiritur ratio, quæ possit aut errores illos corrigere, aut saltem eorum sentientem admonere, quo liquido constat, quid circa quodque individuum observandum sit: quoniam vero hoc unius rationis officium est, accensetur rationis experientie. Sic v. gr. si gustus in febricitante Mevio ter, quater & amplius iudicet mel vergere ad amaritiam: ratio, quæ novit organum gustus pravo adventitioque imbutum esse humore, ostendit febricitanti posse eum quidem colligere hanc experientiam, mel scilicet sibi cum tali morbo conflictanti visum esse subamarum, non tamen inde licere concludere hanc propriam mellis indolem esse. Hinc eadem ratio, in homine experientie sensualis directrix, quosdam monet, ne, aut vacent colligendæ certæ sensuum experientie, aut si illi vacare velint, nimium non tribuant: V. G. monet myopes, aliosque hebetiori visu præditos, ne suis siderum contemplationibus

nibus fidant ob oculi vitium, quod liquidis observationibus instituendis impedimento est: Ad hoc docet quomodo vitio, quod turbat experientiam sensualem, succurri possit per quid à se adjuvante eadem experientia excogitatum. Ita senibus, aliisque in quibus oculorum acies hebetior est, ocularia sive perspicilla præscribit. *Secundo*, quanquam bestia, ea, quæ per experientiam sensualem phantasiæ, quæ in illis rationis loco est, commiserunt, certo modo explorata habent, sibi que aut aliis individuis ejusdem secum speciei applicare sciunt, non tamen omnia debito modo ac proportione ob defectum rationis quibusvis distribuere sciunt: quemadmodum hoc homo per experientiam rationis potest. Ita equus per experientiam sensualem conveniens sibi esse novit fœnum, item bos, & ovis, amplius unusquisque novit quantum nature sue conveniens sit, puta equus novit quantum fœni natura sua exigat. Ulterius vero longe homo progreditur, cognito enim per experientiam sensualem tria illa animalia delectari fœno, amplius per experientiam rationis novit quantum fœni

singula.

singulis ex illis animalibus sit distribuendum. Per hanc rationis experientiam medicus, qui aut per experientiam alteram scit Rhabarbarū bilem expurgare, novit qua *dosi* cuique ex ægrotantibus, qui eo indiget, exhibere debeat. Eiusdem experientiæ usus in politicis est: si quis enim viderit hoc illudve consilium in hoc aut isto negotio fuisse salutare, deinceps eodem per prudentiæ leges temperato secundum rationalem experientiam sive privatim sive publice utetur. Quoniam vero hæc applicatio scrupulose secundum prudentiæ leges instituenta est, haut male Medicinæ dictator, huc respiciens, experientiam fallacem esse dixit. *Tertio*, experientia rationis, instructa & adjuncta altera experientia, ab effectu redibit ad causam, imo à causa secundum rationem supponentem sensualem experientiam descendet ad effectum. Quotiescunque autem hoc facit præsupponit semper effectum cognosci per experientiam sensualem, causam autem ipsam nō necessario per eam cognoscit, sed colligit per rationem, quæ dum connectit causam illam cum effectu, neque fallitur, neque falli potest:

quo-

quoniam ad causam, quam ratio exploratam habet effectus infallibiliter sequitur. V. C. oculus hoc anno videt plenam lunam certo die obscurari, & quia preteritis annis sæpius vidit, habet ejus effectus naturalis experientiam sensualem: per quam tamen nequaquam constare potest interpositionem terre inter solem & lunam proximam Eclipsos lunaris causam esse, neque enim oculus videt opacam & densam terram se intermediã inter utrumq; sidus sistere: Et tamẽ causa illa per experientiã rationis explorata est, ea enim attendendo ad omnia quæ circa lunarem eclipsin occurrunt, dicit eam cõtingere ob terre interpositionem inter solem lunãq; nec falli potest quoniam certo potest prædicere quãdo futura sit lunaris Eclipsis, quod possit certo præcognoscere causã Eclipsis proximam; qua posita, non potest non ipsa Eclipsis poni. Arctissima enim hæc unio nisi inter causã effectũq; intercedit, fallax habenda est rationis experientia. Liqueat hoc manifesto in Cartesiani medici experientia, qui probaturus cor moveri per solam partium dispositionem adduxit *corculum anguille*, quod è
corpo-

corpore exemptum per horas aliquas pulsatur: sed ratiocinativam illam experientiam jactatam ad evertendas substantiales formas fallacem per omnia esse, vel hinc manifestissimum est, quoniam tamdiu tale corculum moveri debet secundum ea quæ diximus, quamdiu durabit partium dispositio. Sed cōtrarium ostendit visus, qui apprehendit motum cessare, salva adhuc manente dispositione partium; nec ad rem facit, quod pulsus illius corculi quodammodo reviviscat *admoto sanguine & leni calore*: cum enim spiritus animales organum sint forme substantialis cor moventis, reliquæ illius (ut etiam in prodromo dictū nuper) in exempto corde sufficiunt ad modici temporis pulsus continuandum, qui ubi cessare videtur per sanguinem modice calidum excitatur, quoniam reliquæ spiritus, occultatæ alicubi, hac ratione evocantur. His præmissis, iterum notari volumus experientiam rationis præsupponere experientiam sensualem, quam non generat unius individui, aut singularis actus observatio, sed multiplex & constans, subserviente sensibus perpetuo ratione, cuius

jus officium est, ut ante notavimus, sensuum iudicium dirigere & ordinare. Ad eo ut ridendi sint Cartesius ejusque sectatores, qui omnem philosophiam ac medicinam per experientiam (quam crepant) reformaturi, vix majorem ex veritatis præscripto adferre possunt, quam quantam cæcus de coloribus, aut surdus de sonis habet. Certissimum enim est non tantum Cartesianum Medicum, (quem nullus unquam praxi medicæ vacantem conspexit,) verum ipsum quoque Renatum des Cartes (qui omnes horas abstractivis suis cōtemplationibus consecrat) per solam phantasticā experiētiā, absq; observationibus sufficiētibus, Physicis, Medicis, Chymicis, Magicis naturalibus, Opticis, Musicis, Architectonicis & Astronomicis grassari ad absolvendam omnium scientiarum perfectionem. Et tamen exiguus numero chorus, qui ab eo dependet, antiquæ philosophiæ, quod nullis experimentis sensualibus nitatur, insultare mediumque digitum ostendere audet. Quasi ea paulatim non fuerit perfecta, & ad honoris culmen per gradus ascenderit, omnibus philosophis ac Medicis, qui ab

Ada-

Adamo usque vixerunt, symbolam tum sensualis (quam habeant) tum etiam rationalis experientiae conferentibus. Neque enim putandum Aristotelem Iudiciosum antiquae philosophiae collectorem ac scriptorem, hac experientia destitutum fuisse; omnium qui ante illum vixerant sophorum, imo hominum experientia, ei, facem subactissime rationis experimentis sensitivis adhibenti, inservit. Et enim Medicinae parens Hippocrates, quemadmodum alicubi vir supra viros Scaliger animadvertit, & sua & omnium, qui ante eum fuerant, medicorum experientis nobilissimam artem collegit: ita & Stagiritis philosophus ex similium experimentorum agminibus, philosophiae veteris ac receptae manipulos conscripsit, non dicam jam de discipuli gratissimi, Alexandri nempe Magni, munificentia, qui diligentissimo naturae ruspatori, sumptus vere regios, & homines sine numero, ad animalium, quae ex omnibus terrae angulis ad eum ducebantur, naturam investigandam, suppeditavit. Nec experientia hodie carent, qui in Academiis antiquam Philosophiam docent:

Præ-

Præterquam quod non raro vacant magni voluminis lectioni, in museis suis historias Naturæ, quas non tantum sedulo, ut experimentorum naturalium instructissima promptuaria, evolvunt sed etiam conferunt, examinant, & locupletant, quin & practicos atque experimentorum magistros sedulo consulunt. Si vero ipsi, ut haut raro accidit aliquid, quod antiquos philosophos fugit, observent, mox ut multis mos est, cristas non erigunt: aut per novi experimenti, (exemplum in fictitia Cartesii circulatione occurrit) sæpe supposititiæ foetum, velut Alcumenæ prolem novūq; Herculem anti quā philosophiam evertere moliantur, sed ut grati alumni quaecunque suum inventū almæ matri (receptam philosophiā signo) donant & cōsecrant, quo magis ac magis perfici possit. Viderint vero experimentistæ Cartesiani ne publicum cum suis experimentis, quæ cum ex libris historiam experimentorum continentibus, (quandoquidem eos citra piaculū inspicere nō licet) nimis quam sterilia & paupertina sunt, quam ut adferre queant nisi forte qui vidit venæ sectionem, anguillæ palpi-

palpitans corculum, à stylo magnetico ferro expendit, consideravit cœci baculum, semel atque iterum per opticum tubum sidera, aut gallinarum incubantium ova unam per æstatem contemplatus est, experimentorum gurgēs haberi debeat, possitque citra ruborem de Cathedra proclamare: (audita in Academia vox est) *Audeo meam experientiam omnium Mathematicorum experientia opponere.* Iactabundis illis experimentistis idem quod Roberto Fluddo accidit: qui ut monstruosam philosophiã alicui experimento superædificare posset, finxit ab omnibus sensuum iudicio cognosci, corpus vivum levius esse, quam mortuum, cum tamen doctissimus Mersennus contrarium deprehenderit in cane & gallina, celeberrimusque Sanctorius in homine resti adjudicato, nec quemquam contrarium sensus docuerint. Sed an sic experimentorum entistites non fiunt orbis ludibrium?

CAPVT VII.

*Ratio, quam jaclat Cartesius, non est ratio
abstractiue, sed subjectiue, in eo ipso
scilicet considerata.*

Certus cum suis sectatoribus Carte-
sius, parum præsidii novæ philo-
sophiæ commenta, in experimentis in-
ventura esse, ad rationem velut sacram
anchoram confugit. Sic enim in Episto-
la ad Dinetum pag. 202. *In philosophia
non ago, nisi de iis, quæ naturali ratione
clarissime cognoscuntur.* Rationem ani-
mæ oculum in philosophia præ cæteris
attendendam esse ille novit, qui eam
non tantum humanæ sapientiæ matrem,
verum certissimam regulam esse didicit:
Interim tamen eadem illa ratio certis
circumscribenda cancellis & ad amussim
minime fallacem exigenda est, ne forte
quid ut rationi consentaneum obtru-
datur, quod ab ea quam longissime di-
stat. Distinguendum autem præ cæte-
ris inter ea, quæ ratio à nævis expurga-
ta omnes citra exceptionem homines
docet, & ea, quæ huic illive solum, Titio
scilicet & Mevio, rationi consentanea
videntur.

videntur. Sic v. c. ratio omnibus hominibus, cujuscunque commatis etiam sint (modo non laborent ἀπράξια διαβολας) totum quaque sui parte majus esse, dicitur, & paribus si paria addatur paria emergere, non æque tamen cunctis inculcat per infallibilem rationis sequelam Cartesii syllogismum procedere: Cujus idea in me est, illud ipsum existit, neque enim ratio, hujus effati eandem evidentiam & certitudinem cognoscere potest, ac priorum axiomatum, de quibus vere dici potest, quod *naturali ratione clarissime cognoscantur*, quoniam ab omnibus hominibus semper eodem modo cognita ac explorata fuerunt. Nec expediet se Cartesius, si dicat quemque sibi & naturæ suæ infelicitati imputare debere, quod non possit cognoscere suæ philosophiæ effata & dogmata æque rationi consentanea esse, ac altera axiomata, circa quæ nullus sanæ mentis unquam fluctavit, quilibet fatuus, qui deliri sui cerebri commenta velut divina oracula amplectitur, idem dicet & clamabit, quoniam enim φιλαυτία cum, velut al-

terum

rumquem Narcissum dementavit, existimat se omnibus hominibus superiorem, rationemque suam, male ut plurimum exultam, omnis veritatis certissimam normam esse. Prætexitur quidem à Cartesio novæ philosophiæ ratio, nec tantum ratio, verum ejus etiam claritas: sed ratio ea non exornat omnes qui inter homines censentur, sive non est ratio absolute sic dicta, sed tantum particularis illa, quæ in Cartesio stabulatur, paucisque aliis, qui eum ut redivivum quem Pythagoram adorant. Si neget Renatus, & oracula sua rationis naturalis, simpliciter sic dictæ clamet esse dictata, age ea exploret ad quatuor *κεφάλαια*, quæ semper circa quodcumque dogma, quod evidentiam rationis est consentaneum, inveniuntur. *Primo* doceat dogma illud promanare non ex axiomatibus, quæ ipse in cerebro suo fabricatus est, sed ex iis, quæ quia semper ab omnibus hominibus eodem modo cognita fuerunt, nec hodie aliter cognoscuntur. *Secundo*, ostendat idem dogma sic rationi consentaneum esse, ut non adversetur experientiæ sensuali

com-

communi, aut si aduersetur, ratio ta-
 men facile sensuum iudicium, errore
 deprehenso, corrigere ac ordinare pos-
 sit. *Tertio*, quoniam evidentiae ratio-
 nis dogma illud consentaneum esse ja-
 ctatur, omnes nebulas, quas ratio circa
 illud concitare posset, per evidentiae so-
 lem nullo negotio discuti posse osten-
 dat. *Quarto* & quidem praecipue om-
 nium, quae circa dogma tale occurrere
 possent, tam liquidas reddat rationes,
 ut omnes, in quibus mens laesa non est,
 videant propterea dogma illud rationis
 evidentiae esse consentaneum, quoniam
 ejus subsidio omniū quae illud circūstāt,
 certę & perspicuę rationes dari possūt.
 Si possit Cartesius, vel uni suo dogmati
 de coloribus quatuor certissima hæc
αφαιρεσις citra difficultatem applicare, vi-
 rum eū putabimus, illudq; rationis evi-
 dentiae consentaneum esse cōcludemus.
 Non omnia, quae huic aut illi homini, ra-
 tioni consentanea esse videntur, etiam
 consentanea sunt evidentie rationis;
 huic enim si responderent, pauci circa
 ea fluctuarent. Iudicat quidem Carte-
 sius rationi esse consentaneum, dari glo-
 bulos æthereos, quia ipse ut rationi con-
 senta-

sentaneum tale dogma amplectitur, quemadmodum idem de atomis suis Democritus censebat; non tamen inde sequitur sententiam eam uni Cartesio propriam evidentiae rationis respondere, rationis scilicet non subjective in hoc aut illo homine, sed abstractivè considerata: nisi forte vir modestissimus omnes præter se homines à mentis in naturalibus occupatæ nubibus molestias perpeti existimet, se unum vero animam nitidam ac defæcatam possidere. Quo delicio cerebrum ejus saburratum esse, non sine ratione propterea quis suspicetur, quoniam scientiæ, quam per rationem vult videri acquisivisse eam in Methodo Gallica pag. 20. assignat perfectionem, quæ nulli cujuscunque rei scientiæ in homine post lapsum potuit competere. Non agnoscit enim ullam in se alicujus rei scientiã, nisi per quã ita animus ejus trãquilletur, ut nullã fluctuãdi aut hæsitãdi occasionem inveniãt. Cũ illi ipsi tamen qui per Sp. sanct. in corde loquẽtem edocti sunt de salutis suæ certitudine, & cum Apostolo Paulo dicere possunt; *Scio ego cui crediderim; millenas quotidie dubitãdi fluctuãdique occasiones*

siones inveniant. Si hoc in divinis iis accidit, qui ipsum Spiritum sanctum doctorem habent, quid illis non eveniet, qui circa dogmata philosophica unius rationis, fallacis sæpe, dictamina audiunt & sequuntur. At ignoscendum aquilæ in nubibus Cartesio, nam *ὁμολογῶν*. Quam recta interim dogma hoc ad Scepticismi præcipitium ducat, infra sectione quarta commodius docebimus.

CAPUT VIII.

Cartesiana philosophia neque à Geometria neque ab Algebra ulla perfectio accedere potest.

MAthematicas disciplinas, præ omnibus aliis scientiis demonstrationis certitudine gaudere, imo si debito modo quis iis utatur, inservire philosophiæ naturali perficiendæ, nullus paulo humanior ignorare potest: tantum tamen iis non est tribuendum, ut habeantur infallibilis in Physiologia veri regula: imo, citra errorem non potest circa omnia physica dogmata tanta demonstrationis evidentiæ efflagitari. quanta in mathematicis

ticis demonstrationibus comparet. ut enim diversa cujusque scientiæ principia sunt, ita & diversi certitudinis evidentiaque gradus. Alia certitudo dogmatum Theologorum, quæ Dei in scripturis loquentis autoritate nituntur; alia Medicorum, quæ experientiæ & rationis alis suffulciuntur. Vt vero quis erraret qui omnium dogmatum Medicorum æque evidentem demonstrationem, ac dogmatum Theologorum, efflagigaret; ita & ab errore excusari non potest, quisquis *απειθεῖαν* demonstrandi uni Mathesi peculiarem, circa omnia Physica dogmata efflagitat. Quanquam vero inficias ire non possumus Physica aut Metaphysica dogmata secundum Geometricam methodum aliquatenus tractari posse; quælibet tamen tractatio nequaquam probari, legitimaque haberi potest. Vt enim Geometria vera & genuina nulla alia axiomata admittit, quæ ab omnibus secundum rationis quæ habent, evidentiam, si liquido proponantur, probantur, & ut vera agnoscuntur, ita & Metaphysica & Physica Geometrico ordine tractanda nullis aliis axiomatibus instructæ esse debet, quæ quæ

eandem certitudinem evidentiamque præ se ferunt quæ deprehenditur in axiomatibus veræ & abstractivæ consideratæ Geometriæ propriis & peculiari-
 bus. Non sufficit axiomata talia uni ac alteri, & forte soli Cartesio videri: per rationis evidentiam ab omnibus talia debent agnosci. Vt in omnibus, ita hic etiam impostorem Cartesius, quemadmodum discere est vel ex solis axiomatibus propositis in Meditationum Responsionibus pag. 184. quæ falso *communium notionum* titulo condecorat. Quis enim v. c. ut communem notionem, aut axioma instar Geometricorum axiomatum certum, decimum axioma amplectatur: neque enim in omni rei idea sive conceptu continetur existentia aut possibilis, aut necessaria. Ipse Cartesius in Meditationibus Deum ut deceptorem cogitat, cogitando de eo ut deceptore conceptum ac ideam format, quis tamen inde colligat Deum aut possibiliter aut necessario deceptorem existere: Impossibile quippe est, ut Deus, qui omnes perfectionis numeros in se habet, ac summum bonum est, Deceptor existat. Sed præter hunc Geometriae

metriæ usum, qui, nisi ab authore in abusum transformaretur, ex parte tolerari posset, author longe adhuc alium prædicat. Videri enim vult in *Methodo Gallica* pag. 22. & seqq. subsidio Geometricarum & Algebraicarum analyse intra paucos menses multarum rerum certissimam scientiam acquisivisse. Quomodo hoc à novo Archimede fieri potuerit, discemus quando ei placuerit, hanc novam Geometriæ & Algebrae praxin evulgare, orbisque eruditi examini offerre. Ego enim non video quomodo principia sciendi ad Geometricas lineas subacta pro cujusque arbitrio & ratiocinio, & dogmata inde educta Algebraicis numeris quam succincte comprehensa qua talia, animum veritatis physice studiosum in ejus professionem deducere queant. Si Physicam solum & Metaphysicam methodo Geometriæ ac Algebrae peculiari tractari velit, ejusque tractationem pro sciendi compendio habeat: nihil novi aut excogitavit, aut ad praxin revocavit: sed potius, quemadmodum modo ostendimus, semet summo omnis veritatis amittendæ periculo exposuit. Quandoquidem

enim axiomata, & sciendi principia in proprio cerebro cusa, instar Geometricorum effatorum esse ducit, ex uno commento ad alterum, citra ullum erroris remedium, deducitur: Quemadmodum enim in Geometria non potest non periculosissime ille errare, qui neglectis antiquis axiomatibus, quibus omnium hominum sana ratio hæcenus assensum præbuit, sua in eorum locum, ut plausibilia & utiliora supponit; ita & errandi præcipitio in aliis scientiis proximus est, quisquis similibus principiorum somniis indulget; nec ad rem facit, quod ea principia antiqua & perspicua esse jactentur. omnis error, ab illius patronis, simili larva velari posset, nec tamen inde sequeretur, cum veritati, quæ vere antiqua imo antiquissima est, præferendum esse. Si vero author velit, propterea animum Geometriæ & Algebrae medulla saginandum esse, quod quædam Physicæ veritates utilissimarum illarum scientiarum præsidio inveniri queant; ante ostendat quæ qualisve illæ veritates sint. Quis enim usus earum scientiarum circa animam rationalem

nalem, aut ut ipse loquitur, mentem esse potest; nisi forte redivivus Argus in ea lineas globulosque animadvertere possit. Circa reliqua principia, ut figuram, motum, quietem, & dispositionem partium, nec non particulas insensibiles, quamvis non negem Geometrica & Algebraica theoremata exerceri posse; ut tamen cum fructu exerceantur, liquido ante demonstrandum esset, quod æternum à novæ philosophiæ doctoribus non fiet, ea verorum principiorum rationem habere, nec alia esse cogitanda, principiorum illorum loco, quemadmodum Flavii crepant, supponi possint. Quem enim juvet occupari in Democriti atomis numerandis & mensurandis, si liquido ante non constet, eos per totum terrarum orbem volitare, varioque suo concursu, numero, & emergente figura omnium rerum differentias producere. Quoniã vero nimius author noster est in Geometria & Algebra prædicanda, nõ injuria quis, qui erratorum fibras erudita dextra rimari novit, suspicari possit monstri quid ali, & mysteriodes

somnium specioso quo & nitente velo
 obvolvi. Lineas & figuras admirari
 solent Magorum filii, iique qui impru-
 denter Magiæ implicitæ & interpretati-
 væ consortes fiunt. Circa numeros ve-
 ro, ut omnium mysteriorum & arcano-
 rum naturæ, imo politicarum quoque
 rerum interpretes occupari solent non
 tantum jam olim Pythagoræi, & Plato-
 nici, verum etiam hodie Caballistæ, o-
 mnisque Magorum & eorum, qui sub-
 tiliter delirare volunt, pullicies. Si di-
 cat Rénatus se non putrida quæ grana,
 sed pretiosas margaritas in Geometrico
 & Algebraico agro colligere, edoceat, si
 suspicionem multis eximere velit, se non
 tantum secundum alia præcepta & prin-
 cipia progredi, verum etiam quænam
 illa alia sint, quæ se invenire jactat indi-
 cet, maxime vero quousque dictarum
 scientiarum terminos patere & extendi
 existimet: quamdiu enim eos neque de-
 finit, neque definire vult, nequaquam
 extra suspicionem, non solum apud
 suspicaces, verum etiam quotquot pru-
 dentes habentur, vivet. Quantum spe-
 ciatim ad Algebram, in qua au-
 thor noster dominari dicitur, quamque
 ipse

ipse pro totius philosophiæ infallibili amussi & regula incautis obtrudit; opinor eam exemplo recentiorum quorundam aut circulatorum, aut eorum, quos unius scientiæ cognitio in eruditorum principes ac antesignanos transformavit, tantum jactari & ostentari. Hoc enim præsumptionis sidus multos, qui in Algebra exercitati videri cupiunt afflavit, ut existiment, eam non tantum Encyclopædiæ humanæque sapientiæ compendium esse. verum etiam quoddam cornu Copiæ, in quo omnes cujuscunque scientiæ & disciplinæ thesauri conclusi lateant & conserventur. ne quid enim dicam de Faulhabero, aliisque, qui scientiæ hujus subsidio, Callistarum instar, in Prophetis ac Apocalypsi, mysteria uni adhuc Deo nota, rimari instituerunt, in circulis passim audire est ex illius Professoribus, eam viam ad omnes alias scientias, judicem reliquarum disciplinarum, cynosuram veritatis, judicii reatricem, humani ingenii perfectricem, & quid non esse? item, nihil eum scire, qui in ea sit peregrinus, infeliciterque omnes grassari ad cognitionem philosophiæ, qui ante in

illa non sint subacti. Eodem per omnia modo, de circo Medici unum, quod conficere possunt medicamentum, supra universam Æsculapii officinam extollere non erubescunt. Scilicet scientiæ alicujus portiuncula compellit jactabundos supra Platonem, Aristotelem, reliquosque, quos orbis suspicit, philosophos, gloriari, quoniam non possunt cum Socrate beatum illud & ad modestiam ducens; **Q**UANTVM dimitiri. Si ringatur Cartesius, quod cum circulatoribus à me componatur, detinet ante, eorum exemplo, ad risum usque inanes glorias flare.

CAPVT IX.

Cartesiani inepte Mechanicam suam physiologiae normam esse statuunt. Specimen Mechanicæ talis exhibetur.

MEchanicæ, quæ in conficiendis examinandisque machinis occupatur, maximum in vita humana usum esse; eamque ad praxin varia Geometrica theoremata ordinare, in confesso est. In pretio illam habuit Aristoteles, diligenterque excoluit, si modo ejus liber est, qui

qui de Mechanicis circumfertur. Quamquam autem inficias ire non possumus in quibusdam naturæ operibus, ab omnipotente ac sapientissimo architecto Deo ex nihilo productis, eam quadantenus fabricam animadverti, quæ in quibusdam secundum mechanicæ leges productis machinis conspicua est; nequaquam tamen tantum mechanicæ deferri debet, ut habeatur norma & regula omnium operum naturæ, eorumque ille peritissimus censeatur, qui machinarum variarum conditionem exploratissimam habeat. neque enim admiranda Dei opera sapienter producta, & nobis maximam partem ignota, necessario conspirare debent, cum operibus, quæ homo qualiscunque artis præsidio instructus ad hujus vitæ usus producere novit. Ut enim rideretur quicumque hariolari vellet de cerasi naturalis indole, per cerasum ex saccharo arte confectum, ita & ludibrium eruditis, imo nasutis omnibus debet, quisquis physiologiæ amussim & normam, mechanicam in proprio cerebro proculsam, esse statuit, neque enim putandum Deum, ad cujus

sapientiæ penetrabilia, referata in ipso creationis opere, nullus mortalium accedere potest, ita, quæcunque in universo hoc inveniuntur, necessario, fabricatum esse, quemadmodum faber quis automata conficere gnarus, concipit, aut potius conjicit. Quod tamen quis miretur, Cartesianæ philosophiæ præter Geometriam & Algebram regula quoque Mechanica est, cui tantum deferunt novorum deliriorum alumni, ut non dubitent eam cum ipsa Physiologia confundere. Voces temere jactatas non capto, aut captare volo, quæ aut typis exscripta, aut pluribus dictata sunt, sector & amplector. Ita ergo Cartesianus Medicus in Dictatis Physicis, sub finem capituli de Mundo: *Cæli Ptolemaici & Tychonici constitutio adversatur mechanica, quæ sola est Physica nostra.* Itane? propterea explodendus tum Ptolemæus orbis siderei delineator diligentissimus, tum Tycho redivivus Atlas, quod omnia quæ ab iis erudite tradita sunt, non conspirent examussim cum mechanica, non ea quidem quæ abstractivè considerata vitii nihil habere potest. sed nova illa, quæ à Cartesio præcusa est. Quid hoc

hoc vero? *Mechanica est sola Physica nostra.* Bonum factū quod nō sit etiā physica absolute considerata. Inepte enim statui physicę regulam mechanicam vel hinc manifestum, quod ars potius naturam, quam natura artem imitetur. artifex quippe & mechanicorum operum architectus, operum naturę simius est, non vero omnipotens eorum conditor Deus, imitator machinarum v. c. alicujus Archimedis. Nisi forte placeat novatoribus, Dei tum omnipotentiam, tū sapientiam in operibus creationis manifestatam, circumscribere, & ad leges hujus illiusve mechanicę adigere. Enimvero lignea Archyte columba, & Alberti Magni loquens statua, columbæ & hominis quidem repræsentant simulacrum, non tamen per artis subsidium eadem omnia quæ ad veræ columbæ & hominis naturam absolvendam requiruntur, exhibent: eoque omnia quæ in columba & homine sunt, hoc est cujusque tum essentielles, tum integrantes, tum minus integrantes partes in qualicumque simulacro non possunt deprehendi, nedum distincte & perfecte, quod volunt Novatores, cognosci. Quid quod

quod opera mechanica naturam quodantenus imitari affectantia diversa & multiplicia sint: natura vero in quacunque re naturali eadem & simplex fieri autem non potest, quin naturæ opera unius ejusdemque speciei, diversimode concipiantur, si eorum norma sit opus quod mechanicum, v. c. horologium: quandoquidem machina talis aliter ab hoc, ut experientia docet, aliter vero ab illo artifice confici solet. Nisi forte placuerit Novatoribus, talem nobis proponere mechanicam, quæ sit tum perfectissima, tum invariabilis: quam ubi procuderint, maximus adhuc supererit labor, quo nunquam poterunt defungi: hoc est, probare debebunt aut per sensualem demonstrationem, aut liquidas rationes eandem per omnia rerum naturalium & operis mechanici, qualiscunque etiam pro authorum arbitrio, rationem esse. Blaterant quidem multa, exonerantque verborum pelves, sed interim nihil aut probare possunt. Non calumnior, aut calumniari didici: si animus absconorum deliriorum patronis, coram toto orbe, cui

be, cui legenda hæc mea intrepide offero, in ruborem me dent. In una solum columba, componendo eam aut cum horologio, aut cum quocunque opere mechanico ostendant aut per sensualem demonstrationem, aut tam evidentes rationes, ut nullus iis obloqui possit, eandem per omnia rationem esse columbæ, quæ ejusmodi operis est λέγεις & verba jactabunda non moramur. præstari ea bona fide cupimus, quæ efflagitamus, ut coram omnibus eruditorum caveiserubescamus. Vtinam vero ipsi Cartesii sectatores infirmitatem argumenti, demonstrationisque, quam jactant, animadvertant! Ita enim v. c. progrediuntur: Ego concipio animalium viventium explosis omnibus formis substantialibus eandem rationem esse quæ horologii, in iis vice principiorum, considerando solam dispositionem partium, Ergo sic se res habet. non valet hic concipiendi ratio, aut ejus proponendæ planus accedens modus, sed convenientia talis conceptionis cum ipsa rerum natura, quam, ut supra probavimus, nequaquam
pro-

probat, aut probare potest propositio-
 nis evidentia. Alias vanissima Mahu-
 medis somnia in censum veritatis ad-
 mitti poterunt, consentanea quippe sunt
 ejus concipiendi rationi. Dic enim mi-
 hi an non tam liquida sunt, quæ in Al-
 corano occurrunt de similitudine libe-
 rorum cum parentibus, caloreque ho-
 minis vitali, quam quæ ex mechanica
 sua Cartesiani deducunt? In Alcorano
 quippe ejus author agens de calore ho-
 minis vitali docet: Ignem in corpore
 humano victu sustentari, & anima ab-
 eunte extingui, nec antequam illa rede-
 at, accendi: & dein philosophans de
 similitudine, quam liberi cum parenti-
 bus colunt, instar Torrentiani aut Car-
 tesiani physici sic profatur: *Quum su-
 perat voluptas viri voluptatem mu-
 lieris, trahit conceptus similitudinem
 patris, ejusque parentum: Sic in par-
 te altera, superante mulieris libidine. Quã-
 ti vero in Mechanica viri sint plerique
 Cartesiani sectatores, quidve expectan-
 dum sit à philosophia ad talem amuf-
 sim exacta, idem Medicus docet, ad ex-
 plosionem scilicet formarum substan-
 tialium, lepide de horologio, quod alias
 pro*

pro norma physiologiæ sectatoribus suis obtrudere solet, philosophando; *cujus tum pondus tum spiram contortam vult esse causas moventes horologii internas.* Quasi vero appensum pondus quod violente, & nullo modo essentialiter; horologium movet, magis principium intrinsecum motus in horologio sit, aequus trahēs currum principium intrinsecum moti currus; aut æditumus pulsans campanam, sive anicula circumrotans colum, principium intrinsecum aut campanæ, aut coli sit. Nec plus præsidii spira chalybea suppeditare potest: cum enim principium motus violentum sit, non potest esse principium primum & naturale motus: experientia quippe & *ἀπὸ χειρὸς* docent, spiræ à manu, motum, ad horas certas continuandum, imprimi. Ratio quoque, quæ adfertur, nequaquam ex tantorum philosophorum existimatione est. Quid hoc enim: *Pondus appensum & spira contorta sunt causa (horologii) moventes interna, cum sint horologii partes essentielles seu integrales; his enim sublati horologium non est horologium.* Secundum ejusdem enim consequentię regulas probare possent asinos esse

esse partes essentielles molarum quas circumrotant, aut ventum, quando *Int-phasianam* molam afflat, ¹ evadere partem illius essentialem: item verua non esse verua, quando canes, qui ea gyrare solent, aut per plateas discursant, aut venatum abierunt. Ex hoc specimine eruditus lector judicet, quid expectandum sit de nova disciplina mechanico-physica.

CAPVT X.

Cartesiani simplicem narrationem vice demonstrationis obtrudunt: tantum quoque deserunt propositionis evidentiae: fingunt hypotheses, easque citra probationem ullam obtrudentes, dogmata & conclusiones ex iis educere institunt.

HActenus in speciem antiquae & evidētis philosophiæ principia expendimus, deinceps citra calumniā ostendere debemus qua solertia versipelles magis, quam eruditi philosophi, ea quæ excogitarunt, probent. Quanquam enim, ut cuivis, cui placuerit commenta eorum excutere, liquebit, nullas probationes solidas adferunt, se unos tamē magistros ἀποδείξαι esse crepant, qui omnia

omnia, quæ docent, ac proponunt, evidentissimis demonstrationibus confirmant. Quinque vero potissimum artibus tum hoc, tum subsequenti capite examinandis, instructi sunt. *Primo*, simpliciter tantum quid narrant & proponunt, illud neque per rationem, neque sensualem demonstrationem confirmando, quemadmodum videre est non tantum in Cartesiani Medici Thesibus, Distictisque physicis, verum ipsis Cartesii Meteorologicis, in quibus quæ vice principiorum sunt, & ab eo ad ultro-neam concessionem Lectorum proponuntur, liquido præ cæteris probari deberent. Nec ad rem facit, quod ex iis, quæ citra probationem velut principia proponunt omnium arcanorum naturæ causas rationesque accersere videantur. Mahumed in Appendice Alcorani de mysteriis naturæ agens, certa quoque principia habet, non inventa aut in Scriptura, aut naturæ operum penetralibus, sed in stolido, & Cartesiano ejus cerebro procusa, ut quis, qui ea legit mox animadvertere potest. Quis credat enim, esse piscem Albehbut cujus caput in oriente, cauda v. in

occi-

occidente sit, super cujus dorsum terræ & maria, tenebræ, aër & montes usque in finem seculorum sustententur: Infra piscem vero esse ventum piscem sustententem, infra montem, infra tonitru, infra fulgur: Sub his autem esse mare sanguineum, infra infernum conclusum, infra mare igneum, infra mare opacum, infra mare nebulosum, infra laudes, infra glorificationem, infra solium, infra tabulam, infra calamū, infra majus nomē Dei: Et tamen quod quis miretur Orientis seductor ex his male cohærentium principiorum commentis multa eaque abstrusa naturæ mysteria evidentissime, ita ut ab omnibus sensum communem habentibus intelligi possint, explicat: Egoque, si ineptire cum suis Cartesius pergat, aliquādo æque perspicue ex supposititiis illis principiis pleraque naturæ arcana illustrabo, ac per quinque principia, in Cartesii cerebro nata, Mentem scilicet, Mensuram, motum quietem, situm, Figuram, quis hætenus ex novis Flaviis. Nō sufficit excogitare quædam rerum naturalium principia; ante omnia probandum est, illa primo prima omnium rerum

rū naturaliū aut intrinseca aut extrinseca principia esse, ac præter illa, neq; alia neque plura aut pauciora dari. *Secundo*, quemadmodum ex parte capite secundo hujus sectionis ostendimus, non tantum Cartesiani philosophiam suam evidentem esse clamant, sed evidentiam propositionis, quam scilicet homo quis ratione præditus haut difficulter intelligere potest, vice solidissimæ demonstrationis objiciunt, existimantque se tum defunctos esse probandi onere, quando provocando ad tribum indoctorum, dogmatibus suis evidentiam competere, ipsi testati fuerint. Imo eo usque progrediuntur, ut non tantum sua dogmata per domesticum hoc testimonium, quod qui cor habent pili non faciunt, confirmata velint, sed amplius antiquæ philosophiæ dogmata carbone notare audeant non alia de causa, quam quia tantam perspicuitatem in iis, quia ignorant, animadvertere non possunt. Hinc Cartesianus medicus lepidis suis principiis citra demonstrationem ullam proponi solitis, triumphū de antiquis principiis decreturus, ita loquitur in Respons. ad Thes. I. D. Voctii: *Cum autem hæc*

hæc principia sunt perspicua & sufficientia, rejicimus materiam primam Aristotelicorum, &c. Rejicimus etiam omnes formas substantiales, quæ dicuntur esse substantiæ, vel partem substantiæ rerum naturalium constituere. Item in Dictatis Physicis sub finem doctrinæ de principiis: Hæc principia à me jam explicata, quam maxime sunt intelligibilia, quæ vero ab aliis statuantur, captum humanum superare videntur. Sed si Renati principia sunt habenda pro certo demonstratis, & dogmata Cartesiana inde deducta, verissima, quoniam maxime sunt intelligibilia & perspicua: nã absurdissima etiam dogmata, modo ita proponantur, ut ab omnibus intelligi possint, pro dogmatibus veris ac per certam demonstrationem probatis, habenda erunt. Quid novæ philosophiæ alumni moliantur, dies nondum docuit: interim certum eorum philosophiam in hoc probandi modo per omnia conspirare cum abominanda Socinianorum Theologia: ut enim Renati affectæ aut vice principi

pii amplectuntur, aut dogma illud ut verissimum exosculantur, quod quam maxime est intelligibile, & facile ab omnibus sensu communi præditis ob perspicuitatem apprehenditur: ita & infauti discipuli eam Theologiam verissimam esse docent, quæ omnibus hominibus ratione præditis ob perspicuitatem & consensum, particularium quorundam axiomatum natura notorum; manifestissima & quam maxime rationabilis videtur: qui proinde & mysterium de sacrosancta Trinitate, vera deitate Christi, & hujus carnis resurrectione, fremente frustra toto orbe Christiano, explosum eunt, quod omnium Christianorum communia dogmata de tribus illis fundamentalibus fidei articulis, sibi æque difficilia intellectu videantur ac Cartesiano alicui aut materia prima, aut forma substantialis antiquæ philosophiæ. *Tertio*, quod etiam atque etiam observari velim, fingunt Cartesiani ut modo etiam ostendimus, quædam principia, citraque

proba-

probationem ullam statuunt certas hypo-
 theses, securi sintne verę an falsę, ex
 quibus dein (potest quippe ex falsis præ-
 missis & hypothesebus vera educi con-
 clusio) quędam educendo & apparen-
 ter demonstrando incautis imperitisque
 persuadent, omnia æque à se demon-
 strari, ac illa ex falsis hypothesebus edu-
 cuntur. Injuriam nullam Novatoribus
 facio, aut volens sciens facere intendo:
 Rogo solum candidum Lectorem, ut
 citra præjudicium aut sola Renati Me-
 teorologica, aut Medici Theses in Aca-
 demia Trajectina ventilatas, legere di-
 gnetur, & nisi molestias à polypo pati-
 atur, artificium hoc, quod philosophię
 mangonibus jam olim notissimum fuit,
 deprehendet. Sic v. c. novę philosophię
 epoptę præsupponunt dari globulos æ-
 thereos, item rapidissimo vehementis-
 simoque motu circa unum centrum ro-
 tari, varieque inter se agitari; Ad hoc
 cum statuunt per illorum globulorum
 in lumine perceptibilem processum &
 circumvolutionis proportionem colo-
 res excitari, existimant se cornici, ut in
 vulgato proverbio, oculos, & supra o-
 mnes, quotquot vixerunt, philosophos,

per

per variam globulorum agitationem & propulsiōem omnium colorum verissimam evidentissimamque rationem reddere. Quasi vero non liquido tua hæc ante fuerint demonstranda. 1. Dari globulos æthereos. 2. Eos variis modis propelli & agitari. 3. Per variam eorum agitationem colores solum procreari, nec ullas alias eorum causas dari, aut veras excogitari posse. Si possint, & philosophi salutari velint, tria hæc demonstrant, & demonstrationibus secundariis, quas vice principalium & primariarum incautis obtrudunt, quid tribuere incipiamus. Cartesianæ si valebunt artes, & in philosophia locum invenient, proxima causa terræ motus haberi debebit Leviathan terram caudæ suæ impositam concutiens; dogmaque illud ut certo probatum amplectendum erit, quoniam Thalmudista quis æque agnoscere vult tria hæc supposita, (nempe 1. Dari magnū piscem Leviathan. 2. Eum cauda sustentare totum terræ globum. 3. Agitata cauda in orbe terrarum existere terræ motum) ac Cartesius hypotheses suas de globulis æthereis ad explicandam

CAPVT XI.

Similitudines Cartesianis loco demonstrationum sunt: ut plurimum hi nove philosophiæ antistites à particulari ad universale argumentantur.

Similitudines illustrationi maximè inservientes, præsidia magis oratorum sunt, verbis ad persuadendum idoneis utentium, quam philosophorum rerum momenta solidasque probationes sectantium: neque enim similitudo, quæ remotam quam affinitatem cum dogmate, cui applicatur, colit, illud, quod in quæstione est, probat ac confirmat, sed aut dogma ipsum declarat, aut faciem, qualicunque, quæ adfertur, probationi accommodat. Hinc in pergulis solide philosophantium aut rarus admodum similium usus est, aut si crebriori usu frequētētur, præ cæteris tironibus succurritur, quibus antequam solidioris philosophiæ dapes apponuntur, ante, qualiscunque illius facies veluti carbone delineatur, ne quid de illis dicamus, qui
ani;

animi magis caussa, quam serio, aut confirmandæ veritatis ergo ad similitudines divertunt. Quod tamen quis haut sine ratione admiretur, musteæ philosophiæ alumni, qui tantum demonstrationes & Geometricas probationes crepant & jactant, Renati scilicet des Cartes sectatores, in Similium classe, evidentes certasque illas probationes, quarum loto ac nectare se quoscunque Σόφως inebriare posse existimant, cirra pulveris jactum inveniunt. *Quarto* enim, quidlibet apodictice, imo solidius quam demonstratione à priori probare se opinantur, si tantum simile invenient, quod obtorto collo, ad probationem dogmatis in quo occupantur, applicari possit. Sic Cartesianus Medicus probaturus omnia cōponi ex materia corporea solaque partium dispositione hunc in modum à simili philosophatur in Respons. ad Thes. 1. D. Voetii: *Materia secundum nos est corpus, seu substantia corporea; cujus essentia in eo consistit, quod hac se in longum latum & profundum extendat. Ex hac omnes res naturales eodem modo per-*

solam partium dispositionem sunt factæ, ut ex ferro sunt horologia, vestes, & similia. Cujus dogmatis, omni alia probatione destituti, breviter hæc probatio est: Quemadmodum ex serico vestes, & ex ferro horologia per solam partium dispositionem, ita etiam ex substantia corporea per solam partium dispositionem omnes res naturales componuntur. Probandum ante foret rerum naturalium eandem per omnia rationem esse, quæ horologii alicujus aut vestis sericæ est: quod speciose magis jactatur, & per aptas similitudines proponitur, quam solide demonstratur. Nec sic Medicus tantum, ut allatis pluribus ex ejus libellis & dictatis locis ostendi posset, incautis fucum facit obtrudendo similia loco demonstrationum, sed ipse etiam Cartesius. Ei enim si fidem in Methodo Gallica pag. 14. adhibere volumus, propterea quisque, contemptis scilicet libris, qui promptuaria sunt eruditionis, suum ingenium adorare, propriæque rationis amissim sequi debet ad acquirendos veritatis philosophicæ thesauros, quoniam Spartana resp. ideo præ aliis floruit caputque ex-
eruit.

eruit, quod legibus, ab uno Lycurgo factis, niteretur. Sed quis non rideat hunc progrediendi modum? pari jure enim alius quis colligere posset, mutos magistros sive libros consulendos esse, aliorumque commentationes explorandas, quoniam Romani omnium mortalium sapientissimi, non contenti legibus à Romulo ac Numa Pompilio latis, decemviros Athenas miserunt, ut inde decantatas Solonis leges adferrent. Similiter pag. seq. in eodem tractatu cōcludit, se, quo posset vere philosophari, debuisse omnes opiniones funditus tollere, animoque extirpare, quoniam *aliquis unversas aedici alicujus oppidi non diruit solo eas reficiendi, aut plateas exornandi animo; cum sepe accidat ut plures demoliantur suas, quo eas de novo extruant, & aliquando huc adigantur, cum periculum est ne sponte sua collabantur, quod fundamenta satis firma non sint.* Sed quam insubida hæc similitudo, aut, ut author loquitur, exemplum? Aliquis funditus ædes suas demolitur, quod impositum onus fundamentum amplius sustinere recuset; quo tutius ergò in posterum quis philosophari possit, antiquæ

receptæque philosophiæ fundamenta ac principia evertere debet, novaque excogitare, aut in cerebro suo fabricare. Mi homo, constare ante deberet receptam philosophiam ruinoso fundamento niti. Studio præterea cæci baculum, testudinem, instrumenta Musica, & quisquilias sine numero, in quibus Dn. Renatus cum pullicie sua, non quod pueri in fabis, reperit, sed solidas novaque Logica ac Philosophia dignissimas demonstrationes. Vnum mirari non possum, quod impudentissimus disputator, cum laqueis septimi Meditationum examinantis se expedire non posset, ad hoc etiam ignorantiae asylum confugere ausus fuerit, excogitando lepidam fabellam, & Cartesiano congenone dignissimam, de architecto & cæmentario imperito, ut videre est pag. 109. & multis sequentibus. Quo animo doctissimus in Societate Iesu Pater ferat, quod cum insulso cæmentario, qui ad Medicos ablegandus erat, à Renato comparatus fuerit, nescio: ego quidem si mihi tale quid accidisset, homini præparata hellebori procula mitterem; neque enim quisquam

quam vesani disputatoris personam æque graphice unquam agere potuit. Et tantum de quarto hoc Archimedeo invento, quod si valeret posset Mahumedita quis apodictice probare omnes montes esse ortos ex monte Kaff & velut palos à Deo in terra fixos: quia similiter videmus prolixas arbores in sylvis cædi, ex iisque palos fieri, quibus ædium fundamenta minus solida fulciantur. Sed progrediamur ad *quintum* probationum præsidium. Familiare ergo novæ philosophiæ cõditoribus est, à particulari ad universale, exemplo plerorūque in philosophia, aliisque disciplinis errorū, progredi. Quasi vero quilibet homo cum monstris feliciter congregi possit, quoniam hoc factum à Theseo & Hercule: aut omnes Paradoxorū Doctores, & inter eos quoque Fluddus, ac Cartesius multos inventuri sint sectatores, quia sectantium numero gavisi fuerunt Marcion, Manes, Mahumed, & David Georgii: aut denique nulli ante Cartesium noverint, quomodo cõtra Scepticos & Atheos disputandum sit, hoc benedicto sc. seculo & ob tantū mortalitatis ornamentum vere beato. Quicumque

phreneticorum carceres exornant, secundum ejusdem logicæ principia progredi solent. Interim apud eos, quibus mica falis & rationis gutta adest, à particulari ad particulare tantum valebit sequela. Ne vero videantur minus candidè agere, quoniam prolixum esset talium argumentationum, aut verius argutationum specimina exhibere (in Cartesii enim & Medici scriptis utramque paginam faciunt) succinctè modos solum novę hujus figuræ, superbis Novatoribus nimis quam familiaris, annotabimus; Lectorem autem rogamus, ut ipse errorum scripta evolvere citra præjudicium dignetur, licet enim nihil à nobis homini per calumniam affingi, sed ubique ingenuum candorem prodi. *Primo* ergo (ut supra ex parte indicavimus, hic enim per satiram multa repetimus & coacervamus) pro axiomatibus immotæ veritatis & principiis indubitato veris omnibusque exploratis, ea quæ ipsi, pro talibus axiomatibus & principiis amplectuntur incautis stropharumque ignaris obtrudunt: Quasi vero statica non sit effurcillandum hoc argumentum; Thales principium omnium

nium rerum aquam esse existimavit, ergo omnibus, quotquot vivunt, hominibus, modo ratione bene utantur, constare debet universalissimum omnium rerum principium aquam esse: Item, Cartesius amplectitur hoc Metaphysicum axioma; *Cujus idea est in aliquo, illud aut possibiliter, aut necessario existit:* Ergo nullus ambigere potest, quin tale effatum omnium mentibus sit insculptum. *Secundo*, Renati filii in hac figura negative etiam argumentantur, aut potius ineptiunt, ad proscribendas illas antiquæ philosophiæ sententias, quas ipsi, quod infeliciter eas didicerint, minus accurate intelligunt. Sic concludunt, nullam omnino primam materiam, aut ullas formas substantiales, excepta sola anima rationali, esse; quoniam Cartesius cum suo Medico eas non agnoscit. Sed eodem modo cæcus quis ita arguetur: Quod ego non video nullus hominum videt, Ego non video colores, Ergo nullus hominum colores videt. *Tertio*, ut capite hoc ostendimus passim à similitudine particulari, inepta, & male applicata progrediuntur ad condendum generale aliquod dogma, aut axioma.

ma. Ac quis risu, v. c. tale argumentum non expiet? Quædam entia arte facta moventur per solam partium dispositionem, ergo, omnia cujuscunque etiam commatis sint, quæ moventur, per solam partium dispositionem moventur. Æque solide auriga quis sic argumentari posset: Ut rotæ currus mei facilius moventur: Axungia probe perunctæ esse debent: Ergo in omnibus rebus, quæ moventur, quid simile axungia, ad motum facilitandumprehenditur. *Risum teneatis amici.* Quarto & postremo passim Cartesii filii ex incerto, fallacique sensus experimento generale quod physicum dogma, aut axioma colligunt. Sed quis ferat ita argutantes non tantum in gratiam novæ philosophiæ, verum etiam (ut sibi lepide persuadent) ad antiquæ receptæque, sopheriæ everfionem. Si placuerit lectori benevolo, in Cartesii scriptorū lectione, ad quatuor hos erroneæ figuræ modos attendere, idem de iis statuet, quod magnus quis vir de Mahumedis Alcorano dicere solet: Prædicabat vero scriptum illud adeo ineptum, ut crederet nullum sanæ mentis hominem inveniri posse, qui vellet
post

post primum examen iterato legere.

CAPVT XII.

Quomodo Cartesiani occurrere soleant aduersariorum argumentis, quibus petuntur.

DE lineata bona fide novæ philosophiæ facie, antequam sequenti sectione specialia ejus dogmata (quæ cū ab authoribus tantum citra probationem proponantur, proluxo scrupulosoque examine non indigent) proponere institutam: ante Lectorem docere debeo, quomodo, quibusque artibus occurrere soleant aduersariis suis, qui cum ex superabundanti (neque enim necessum quæcunque commenta, quæ tam facile sunt rejicienda, quam ab authoribus excogitata sunt, argumentis specialibus contundere) rationum arietes contra nova dogmata dirigere ac disponere soleant, quinque potissimum fallaciarum machinis, quo scilicet argumenti infirmitatem volentes nolentesque in gratiam Cartesii fateantur, repelli solent. Eas, quoniã non inveniuntur aut apud Vegetiũ, aut apud Lipsiũ in Poliorceticis, sed tantũ in nova Logica Pract. Renati, eru-

ere & Lectori ostēdere debemus, quem
 admodum antea pari fide & numero
 probationum machinas ex ejusdem
τερότη παίδειας Practica eruimus. *Primo*
 ergo per gloriationem Cartesius om-
 nibus aduersariorum argumentis fa-
 tisfacit, crepando nihil ab iis actum es-
 se, aut agi potuisse, sed sua dogmata, ac
 qualescunq; probationes contra eorum
 paralogismos & fallacias in statu con-
 sistere. Calumniatione non agam, sed
 propria hominis verba fatuo potius
 quam homine cordato digna, repræ-
 sentabo. Ita ergo sub calcem Responsi-
 onum sextarum, postquam nauseabun-
 da proluxaque oratione, sed ad rem pa-
 rum pertinente, sextuplici virorum do-
 ctorum examini contra Meditationes
 instituto, occurrisset, proloquitur: *At-
 que hic idcirco mihi videor merito posse
 concludere, non tam ea, quæ scripsi infir-
 mari autoritate doctissimorum virorum,
 qui ipsis sæpe perlectis nondum possunt as-
 sentiri, quam è contrariorum autorita-
 te confirmantur, ex eo, quod nullos errores,
 siue paralogismos, post tot accurata exami-
 nina, in Demonstrationibus meis annota-
 rint. Nec sic tantum in suimet ipsius*
 gra-

gratiam, verum Medici quoque, quem pro cathedra aliquoties turpiter confusum fuisse inter disputandum tota Academia Ultrajectina testabitur, gloria-
 tur; ut probet enim nullis machinis e-
 jus argumenta contra formas substan-
 tiales adducta, convelli potuisse, in E-
 pist. ad Dinetum pag. 204. ita proloqui-
 tur: *Sed tamen in iis omnibus, (Libellis
 nempe & Disputationibus) nulla, vel
 minima, ex rationibus Medici, non dicam
 solide, sed ne quidem verisimiliter est re-
 futata: Idcirco ille Author nihil aliud
 curasse videtur, quam ut crassum volumen
 ex meris ineptiis compingendo, ac etiam
 prodromum inscribendo ut adhuc plura ex-
 spectentur, caveret ne quis respondere di-
 gnaretur.* Enimvero si hac ratione do-
 gmata nova defendi possunt, quilibet
 cato poterit secure hiberna sua somnia,
 vice philosophicorum dogmatum, typis
 curare exscribi; sique eo nomine va-
 pulet, ad ea defendenda quicquid sub
 acumen styli venit scribere, addereque
 hunc thrasonismum, oleum & operam
 doctissimos quosque in refutandis, aut
 verius prostituendis suis dogmatibus
 perdidisse, ea cubo insilere, ac contem-
ni

mni facilius posse, quam solide refuta-
 ri. *Quid non speramus amantes!* Si ho-
 mo ex arte saperet, ipse silentio litaret,
 iudiciumque de Responſionibus ſuis æ-
 quo & præiudicio non exæcato Lecto-
 ri committeret. *Secundo*, Cartefius ar-
 gumentando ex loco Communi Ca-
 lumniarum, ferreis convitiis ſuos ad-
 verſarios, à quibus ſcilicet ſe vapulaſ-
 ſe novit, contundit; eos enim ſi au-
 thoritate exuerit, probaveritque per
 artes Chriſtiano indignas homines in-
 doctos & iudicii expertos eſſe, quid vis
 imperitis obtrudere poterit, nec male
 ſana dogmata ſibi metuent à decreto-
 rio cuiuſvis ſtylo; Quisquis enim eo
 deliria & cerebri Cartefiani commen-
 ta jugulat aut jugulare poteſt, indoctus,
 iudicii expertus, & quo non convitio di-
 gnus eſt. Renato nihil affingo, inu-
 rere, aut affingere nolo: ut videatur
 quorumvis adverſariorum inſultus in-
 trepide ſuſtinere poſſe, de deliriorum
 ſuorum aut Examinatoribus aut iis qui
 tam facile ea refutare poſſunt, quam
 vulpes pyrum comedit, in genere ita lo-
 quitur Epistol. ad Dinetum pagina 161.
*Sed alia pars, ii ſcil: qui docti videri ma-
 lunt*

lunt quam esse, jamq; aliquod nomen inter
 eruditos ex eo se habere putant, quod de
 scholæ controversiis acriter disputare didi-
 cerint, timentes ne detecta veritate con-
 troversie istæ abrogentur, ac simul eorum
 doctrina omnis abeat in contemptum,
 meæque Philosophiæ editione veritatem
 detectum iri existimantes, non ausi qui-
 dem sunt aperte ostendere se non cupere ut
 ederetur, sed summa in me invidia ex-
 arserunt. Notate omnes, qui in Scho-
 lis receptam philosophiam docetis:
 Quicumque contra Cartesium aut se-
 rio scribitis, aut philosophiæ ejus in
 pergulis vestris locum facere, per le-
 ges antiquas, non cupitis aut tergi-
 versamini, docti videri mavultis,
 quam esse, ac invidia æstuantes vi-
 rum infontem opprimitis. Quis ho-
 minem hunc mentis compotem es-
 se putet? Non mirum vero, cum,
 qui omnibus antiquæ Philosophiæ
 fautoribus & doctoribus per calum-
 nias publici odii ventos concitare la-
 borat, instar furibundi debacchari
 in quem nominatim, si coram
 toto orbe turpiter ejus dogma-
 ta ab

ta ab illo prostituta fuerint. Qui omnibus insultare audet, uni huic nominatim nō parcat. Hinc idem Renatus, postquam Doctor Voetius obiter & velut aliud agendo delicia ejus, per Medicum precedenti anno proponi solita, ita delineasset, ut paulo post Trajectina Academia, in qua dominari videbantur, proscriberentur, omnia agere laboravit, ut orbi, qui viri pientissimi eruditionem exploratissimam habet, persuaderet, eum unum, non tantum *indoctorum*, verum *impudentium* Dictatura dignum esse. Quis ferat enim hominis, Kappa dignissimi, convitia occurrentia in eadem Epistola ad Dinetum pag. 178. *Multos quotidie libellos, sed à nemine legendos, emittendo; varios auctores, sed sepius contra se quam pro se facientes, ac forte ex indicibus tantum notos, citando, & de quibuslibet scientiis tanquam si earum gnarus esse, audacissime, sed & imperitissime loquendo, admodum doctus indoctis videtur. Peritiores autem, qui sciunt, quā importunus in aliis provocandis semper fuerit, ac quam sepe, ubi fuit disputandum, convitia pro rationibus attulerit, turpiterque victus discesserit, si sint diversa ab ipso re;*

So religionis palam irrident, & contemnunt, eumque, jam publice nonnulli sic exceperunt, ut nihil novi deinceps in ipsum scribi posse videatur: si vero cum illo in religione consentiant, etsi quantum possunt excusent, & tolerant, in animo tamen non probant. Nec tantum Voetio Ecclesiarum Reformatarum lumini ac ornamento adeo infestus est Cartesius, obedientissimus scilicet Ecclesie Romanæ filius, sed ipsis etiam Societatis Iesu Patribus, quoniam enim à doctissimo quo inter illos coram Sole vapulavit, dicam ei scribit apud Dinetum Societatis Iesu Præpositum Provinciale per Franciam, quo aut censura notetur, aut saltem in posterum contra Cartesii tripodam, stylum ineptias detegere gnarum, stringere prohibeatur. Vt vero Lectores credant, nihil à celeberrimo in Societate viro agi potuisse, fremente ipsa calumnia persuadere iis laborat, examen ejus non tantum indignum esse quo Societatis ejus membro; sed quocunque ingenuo Disputatore. Sic enim de eo loquitur in Epistola ad eundem Dinetum pag. 15. *Nam sane si profecta esset Dissertatio ab Authore, qui eodem spiritu, quo tota ve-*
stra

stra Societas, regetur, major, aut saltem non minor in ea benignitas, & mansuetudo, & modestia, quam in privatorem eadem de re scriptis, apparet, &c. pag. seqq. Apparet quoque doctrina, & ratio, & ingenium: At, nisi forsitan latinæ linguæ notitiam, qualem olim plebecula Romæ habebat, pro doctrina numeremus, nullam plane in ea inveni: nullumque ratiocinium non illegitimum, aut falsum: nec etiam ullum acumen ingeni, quod non camentario dignius sit, quam patre Societatis. Omitto prudentiam ceterasque virtutes, quæ cum in Societate vestra eximie sint, nullæ tamen in ista Dissertatione apparent, nec ullum vel sui odorem in ipsam transfuderunt. Ito, quisquis tandem es, doctissime è Societate pater, & stylo decretorio Cartesianas Meditationes aggredere, vice solidarum Responsionum, cantico & psalterio apud ordinis tui Præpositum Generalem te differet Renatus. Si hæc vero tantis heroibus acciderunt, quid mihi proletario philosopho non expectandum? Quicquid in homine bilis, uno impetu exire conabitur. At exeat, pelves interim disponam, ut in iis, velut phre-

ut phreneseos speculo, universus orbis Cartesianæ philosophiæ excrementa in-
 tueri possit. Sed progrediamur. *Ter-
 tio* ergo, contemptu, instar Goliathi ali-
 cujus, adversarios suos Cartesiani supe-
 rare laborant: quasi scilicet ille argu-
 menta adversaria doctissime solvat, qui
 maxime ea scit deprimere, & Stentoreo
 clamore ut ficulnea ac responsione aut
 examine indigna traducere. Arte hac
 præ aliis munire se solet Medicus: cui
 ne quid affingere videar, quædam tan-
 tum commata, speciminis ergo, ex spon-
 gia ejus adversus doctissimum Primoro-
 sium adornata, annotabo. Habemus
 autem in ipso libelli vestibulo eum con-
 fitentem: sic enim ipse pronunciat pag.
 3. lin. penult. *Ut ea responsione indigna,
 solo risu & contemptu refutare primum de-
 creverim.* Strenue autem contemnen-
 tis partes contra Primorosium explet in
 eodem libello pag. 22. lin. 17. pag. 30.
 lin. 6. 14. 18. 22. Item pag. 31. pæne
 tota, locisque amplius sine numero, quæ
 hic annotare longum foret. Nec tantum
 Archimedei hujus *επιματῶ* præsidio
 de Primorosio triumphat, verum eti-
 am de Plempio celeberrimo in
 Acade-

Academia Lovaniensi Medicinæ Professore, exprimat quippe omnia illius argumenta contra nugatoriam sanguinis Circulationem allata abunde refutari, quando pag. 23. l. 6. & 7, eum *infelicem* esse dicit in impugnatione Circulationis Sanguinis. *Quarto*, novę philosophiæ alumni, quæcunque argumenta citra ullam difficultatem aut molestiam solvere videntur, quando argumenta sua repetunt, omnesque responsiones ad illa allatas profunde dissimulant. Artificium hoc in quaque pæne pagina, quilibet, qui naso non caret, deprehendet, modo placuerit haud oscitanter examinare septuplices Cartesii Responsiones, ad totidem Objectiones à viris doctissimis contra qualescunque Meditationes allatas. Eiusdem stratagematis præsidio erectus Medicus, examinare sustinuit D. Voetii theses pro formis substantialibus propositas, in toto enim libello ab Academico Senatu proscripto, tantum ut molestam quam crambem omnia illa argumenta recoxit, quæ jam aliquoties (quemadmodum pluribus in Trajectina Academia viventibus liquido constat) ab ejus discipulis publice

blice erant proposita, solideque refuta-
 ta. *Quinto*, cum nihil sit actum, & vix
 leviter argumentum adversariorum de-
 liberatum: Renati tamen filii, omnes du-
 bitationes sustulisse videri volunt sim-
 plici negatione, & quidem tam solide,
 ut quivis (per Cartesium scilicet de-
 mentatus) clare videre possit, nihil scrupuli
 in alicujus animo relictum esse. Di-
 dicerunt hoc à Magistro, qui ut incau-
 to Lectori persuadeat, frustra se à do-
 ctissimo septimarum objectionum au-
 thore reprehensum fuisse, quod in Me-
 ditationibus, dubitationum sylvam in
 quorumcunque Lectorum animo plan-
 tasset, hunc in modum in Epist. ad Di-
 netum pag. 258. proloquitur: *Cum e-
 nim mihi nihil aliud quam nimiam dubi-
 tationem objecerit, non opus est ad osten-
 dendum quam injuste eam mihi affingat, ut
 referam loca omnia mearum Meditatio-
 num, in quibus eam diligenter, ac, ni fallor,
 accuratius quam ullus alius cujus scripta
 habeamus, refutavi & sustuli: Sed satis
 est si moncam ejus quod expresse scripsi i-
 ntitio meae responsionis ad tertias Objec-
 tiones, Nempe nullas dubitandi rationes fuis-
 se à me propositas, eo fine ut ipsas persuade-
 rem.*

rem, sed contra ut refutarem. Sed an interim à morosi examinatoris argumentis Meditationes vindicantur? Dicit Cartesii adversarius, ne tantum dicit, sed prolixè probat, in Meditationibus dubitationem doceri: quibus tamen argumentis Renatus tam clare, ut omnes qui Latine sciunt intelligere possint, respondet: *dubitationes eo sine à se propositas esse, non ut ipsas persuaderet, sed ut ipsas refutaret.* Quid videtur an sic solide satisfecerit? Iudicate quicumque sapitis. Ego quidem sic censeo: Vna hac formula ex novæ philosophiæ methodo plus præstitit Cartesius, quàm si ad quodque doctissimi Patris argumentum quinque convenientes responsiones attulisset. Quisquis enim secundum novam Logicam sive Majorem, sive Minorem Propositionem, pie etiam ipsam Conclusionem intrepide solum negare audeat, abunde pertinacissimo etiam adversario satisfacit. Medicum, cui hæc praxis quam familiarissima est, ad partes non vocamus, sufficit indicasse Cartesium eo nomine gloriari, quod simplici & solitaria negatione adversarii sui argumenta refutare possit. Quicumque

que in palæstra disputatoria viri videri volunt, nil negant nisi ejus adferant rationem; & si videantur argumento satisfecisse, super responsione tamen non gloriantur; neque enim instantias hac ratione avertere volunt, quas libentissime admittunt, quo responsionis soliditas magis pressa, clarius illustrari queat.

CAPVT XIII.

*Vbi inveniatur, aut stabuletur nova hæc
Cartesii philosophia.*

DE Aristomacho Solensi refertur, quod in muscarum natura investiganda, pulicumque saltibus dimetiendis integros sexaginta annos occupatus fuerit, nec tamen mysteria, quæ rimabatur, invenire, posteritatemque edocere potuerit. Non quidem cum Aristomacho, Cartesius, qui nondum senex videri cupit, ætatem comburere decrevit in dimetiendis & numerandis particulis insensibilibus, quas ad absolvendam dispositionem rerum naturalium concurrere fingit, aut æternum premere
arcan-

arcana, quæ principiorum subsidio videri vult invenisse: interim tamen fluctuare sinit sectatores, quos ad novorum monstrorum contemplationem pellexit: neque enim sciunt è quo fonte novæ philosophiæ nectar haurire debeant, aut ubi inveniantur margaritæ, quæ si auctori credimus, dolorem omnibus antiquæ philosophiæ professoribus propediem creabunt. Alicubi quippe, velut *celebris promissor* suis filiis spem facit systematis philosophici, propediem divulgandi, ut cum in Epistola ad Dinetum pag. 159. sic proloquitur: *Dicam hic aliquid de Philosophia, quam conscribo, & quam, nisi quid obstiterit, post annum unum aut alterum in lucem edere decrevi,* auctori si credimus nō possident adhuc sui filii eas tabulas, quæ omnia antiquorum & recentiorum philosophorum monumenta submovebunt. Cur ergo non sint bono animo? veniet enim doctor perplexorum, & uno libro ea cōplectetur, quæ hæctenus, quotquot in orbe eruditi fuerunt, cum ignarissimis ignorarunt. Spem hanc ipse confirmatum irem, nisi ipse Renatus in eadem tabula jugulum illi præcideret. Ita enim
promis-

promissorum suorum parum memor in eadem epist. pag. 210. proloquitur: *Etenim in paucis illis Meditationibus, quas edidi, principia omnia Philosophiæ, quam paro, continentur, in Dioptrica autem & Meteoris particularia multa ex iis deduxi, quæ declarant quo ratiocinandi genere utar, ideoque quamvis ipsam philosophiam nondum totam ostendam, existimo tamen ex iis, quæ jam dedi, facile posse intelligi, qualis sit futura. Nec, ut opinor, sine iusta ratione malui quedam ejus specimina præmittere, quam integram exhibere, priusquam fuerit expetita. Enimvero si nova philosophia implicite in Meditationibus continetur admodum incerta est futura: principia enim, quæ argumentis parum solidis ad lectorum vomitum inculcantur, sunt hæc tria: Esse aliquid, esse Deum, animam rationalem à corpore distinctam esse, sed tria hæc principia explorata habent, certoque credunt omnes plebeji & idiotæ qui rationem qua ut homines gaudent, intendere sciunt; conclude ergo cum Cartesio non tantum omnis veritatis semina in iis latitare, sed etiam implicite philosophos esse.* *Privatis, de quibus in eadem*

Epistola pag. seq. loquitur, hoc est credulis, omnisque eruditionis expertibus fumos suos vendat, non iis, qui cor habent. Animadvertite Cartesii pulli, philosophia, quam totam parens vester exhibebit, similis erit speciminibus, quæ jam ante exhibuit; sed illa ex principiis sublestæ notæ tomata, parumque feliciter probata, & infelicius adhuc defensa, non possunt vel in censum philosophicorum dogmatum referri nedum de gradu præcipitare immotæ veritatis effata, quæ hætenus recepta & antiqua philosophia amplexa fuit. Expendite quæ dico, & in omnibus speciminibus ea quæ hac sectione, per varia capita annotavimus, observate, ut discere queatis quid existimandum sit de dapibus, quarum gustulum Cartesius videti vult apposuisse, quasque jam in antecessum si eidem credimus pag. ejusdem Epist. 75. quibusdam sub credulitatis sidere natis Medicus ostentavit. Sed quorsum existimabimus tam diu differri Editionem & evulgationem integræ philosophiæ Cartesianæ? An quia in ea absoluta author adhuc occupatur? quorsum ergo ut omnibus numeris absolutam

tam jactaret ? An quia in propatulo
 mysteria quædam continebit pugnan-
 tia cum immotis divini verbi dogmati-
 bus ? Fieri posset, & ex parte suspicor.
 An quia desperat author se satisfactu-
 rum spei, quam de ea in omnibus ter-
 ræ angulis, ut est homo jactabundus,
 excitare laboravit ? Crederem, nisi su-
 perbia & φιλαυτία eum non tantum ex-
 cecassent, verum & communi sensu ex-
 uissent. An potius, quoniam omnia
 quæ se scire credit in antecessum repræ-
 sentavit, paucaque specimina totum
 scientiæ thesaurum exhausserunt ? Ita
 mihi persuadeo : similis enim videtur
 idiotis illis, qui cum paucas historiolas
 & lepidas narratiunculas undequacun-
 que suffuratas, exploratas habeant, eas
 tamen sive oportune, sive ἀκαίρως, in o-
 mnibus congressibus proferre ac jacta-
 re amant ; quo, qui nunquam talia au-
 diverunt, historiæ peritos esse exi-
 stiment, qui præter suum χάρη nihil di-
 dicerunt.

SECTIO TERTIA

CAPVT I.

*Expenditur argumentum Cartesii contra
Scepticos.*

PAUCIS hac sectione, particularia quædam novæ philosophiæ dogmata, quo Lector ex iis reliqua nosse incipiat, proponere decrevimus: seposita autem Dioptrica & Geometria alias examinanda, initium facimus à Renati Metaphysica, scientia tum difficillima tum utilissima. Quam late pomæria ejus author extendat, videbimus, ubi placuerit ei integrum illius systema edere; hodie quippe eam admodum coarctat & paucarum quæstionum angustiis circumscribit, qui metaphysico enim authoris ratiocinio nõverit probare Deum esse, mentem à corpore distingui, animam rationalem sive mentem immortalem esse, primæ philosophiæ epoptes futurus est. Quod mirum vero, cum author videri velit Atheorum malleus, ipseque in epistola Meditationum Dedicato-

icatoria ad Sorbonam profiteatur se Meditationes eo fine conscripsisse, quo certissimis Demonstrationibus in posterum Atheorum filii refutari queant, docerique esse Deum, ad hoc se *Dei patronum qualemcunque* vocet pag. 108. Meditat. Edit. Elz. cum Theologia tamen videri vult nullum omnino commercium colere. Sic enim loquitur in Epist. ad Dinetum pag. 202. *Iam saepe testatus sum, nolle me unquam ullis Theologiae controversiis immiscere.* An ergo quaestio de Deo, quæ illius existentiam probat non est habenda Theologica? nec ad rem facit, quod author, ut ipse innuit in jam laudata Dedicatoria Epistola se philosophicis rationibus Dei existentiam probare prætexit: sic enim consors fit communis erroris multorum Peripateticorum, (cum quibus tamen nullum videri vult commercium colere) qui naturalem de Deo cognitionem referre solent, ad Metaphysicam aut primam philosophiam, cum re vera pertineat ad peculiarem disciplinam, Theologiam nempe naturalem. Sed omisso leviori errore, quod libenter authori condonamus, (nisi forte cum errorum vulgo o-

omnia ea, quæ difficilia intellectu sunt, Metaphysices titulo condecoranda existimet) rem ipsam putemus, formidabileque illud contra Atheos argumentum expendamus. Primus ergo ejus anulus concedente ipso Renato, ut recte animadvertit primarum Responsionum author pag. 96. Edit. Elz. est hic: *Cogito, ergo sum, imo ipsa cogitatio aut mens sum.* In Methodo Gallica pag. 33. terribili amplius hac Gorgone Scepticos, Pyrrhonis nempe filios ad incitas redigere laborat. Sed quod pace authoris dictum sit, machina hac nequaquam duri obfirmatique fluctuantium Scepticorum animi oppugnari possunt. Dato enim per cogitationem (ut ipse author explicat part. priori Medit. pag. 178. Ed. Elz. intelligi illud omne quod sic in nobis est, ut ejus omnes immediate consci sumus: Ita ut omnes voluntatis, intellectus, imaginationis, & sensuum operationes sint cogitationes: non tamen Sceptici filius necessario adigetur, ut fateatur se esse aliquid, puta vel cogitationem, vel mentem. Nam ut ab Academicis in Scepti minus exercitatis incipiamus, illi dicerent, sibi videri

deri tantum edere aliquas operationes voluntatis, intellectus, imaginationis, & sensuum; ac proinde argumentum, quod authori nostro instar terribilis Achillis videtur, ita limitarent, ac velut asciam in cura retorquerent; Videor mihi cogitare, ergo videor esse. Sed quid hac ratione efficietur? Pyrrhonii vero cum amplius, ut ex Agellio constat, negarent ne quidem *quid verum videri*, dicerent cogitationem ut ut circa eam Cartesius nugetur, nihil conferre ad probationem suæ existentiae: cum enim, ut liquet ex Sexto Empyr. lib. 2. Pyrrh. Hypoth. cap. 6. statuerint demonstrari non posse, *comprehendi posse esse intellectum*: Authori nostro imponerent primo hanc provinciam, ut demonstraret ante omnia, dari intellectum, & cogitationem. Nec quid evinceret, etiamsi proluxa meditatione ostenderet cogitationem multarum rerum esse fixam & statam; mox reli caret enim alter sibi videri fixum de re qua somnium esse; eaque accidere posse; imo accidere quocunque

modo cogitanti, quæ accidere solent
somnia, multo minus proficeret gar-
riendo, ut passim facit, de cogitationum
suarum claritate. ut enim ex historia
Scepticorum liquet, claritas rei falsæ &
somnia præ cæteris suspectam reddidit
ipsam apprehensionem verissimorum
principiorum. Claritas accidit philoso-
phiæ quoque Thalmudicæ ac Mahumedicæ,
nec non earum principiis, utraque
tamen notæ sublestæ ac falsissima est.
Durioribus nodis constricta est, ut ex
uno Firmico liquet, Pyrrhonorû per-
tinacia, quam ut hoc Cartesii cuneo cõ-
fringi possit. Et tamen aliquibus machi-
nis expugnari potest, modo quis gna-
rus sit methodi, secundum cujus leges
progrediendum est, quemadmodum o-
stendimus Disputatione prima contra
Scepticos. Porro ut non amplectimur
hoc argumentum Cartesii contra Scep-
ticos, ita magni facimus quod à remi-
niscentia est desumptum ad probandam
veri scientiam; ut eadem Disputatione
docuimus.

CAPVT

CAPVT II.

*Examinatur primum Cartesii argumentum
contra Atheos.*

SEd dato nihil vitii esse in prima illa-
stione, eaque evinci cogitantem exi-
stere. Videamus quomodo Cartesius
progrediatur: *Si cogito*, inquit, *cogitan-*
do ideas rerum in me habeo, ac in primis
ideam entis perfectissimi & infiniti. Per
ideas autem intelligit, ut liquet ex pag.
178. part. prior. Edit. Elzev. *cujuslibet co-*
gitationis formam illam, per cujus immedi-
atam percceptionem quis ejusdem cogitatio-
nis conscius est. Ea, quæ à doctissimis vi-
ris adversus hæc idearum commenta
objecta sunt, & minus feliciter, omnibus
æquis & eruditis Censoribus idem me-
cum statuentibus, à Cartesio soluta, non
replicabo: Verbo tantum ostendam
progressum hujus argumenti neque ad
obfirmatos Scepticos neque ad pertina-
ces atheos oppugnandos ullum adferre
momentum. Sic ergo Renatus: *Si co-*
gito, cogitando ideas rerum in me habeo,
Ad quæ quis ex Pyrrhonis filiis quatuor
hæc objectionum momenta mox pos-

set ostendere, quæ ut ut omnia agat, nullo tamen modo remove noster poterit. *Primo*, ergo diceret incertum sibi esse an cogitet, quandoquidem inter somnia fixa & subtilia, cogitationesque pertinaces nullum discrimen inveniat, nec ullum *περιεργον* habeat per quod cogitationes ab ejus notæ somniis distinguere possit. *Secundo*, dato Scepticum cogitare, non tamen propterea agnoscat cogitationis suæ ideas, hoc est certas formas: cum enim advertat cogitationes suas sæpissime turbari, confundi, & facillimo negotio obscurari, non potest cogitationis suæ, quocumque modo sumptæ, formam agnoscere, nam sic cogitationes suæ eodem semper modo per ideam dirigentur, ac architectus dirigitur in opere, quod præ manibus habet, per ideam, quam in mente circumfert. *Tertio*, dato iterum Scepticum agnoscere cogitationis suæ Cartesianam significationem acceptæ ideas, non tamen sequitur ideas rerum esse; hoc est entium realem veramque existentiam habentium; novit enim Scepticus cogitando se sæpe circa Centauros, chimæras & tragelaphos

phos occupari, nec tamen ea entibus realibus accenseri posse, eoque dubitare incipiet an non ideæ res similes entibus his fictis exhibeant, nec quicquam ad rem facit, quod ficta hæc per ideam ad modum rerum concipiantur. Hoc enim si quis pertinaciter contra Pyrrhonium quem urgeat, magis eum confirmabit: inferet enim, si hæc quæ vis esse entia, quod ad modum entium concipiantur, in me habent ideas, etenim quia non sunt entia, cogitare debeo ut entia, & unde cognoscam an nō omnia alia quæ inter vera entia censentur, iis sint similia, hoc est non sint, sed tantum concipiantur ut entia, si ve, ut utar formula Academicorum, videantur solum entia. *Quarto*, nullo modo Scepticus cōcedet ideas illas in se esse, nam si in se essent, sibi essent propriæ, & ut proprias posset examinare, ad easque omnia alia expendere. Sed possidet eas instar quarumcunque opinionum & somniorū, à quibus cum ob infirmitatem vix ut homo liberari possit, eas ut molestam quam saburrā circumfert, hanc secus ac dogmaticus falsum quā opinionem, quam quando talem esse cognoscit, quā

primum deponere & veræ locum facere laborat: Si Renatus Scepticorum, Atheorumque terribilis larva videri cupiat, vindicet aut meditando, aut solide respondendo argumentum suum à quatuor his dubiis. Sed quomodo progreditur? hunc in modum: *Cogitando ideas rerum in me habeo, ac in primis ideam entis perfectissimi & infiniti.* Ab aliis dicta, quoniam odi illud τὸν δ' ἀπομισθόμενόν nolo recolare. Duo tantum dubia pro Sceptico-Atheo moveo, quæ si solide Cartesius expedire possit, virum eum putabo. *Primo*, an non debet atheus præcognoscere dari ens perfectissimum & infinitum, ut possit hunc in modum aut ratiocinando aut meditando colligere: *Ideas rerum in me habeo, ergo & ideam mentis perfectissimi & infiniti.* Cur enim non posset sic colligere; ideas rerum in me habeo, ergo res illæ sunt ab alio, quem agnosco quidem ut superiorem causam, non tamen aut infinitum aut perfectissimum ens agnoscere per ullam validam rationem compellor, quoniam hujus rei idea proxime non deducit ad ideam infinitam & perfectissimam; & si mediate ac per gradus deducat, deducet

tantum ad causam primam, quam quomodo perfectissimam aut infinitam cognoscam, quoniam infiniti nullo modo capax est finitum, aut animal multis modis imperfectum capax entis perfectissimi; si eo perveniri ut superius omnibus aliis entibus ens hoc primum agnoscere compellar, sic forte cogitabo infinitum ut adhuc sit finitum, sic perfectissimum ut in eo maneant adhuc quaedam imperfectiones, nam in eo est infinita perfectio, ejus ideam neque homo neque angelus habere potest, sed solus Deus qui sui ideam ab æterno possidet. Nec expedit se Cartesius in Respons. ad Object. primas pag. 121, Edit. Elz. quando sic mentem suam explicat: *Itaque imprimis hic dicam infinitum quod infinitum est, nullo quidem modo comprehendendi, sed nihilominus tamen intelligi, quatenus scilicet clare & distincte intelligere aliquam rem talem esse, ut nulli plane in ea limites possint reperiri, est clare intelligere illam infinitam esse.* Glossa hæc per omnia contra ipsum textum & argumentum militat. Idea secundum Renatum est cujuslibet cogitationis forma, per cujus perceptionem quis ejusdem cogitationis

tionis conscius est? Quæro an pro diversa cogitatione eadē an distincta cogitanti cogitatio accidat? Si distincta, ut res ipsa suadet, neq̄ idea debet forma cujusque rei propria esse ostendens rem esse hanc & non aliam, & consequenter mens habens ideam infiniti, cum sit finita habebit formā infiniti. Quod quomodo fieri potest? Si vero Cartesius velit omnium rerum unicam tantum & eandem eamque simplicem ideam dari, nullo modo unica illa idea differentiā inter finitum & infinitum, perfectum & imperfectum ostendere poterit. Ad rem quoque non facit quod Renatus ibid. distinguit, *inter rationem formalem infiniti sive infinitatem, & rem quæ est infinita.* Quomodo enim idea cogitatis, ut vult Atheorum brutum fulmen, poterit ostendere rem esse infinitam, nisi repræsentet formalitatem infiniti quocunque modo sive positivo modo, quod privilegium nulli creaturæ competit, sive negativo modo considerati, neque enim ulli cogitanti obversari potest idea canis, nisi ea formam & formalem canis rationem distincte representet. Eoque dicimus hoc argumenti Cartesiani, anu-

lō ne

lo nequaquam posse constringi Atheum, sed eum solum qui distincte ante novit quæentis infiniti & perfectissimi pro hominis concipientis modulo ratio sit, hoc est, qui jam novit esse quod ens infinitum & perfectissimum. Ut enim nullus ex Cartesianis cogitantibus potest sic colligere: Habeo ideam latratus, Ergo datur canis latrans, nisi qui præcognovit canem dari eumque latrare: ita neque idea alicujus rei, arguere in aliquo posse dari ideam entis infiniti, nisi cognorit quod sit ens infinitum, quomodo enim mens operose per modum negativum ens infinitum laborabit cognoscere, nisi illud existere, aut saltem possibile esse ut existat, opinetur? *Secundo*, cum ipse Cartesius fateatur Deum ut infinitum & perfectissimū à nobis cognosci modo negativo, quomodo atheus quis obfirmatus & pertinax, omnem finitatem & imperfectionem à Deo poterit separare nisi ante Deū cognorit ut ens primo primū, quod neque finitatis neque imperfectionis capax sit: hoc est nisi ante sciverit Deum esse ens simplicissimū, cujus essentialis ratio infinitatem & summā perfectionē

exigit.

erigit. Sed sic non deducetur Athenis quis eo, ut fateatur Deum existere, sed quis qui jam novit Deum existere, discet eum infinitum ac perfectissimum ens esse. Alia, quæ hic possent objici, quoniam magnam partem à doctissimis Meditationum examinatorebus mota fuerunt, nec solide adhuc ab authore soluta sunt, studio præterimus. Quod si vero Cartesius per tritam semitam incedere voluisset, longe compendiosius & securius atheum quem ad Deum deducere potuisset. Hac scilicet via, (progredior vero ex ipsius hypothesebus) si cogito, ideam rerum in me habeo, sed res illæ non possunt esse à se ipsis, ergo debent esse ab alio; cum vero non detur progressus in infinitum, subsistere compellor in quo primo ente quod ante se nullum aliud habent, ab eo vero omnia alia entia dependent: Sed perplexorum Doctor amat per vias obliquas, quæ raro tutæ esse solent, incedere; cūque nihil novi dicit, videri tamen cupit novi quid è tripode proferre.

CAPVT III.

*Expenduntur reliqua Cartesii argumenta
contra Atheos.*

EX re est progredi in examinibus argumentorum, quibus præ omnibus alijs Cartesius ut trifulcis fulminibus duos Atheorum animos transverberare instituit, non seligemus autem ea ex Meditationibus erudite à varijs examinatis ac expensis, sed ex agmine, in quo Geometrica Methodo author ea ad modum Demonstrationum videri vult disposuisse. Ita vero prima Demonstratio habet, prout occurrit parte priori Meditationum pag. 186. *Idem est dicere aliquid in rei alicujus natura, sive conceptu contineri, ac dicere id ipsum ea de re esse verum: Atqui existentia necessaria in Dei conceptu continetur: Ergo verum est de Deo dicere necessariam existentiam in eo esse, sive ipsum existere.* Paucos ex Atheis argumento hoc qualicumque modo disposito ad incitas adigi posse ipse author facile vidit, eoque & ejus victoria & successu desperans, mox sequenti pagina hanc cautelam addit: *Ejus conclusio*

sio per se nota esse potest iis, qui à præjudi-
cis sunt liberi : sed quia non facile est ad
tantam perspicacitatem pervenire , aliis
modis idem quæremus. Quibus verbis
 Renatus tantundem vult innuere , ar-
 gumento hoc poterunt moveri quicun-
 que in Schola Contemplativa sunt ex-
 ercitati , cæteri quia præjudiciis sunt
 excæcati pili illud non facient. Sed e-
 go existimabam eos qui instar Cartesii
 meditantur , hisce demonstrationibus
 non indigere , & nequaquam circa
 Dei existentiam fluctuare. Profitetur
 homo se contra Atheos scribere , qui
 hoc præjudicio abrepti sunt non esse
 Deum : Ergo Dei existentiam contra
 eos probare debuisset argumento non
 minus valido quam perspicuo : Quo
 successu enim contra durum hoc homi-
 num genus disputes , si argumenta tua
 neque capere neque intelligere queant,
 Sed viscera hujus Achillis rimemur ,
 cujus hæc vis ac quinta essentia est : *Da-*
tur conceptus de Deo , ergo Deus vere exi-
stit. Primo , Sceptico-Atheus negabit
dari conceptum ullum de Deo aut ad-
æquatum aut inadæquatum : non ad-
æquatum , quoniam mens humana , nul-
lo ad-

Io adæquato conceptu ens infinitum concipere potest : non inadæquatum quoque quoniam conceptus objectivus secundum Scepticum ut liquet ex Firmico respondere ipsi objecto per omnia debet : eoque fallaces omnes conceptus, imo nullos existimat, quicunque inadæquati sunt. Demonstrare ergo primo author debuisset ea quæ conceptu inadæquato concipiuntur, verò etiam conceptu concipi. *Secundo*, ejusdem commatis homo nullo modo argumenti hujus fundamentum apprehendere potest, quod ab authore proponitur Axiom. Io. pag. 186. *In omnis rei idea, sive conceptu continetur, quia nihil possumus concipere nisi sub ratione existentis; nempe continetur existentia possibilis, sive contingens in conceptu rei-limitatæ; sed necessaria & perfecta in conceptu entis summe perfecti.* Meminit enim Sceptico-Atheus multorum conceptuum, qui minime rerum, quibus respondebant, arguere poterant existentiam, qui tamen non tantum conceptus fuere instabiles, sed fixi & constantes : meminit quippe melancholicorum, aut antichristi præcussores, aut nescio quid aliud rei
ridi-

ridiculæ esse, nec tamen nullis ex iis cõceptibus talis rei existentiam arguere potuit. Quid quod cogitans de mundi hujus architecto sæpe de eo ut homine quo aut semi-Deo conceptum formavit, cum tamen ejusmodi conceptui neque possibilis neque necessaria existentia respondere possit. *Tertio*, cur Sceptico-Atheus quis, cui omnia quæ sunt, videntur tantum esse, ex conceptu de Deo, inferat magis, eum vere existere, quam quasi existere, hoc est, videri tantum existere: quandoquidem ut liquet ex capite primo hujus sectionis, hoc præjudicio gravatus est, omnia quæ sunt videri tantum esse, & consequenter ideas ac conceptus rerum, non tam rerum vere existentium, quam apparentium esse hoc est earum, tantum rerum, quæ videntur solum esse, cum revera non sint. *Quarto*, iterum author præsupponit Deum esse cognitum: quomodo enim conceptus de Deo, poterit deducere ad necessariam & perfectam existentiam in conceptu entis summe perfecti, nisi exploratum ante sit Deum debere esse ens summe perfectum, & qualia ac quot perfectionis illius, quocunque modo
 consi-

consideratę , momenta esse debeant. *Quinto* , nusquam author , ut ut omnia agat , atheo eique qui ignorat esse Deū , probat Deum existere , sed tantum quodantenus ostendit , quomodo ex Cartesianę Metaphysicę methodo hoc colligi ab eo possit , cui jam exploratum est , Deum aut numen quod esse. Quomodo enim ex conceptu de Deo , quis colligat Deum existere , nisi sciat conceptū eum respondere enti alicui , quod Deus est : quemadmodum enim ex conceptu equi , nemo potest colligere equum existere , nisi ante sciat quid sit equus , item conceptum eum equo convenire , ita neque ex conceptu Dei ; quis potest colligere Deum existere , nisi ante sciat quid sit Deus , cui conceptus ille respondere debet.

CAPVT IV.

Quam feliciter Cartesius probet mentem à corpore distinctam esse.

ANtequam à Metaphysica Cartesii ad Physicam illius transimus , ex re est expendere argumentum , quo probat mētem à corpore realiter distingui.
 seligi.

Feligimus autem illud ex rationibus geometrico more dispositis , inter quas Propositio quarta occurrens pag. 190. ita habet: *Quicquid clare percipimus , à Deo fieri potest , prout illud percipimus : sed clare percipimus mentem , hoc est substantiam cogitantem , absque corpore , hoc est , absque substantia aliqua extensa , & vice versa corpus absque mente ; Ergo saltem per divinam potentiam mens esse potest sine corpore , & corpus sine mente .* Iam vero substantiæ , quæ esse possunt una absque alia , realiter distinguuntur : Atqui mens & corpus sunt Substantiæ , quæ una absque alia esse possunt ; Ergo mens & corpus realiter distinguuntur . Primo , assensum nullus præbere potest huic effato ut universaliter vero : *Quidquid clare percipimus , à Deo fieri potest , prout illud percipimus .* nam clare dilucide , & distincte percipimus duo contradictoria , nec tamen Deus secundum communem & verissimam philosophorum sententiam , facere potest duo contradictoria ad eum modum quo à nobis concipiuntur , hoc est , ut contradictoriorum rationem habeant . Secundo , non tam clare , ut author sibi ima-

imaginatur, omnes percipere possunt
 mentem sive substantiam cogitantem
 absque substantia aliqua extensa: nam
 ita quis cogitare posset: quanquam
 mens mea non est, extensa ad modum
 mei corporis, forte est extensa ad mo-
 dum substantiæ ætheræ, subtilissimæ
 illius substantiæ, in qua author globulos
 invenire potest. ne quid dicamus de iis
 (quos nos tamē nequaquam sequimur)
 qui voluerunt animam rationalem tem-
 peramentum esse. *Tertio*, quid evinci-
 tur priori hac conclusione contra eos,
 qui Animæ immortalitatem negant?
Ergo saltem per divinam potentiam mens
esse potest sine corpore, & corpus sine men-
te. Quid si quis dicat per Dei potentiam
 extraordinariam animam cæcis conser-
 vari quoque posse extra ejus corpus, er-
 go concludere & eam esse immortalem.
 Verum quidem, authorem profiteri,
 se noluisse ex professo mētis, sive animæ
 humanæ immortalitatem in medit. pro-
 bare, sed tantū animā à corpore distingui.
 Sed cum manifestum sit, illius scopum
 fuisse per argumenti hujus subsidium e-
 os etiam aggredi, qui Epicuream de ani-
 mæ rationalis mortalitate sententiam
 etiamnum hodie in sinu amplectuntur
 in an-

in antecessum aperte satis iis indicat, quibus telis profanam illam sententiam confodere possit. Existimo enim auctorem ipsum argumenti hujus incertitudinem vidisse, & proinde non ausum fuisse progredi ad demonstrationem immortalitatis animæ ut ipse & liquido docet pag. 169. *Quarto*, quomodo reciproce sequi potest, quod auctor tacite tamen innuit: Per Dei potentiam mens à corpore separari potest, ergo mens non est substantia extensa, quandoquidem auctori, ut innuit p. 191. perinde est utra Dei potentia, ordinaria an extraordinaria intelligatur. Etenim secundum similes sequelæ certitudinem concludas animam porci, aut asini non esse substantiam extensam, quandoquidem & ea per extraordinariam Dei potentiam à corpore separari, & extra illud existere potest. Si dicat vero Auctor reciproce se nolle hoc axioma procedere, demonstrationis suæ non tantum incertitudinem liquido ostendit verum & sibi contradicit; nam propterea statuit mentem non esse substantiam extensam, sed aliam à corpore, quoniam per Dei potentiam ab eo separari potest, Unde secundum eum sequi

qui etiam debet; Omne illud non esse substantiam extensam, quod à corpore per Dei potentiam, ordinariam an extraordinariam non refert, separari potest. *Quinto*, sic progreditur: Substantiæ quæ esse possunt una absque alia, realiter distinguuntur, & ne quis dubitet Lectorem ablegat ad definitionem decimam præcedentem. Sed quid si per extraordinariam Dei potentiam anima bruti extra brutum conservaretur, & ea absque bruti corpore esset, an inde sequeretur eam non esse dependentem à corpore & realiter ab eo distingui, hoc est, non esse substantiam extensam, quoniam est materialis. Scio quid Cartesius cum suo Medico responsurus sit, bruti eandem esse rationem quæ horologii est, & illud quod pro anima, substantia vivente in eo vulgo habetur, nihil præter solam partium dispositionem esse, per quam haut aliter ac horologiū aut quodcunque aliud automatū operationes & actiones vitales exercent. Verum speciosum illud commentum, quod tantum similitudine qua nititur, nullus unquam amplectetur; nisi qui sponte cum Cartesio insanire voluerit.

Sexto, quorsum tam operose probatur, incertaque & fallaci demonstratione, ut ex iis quæ diximus liquet, colligitur, animam rationalem sive mentem à corpore distingui, quandoquidem ipse author, ut modo ostendimus, fateri cogitur, parum aut nihil illud facere ad probandam ipsam immortalitatem? An non sic tacite innuere videtur non posse solide demonstrari ex lumine naturæ animæ rationali immortalitatem competere? Omnino maximè cum sic loquatur pag. 169. *Neque enim tantum mihi assumo ut quicquam de iis quæ à libera Dei voluntate dependent, humane rationis vi determinare aggrediar.* Verum quidem eum progredi mox eadem pagina; & quadantenus tentare demonstrare animam immortalem esse, sed nihil aut parum proficere potest tali argutatione. Præsupponit enim nullam substantiam interire, innuendo nullas dari formas substantiales, excepta mente quod æternum non probabit; Item uni corpori accidere mortem, quasi vero aut vita essentialis, propria menti oppositam habeat mortem: aut vita accidentaria

ria quæ oritur ex unione animæ & corporis sic propria sit corpori, ut ei soli accidat oppositum, mors nempe; & non potius philosophice loquendo mors dicat unionis animæ cum corpore dissolutionem. Ad hoc vult mortem corpori accidere ob solam aliquam divisionem aut figuræ mutationem, ac propterea animam rationalem sive mentem non posse dici mori, quod omnis extensionis, ac consequenter etiam figuræ, quæ dicit extensionis terminationem, sit expers. Quasi vero aut semper moriatur homo quando corpori ejus aut divisio aliqua accidit, puta digiti à manu, aut figuræ mutatio oboritur, quemadmodum in iis, quos senium incurvat, est animadvertere: aut valida hæc sit ratiocinatio; mens substantia inextensa ac figuræ omnis expers, nihil incommodi perpeti potest vel ab aliqua divisione, vel figuræ mutatione, ergo mortis privilegio gaudet, immortalisque ab omnibus haberi debet. Atheus enim & Epicureus quis mox exciperet, dari posse alias mutationes, aut contrarietates, per quas humana anima annihilatur.

Enimvero, quicquid librorum contemptori Cartesio videatur, Thomas Aquinas 1. part. qu. 75. decuplo solidius animam immortalem esse probat, ex eo, quod in tota rerum natura non possit dari contrarietas, quæ ullo modo menti, aut rationali animæ officiat. quod argumentum, jam inchoatum, si Renatus pertexuisset, aliquid, sed nihil interrim novi præstitisset. Et tantum de examine Metaphysicæ Cartesianæ, quæ quanquam prolixè ac intricate in sex Meditationibus ab authore, qui ubique videri vult cornici oculos, proponitur, paucissimis tamen aphorismis comprehendendi potest; ut ipse innuit, quando p. 178. ad paucas pagellas constringere instituit, quæ ad tædium & somnum lectorum diffuse & inordinate in ipsis Meditationibus proposuerat.

CAPUT V.

Breviter examinamur principia constitutiva rerum naturalium excogitata in Cartesianorum cerebro.

DEin paucis perstringere debemus Renati Physicam, in qua si homini sua-

suarum laudum haut parco credimus, plus duobus suis emissis oculis vidit, quam tot antiquorum & recentiorum philosophorum agmina. Omnia sigillatim examinare nolo? quem juvet enim instar melancholici Domitiani muscas acuminato stylo confodere, & ad examen vocare febricitantium formia. Præcipua novæ philosophiæ capita molli tantum brachio librabo, nec tam confutare, quam detegere conabor. Quod aliquando enim Hieronymus ad Pelagianos dixit: *Sententias vestras prodidisse refutasse est*, examissim in abortivæ hujus philosophiæ dogmata quadrat: quisquis ea remoto supparo detegit, simul solidissime refutat. Initium autem facimus à principiis, de quibus mustearum opinionum magistri Aristotelis exemplo in ipso naturalis Philosophiæ vestibulo agunt. Repudiatis vero prima materia & formis substantialibus excepta una anima rationali, principiorum loco agnoscunt, Materiam corpoream, Motum, Quietem, Magnitudinem, situm & Figuram, quæ ut omnium animis perpetuo, velut scientiæ physice instructissima promptuaria ob-

versentur, Cartesii Medicus disticho hoc non Apollinis Delphici limini, sed ipsi scilicet mundi polis quadratis literis inscribendo condecoravit :

*Mens, mensura, quies, motus, positura,
figura,*

Sunt cum materia cunctarum exordia rerum.

Si Græce cecinisset vates, credidissem aliquod folium Sibyllæ suffuratum fuisse; at quia Latine est vaticinatus, videtur paria voluisse facere cum Despauterio, cujus versus infeliciter memorie crediti olim palmis natibusque puerilibus ferulæ virgæque grandiloquas plagas procurare solent. Sed ad rem, Vnde mihi Davo constabit præter nova hæc principia alia nulla in naturæ sacrario esse recondita? an quia hoc statuit Dominus Rénatus, cujus fide contineri debet omnium philosophorum fides? An potius, quia Medicus omnium mysticorum dogmatum consultissimus rem acu tetigit, quando ita profatur sub finem partis posterioris Disputatitionis tertiæ de Actionibus Anima-

nimalibus : *Atque ita cognitionem physiologicā per nostra perspicua principia, pro brevitate, qua hic utimur, expedivimus: quia antiqua dicta, quæ Peripateticis adscribi solent, ut multi ingenui & ingeniosi etiam ante nos viderunt, in omnibus claudicare deprehenduntur? nisi quis forte amplecti malit alteram rationem, quam ideam Philosophus in Dictatis physicis habet, sub quorum vestibulum ita pro loquitur: Hæc principia à me jam explicata, quam maxime sunt intelligibilia, quæ vero ab aliis statuuntur, captum humanum superare videntur. At qui sunt illi &nd? Fraterculi extra Cartesii familiam, quibus principia hæc maximè intelligibilia sunt? Ambulantne cum pexis togis, an cum nigris turriceis, an vero sordidis lacernis? Consobrini si sint Marci Damæ viri in quinta classe & inter summæ caveæ inquilinos admodum celebris, pessimi veritatis Philosophicæ judices habendi sunt. Populare judicium in sacris Physicis & circa Philosophiæ arcana haut magis attendendum, ac pannosæ Baucis somnium,*

Rasæ tabulæ, ignorantiaæ alumni, Cartesianæ oblivionis helluones, librorum jurati hostes, ea philosophiæ principia, ut sufficientia ac maxime perspicua amplectuntur, quæ semel duntaxat declarari audiverunt, quoniam cum aliarum sectarum principia explorata non habeant, inter similis farinae homines sophorum titulo & applausu gaudere non possunt, nisi identidem crepent hæc in strepitu collecta principia, ac identidem ut Augusti corvi suum *χαῖρε καίσαρ* repertant. Si principia hæc sunt maxime intelligibilia, næ etiam maxime demonstrabilia esse debent. maxime intelligibile est panem, quo animalia aluntur, non ex ferri scobina, sed ex farina componitur & ut est admodum intelligibile, facile etiam cuivis prope pistoris furnum est demonstrabile. Si novæ philosophiæ alumni principiis suis maxime intelligibilibus patronos inter omnis generis homines serio quæsitum ire cupiunt, ostendant ea quam maxime demonstrabilia esse, quod non poterunt compendiosiori methodo præstare, quam si ostendant non garriendo sed solide demonstrando eorum principiorum non
solum

solum vestigia in omnibus, quæ propo-
 nentur, rebus naturalibus, inveniri, sed
 per ea amplius rationem reddi posse
 omnium operationum naturalium. Si
 volunt enim principia omnibus rebus
 naturalibus communia esse, nã in qua-
 cunque re naturali, minima etiam, illius
 vestigia demonstrari possunt, eorum-
 que subsidio liquidè veræque causæ ad-
 ferri omnium, operationum quæ in ea
 inveniuntur. Si dicant se in aliquibus
 hoc ostendisse, tantundem probant, ac
 si fatuus quis ostensurus omnia cujus-
 cunque generis animalia à se lætho da-
 ri posse, ad suffragium vocaret pedicu-
 lorum agmina non quidem malleis in-
 incude contusa, sed ferreorum scilicet
 suorum unguium cuspidibus haut aliter
 contrita, ac inter molares lapides fru-
 mentum solet. Dato enim (quod nun-
 quam probabitur) per hæc principio-
 rum commenta, quorundam physico-
 rum mysteriorum, naturæve arcano-
 rum penetralia referata esse, nequa-
 quam tamen inde sequetur, ea princi-
 piorum verorum & sufficientium, respec-
 tu scilicet omnium rerum naturalium,
 rationem habere posse. Principia physi-

ca non in hoc aut illo solum corpore naturali locum habent, sed in omnibus. Quamquam vero Cartesianorum mysteriorum eopte per nova hæc principia quorundam naturæ effectuum veras adæquatasque causas adferre posse videntur, nequaquam tamen omnia principiorum requisita conditionesque propterea iis procurari possunt. Enimvero Valentiniani & Secundiani præsupponendo totum mundum factum esse ex sudore & metu Æonum, item Audiani principiorum loco jactantes aquam, ignem, & tenebras videbantur, sibi & quibusdam aliis non insubide ex talibus principiorum portentis quædam naturalia mysteria explicare; quis sanæ mentis tamen explosa antiqua de principiis sententia, hæc somnia patrocinio suo dignari velit? Aut potius, ut pluris hominum ineptias facere videamur; an non Heraclitus ex igni, Diogenes ex aëre, Thales Milesius ex aqua; Hesiodus ex terra, Pythagoras ex decem contrarietatibus, ac denique Democritus & Epicurus ex atomis velut principiis (ut persuadere laborabant) sufficientibus propriisque multa in naturali philo-

Iosophia admodum obscura ingeniosissime illustrarunt? quis tantus tamē maccus qui mox concludere velit, omnia illa principia physiologiæ substerni posse, quia authores longe Cartesio celebriores, nec ingenio inferiores ea ut vera ac adequata ostentarunt, visique sunt ex iis non insubide quædam explicare? Ex principiis rerum naturalium ut omnia sunt, ita in omnibus inveniri debent, & quidem sine face, si maxime perspicua & intelligibilia sint. Non est quod tergiversentur Flavii, aut Peripateticos incessant, quæ ab his principia statuuntur, in omnibus rebus naturalibus inveniuntur & ostenduntur. Quando enim materiam secundam manus palpant mens præiudicio non abrepta colligit concedendam esse materiam quam communem, simulque liquido ex operationibus, quas ipsi sensus percipiunt, ad substantialem formam operationum principium, fontem, & custodem ascendit. Si animus jactabundis novatoribus, cū aliquo antiquæ philosophiæ antistite per omnes rerum naturalium species progrediantur, quam ipse suam materiam & substantialem Formam prodere potest.

potest. Non sufficit dicere aliquod ex fictitiis principiis in rebus naturalibus deprehendi; simul probandum est illud vere principii rationem habere, quia ut nō est ex alio, ita nec ex eo omnia. Thales ostendere quidem potuit in plerisque rebus naturalibus aquę suę vestigia, sed non æque facile probare eam unam adæquati verique principii rationem habere. Quod ad rem in rebus naturalibus, ut Cartesius vult, inveniri commodam partium dispositionem & figuram, aut comprehensionem motus & quietis, magnitudinisque, in illis invenitur etiam color sed an propterea principiis accensendus est? Nec ad rem quicquam faciet, si Cartesianus quis dicat, coloris subsidio nulla naturæ arcana explicari posse, qui scit enim an non propediem phantasticum aliquod caput surrecturum sit, quod inventa commoda qua similitudine, ad plebeculę plausum ex colorum penetralibus æque clare ac ex novis principiis, D. Renatus totam physiologiam eruat. Sed propius cum his principiorum monstris congre diamur: In novorum Pythagoreorum versiculo primos ordines ducit
mens

mens, per quam animam rationalem intelligunt. Sed quorsum misera anima, quæ socium in toto nature theatro non habet, vice principii jactatur? An quia principium operationum in homine est? An potius quia sola formæ substantialis nomen meretur? si nossent Novatores principiorum physicorum rationem, aut mentem iis non accensuissent, aut simul trecentis versibus, illud quod in quaque naturali specie (ex sua sententia) illius siue substantialis formæ vicem supplet, complecti laborassent. Ut enim mens in homine multarum operationum principium est, ita ex nova Cartesianorum sententia in reliquis naturalibus rebus horologio non dissimilibus, specialis partium dispositio & figura propriarum definitarumque illis operationum est principium. Sed cur specialis illius dispositionis figuræque non æque mentionem faciunt, ac mentis; ea enim non tantum mentis est vicaria, sed æque cuique speciei propria & peculiaris est, ac hæc homini. Nisi forte hoc factum oportuit ut viderentur in rationali anima easdem, prærogativas agnoscere, quas prædicant,

cant, qui immortalitatem per naturam ei competentem, contra Atheos Libertinosque, solidius, quam à Cartesio factum est, defendere laborant. Α'ρχιμά-
 δεον σίσιμα ! circa alias controversias exploratissimum infausti Fausti filius ? Sequitur *Mensura*. Per quam si Medico arcanorum omnium conscio credimus in ante laudata disputatione, novus Pythagoras intelligit, *quantitatem omnem tum continuam tum discretam, sive magnitudinem & numerum*. qui quando deinceps gloriatur per hæc principiorum commenta omnium corporum naturalium effecta & affectiones clarissime intelligi posse, velim doceat quot parasangis à magiæ qua directæ qua indirectæ patronis fautoribusque socii sui distent, quando mensuræ nomine tum magnitudinem tum numerum comprehendunt. Etenim si affectiones & effecta corporum naturalium à magnitudine & numero ut principio effectivo (totali an partiali non refert) pendent, næ magnitudo & numerus quales aliqua efficientia physica gaudent. Sed hoc hæctenus, unos omnis commatis magos si excipias, non tantū sanioris

nioris philosophiæ consulti, sed quot-quot sensu communi rite uti sciverunt, exploserunt. Quid (ut exemplo utamur) ad cerebri enim operationes conducit quod in eo duæ glandulæ una conaria, altera pituitaria numerentur? aut ad operationes interiorum viscerum quod duodenis utrimque costis muniantur? omnia licet agant mysteriorum epopte, nunquam evincunt propterea tibiis alios effectus, affectiones, & operationes cõpetere, quam digitis, quia his longiores sint, nec propterea corvū longævū magis quam musculum esse, quia eo major est. Accidit quidem rebus corporeis magnitudo, non tamen principium est operationum, quæ ab illis eduntur. Ipsa enim est *σφζη* & prorsus otiosa. Nec ad rem facit, quod quæque res corporea suã habeat quantitatem, ergo conclude colorem etiam principii rationem habere. Mensurã excipit, *Motus*. Localis scil. qui, si hominibus ad risum usq; ineptis credere volumus, propterea exclusis aliis motus speciebus, quoniam *motus generationis, corruptionis, item accretionis & decretionis, nec non alterationis sunt tantum varii motus locales, quasi vero propterea*

homo

homo & bestia non intelligantur per animal, quoniam sub animali continentur; aut qui dicit efficiens causa, propterea non intelligat pariter causam efficientem independentem etiam dependentem, quoniam sub causa efficiente in genere sumpta continentur. Sed hæc de re postea pluribus. Quomodo vero lepidus hic motus, qui ipse ab alio principio provenit, principii rationem habere potest, & quidem talis, quod substituetur in locum materiae primæ substantialisque formæ. Nisi forte omnis rerum naturalium affectio, & consequenter etiam locus ac tempus adequati & veri principii physici rationem habere possint. Nec est quod clament per localem motum multas rerum physicarum operationes edi. Non quaeritur quomodo & qualiter operentur, aut producantur corpora naturalia, sed qualia sint eorum principia constitutiva intrinseca: nisi forte horologii motus, in quo ut in speculo novi Flavii aquilinis quasi oculis totius nature scenam videre possunt, haberi etiam debeat principium horologii constitutum. Sed quis sanus hoc dicat? per
 motum

motum rotarum suarum, horologium differentiam horarum iudicat, non tamen constituitur in suo esse. Si vero, propterea motus principii rationem habere debet, quoniam per motum res naturales constituuntur; suo esse & operationes exercent, næ pariter Deus Opt. Max. principii physici constitutivi pari jure rationem habere poterit: nam non tantum in initio temporis omnibus rebus dedit suum esse, sed & amplius cum omnibus causarum secundarum actionibus tum immediatione virtutis tum suppositi concurrat. Meminisse deberent authores se explosisse materiam primam & omnes substantiales formas, excepta una anima ratioanli, eorumque locum subire motum cū principiiis sociis. In locum principiorum intrinsecorum citra intolerabilem errorem substitui non possunt principia externa, aut interiorum affectiones. Sed quid tandem post motum in serie novorum principiorum succedit? *Positura*, per quam intelligunt situm, qui à Medico in dictatis definitur: *Ipsa corporis inter corpora positio*. Sed quomodo accidens hoc principii cōstitutivi rationem habet?

habet? subsequitur enim corpora jam constituta, & que ac color. Nisi forte propterea in ordinem principiorum adoptari debeat, quoniam à dispositione partium in horologio, vera illa Archimedis sphaera (si erronibus credere volumus) omnis motus provenire videtur. Sed si hoc verum esset, frustra horologiis adjungerentur pondera, quæ instar externi motoris sunt. Quam otiosa vero, omnisque activitatis per se expers sit bella hæc POSITIVA arbores frigore extinctæ rusticos etiam docere possunt. Si distinguere aut vellent, aut possent novæ philosophiæ alumni inter conditiones & requisita ad agendum, & actionum principia, aliter philosopharentur. Ut incedere possit animal pedibus bene ordinatis indiget, nec tamen pedes per se incessus aut causa, aut principium dici possunt: alias enim & mortuus canis salvis pedibus instar viventis currere posset. Ex principiis per somnium excogitatis sola *figura* superest, quæ, Medico in Dictatis teste, nihil aliud est, quam *ipsius extensionis terminatio*. Videant vero inauditi hujus principii architecti, ne dum physicam
 refor-

reformare laborant, magiæ illicitæ principia quantum in se comprobatum eant. Figura enim qua talis, omnibus qui cor habent, astipulantibus, ἀπὸν per omnia est: & quanquam quasi conprincipium est in motu locali operationibusque quæ per eum motum fiunt, nequaquam tamen vel quasi conprincipii rationem habere potest in operationibus quæ fiunt per alterationem. Etenim si figura per se universalis principii rationem habet, à quo omnigenæ operationes proveniant vicerint Magiæ diabolicæ patroni, qui incautis persuadere laborant figurarum certarum virtute tot admiranda, quæ jactare solent, naturaliter effici posse. Existimat quidem Medicus se ictum hunc declinare posse, quando dicit: *Magos figuras considerare sine materia, se vero cum materia.* Sed meminisse debuisset, aut ex aliis discere, magiæ consultos delectum quoque materiæ habere in qua aut characteras, aut cruces, aut alias figuras exarent. Non dico, musteam philosophiam esse Magicam, sed pericula
tan;

tantum, quæ ex ea, si principatus illi contingat, oboriri possent, annoto; quemadmodum ante hac quoque à celeberrimo Voetio factum fuit, in quem quando Renatus in scurrili Epistola pag. 199. ita debacchatur; (*Homo usque adeo stolidus (aut, si mavult, malignus) ut philosophiam meam in Magia suspensionem voluerit adducere, quia figuras considerat*) animi impotentiam prodit. Si vir videri cupiat Novator, ostendat quot passus sententia sua sine fuce & involucris proposita ab occultis revelatisque magiæ patronis distet, aut cum pro stolido scophanta in posterum habebimus. Et tantum quidem de superbæ philosophiæ principis.

CAPVT VI.

Quid existimandum sit de particulis insensibilibus Cartesianorum & materia sensibili ex iis conficta.

EXplosis formis substantialibus omnibus, una rationali anima excepta, ne pariter Novatores omnem substantialitatem submovere videantur, materiam illius promptuarium principumque

piumque esse fingunt. Sic enim inter alia oracula Medicus in vestibulo dictatorum Physicorum hariolatur: *Quicquid in rebus naturalibus præter mentem humanam est substantiale, totum illud à materia, sive substantia corporea originem ducit.* Sed si hoc effatum admittendū, simul nos bardos novus Pythagoras edoceat, quomodo res naturales substantialibus differentiis à se invicem differre queant: nisi forte solis accidentibus, res toto cælo distinctæ, secundum novæ philosophiæ principia differre debeant. Omnia agat, perreptetque totum nugarum suarum stabulum, in exilium ablegatis omnibus formis substantialibus, una excepta mente, nihil inveniet quod substantialem differentiam progenerare queat. Clamat quidem alibi multa de essentiali differentia, sed ut rerum ignaris glaucomam ob oculos obijciat. Libenter damus formam quamque, & consequenter etiam accidentariam composito essentialem, v. c. candorem candido: sed ut quævis forma non est substantialis, ita neque quævis essentialis differentia à forma essentiali dicta proveniens substantialis aut haberi aut

ri aut vocari potest. Recolamus vero Medici verba modo ad partes vocata: *Quicquid in rebus naturalibus præter mentem humanam est substantiale, totum illud à materia sive substantia corporea originem trahit.* Si tota illa substantialitas omnium rerum naturalium ab una materia corporea est, neq̄ substantialitatis materiæ nullum principium dari debet, & consequenter eam per se habebit: sed si per se eam habet substantia simplex evadit, utpote substantia ex nullis principiis substantialibus composita, acciditque ei per accidens ut modo hæc, modo illa accidentia recipiat per quæ accidentaliter distinguatur. Sed si hoc verum, quodnam principium quantitatis est, quæ huic materiæ, utpote corporeæ, sine piaculo eripi non potest? aut quæ ratio, quod mens, quæ æque substantia, quantitatis omnis expers sit? utraque enim substantia secundum Cartesii principia, completa & simplex est. Si dicatur substantiâ in communi sumptam proximè dividi in substantiam corpoream & incorpoream, ulterius quæram quodnam ejus divisionis sit fundamentum, & cur non omnis substan-

stan.

stantia sit corporea & consequenter quan-
 ta? Necessum ergo aut ad commune o-
 mnibus ignorantiae mystis asyllum (Dei
 scil. creatoris omnipotentiam liberamq;
 voluntatem) confugiant, aut fateantur
 quid inveniri in ea substantia, quam cor-
 poream vocant, quod non inveniatur in
 mente, & propterea illam esse quantam,
 non vero hanc. Vnde enim corporeæ
 substantiæ quantitas determinata erit, si
 non sit principium determinans? nihil
 quippe se ipsum determinare potest: aut
 cur non subtilior aëris quantitas, paula-
 tim æque laborabit condensari ac quã-
 titas quæ terra est, nisi peculiare quod in
 aëre sit principium, forma scil. substan-
 tialis; quæ ut materiæ quantitatem in se
 indeterminatam certo modo in aëre de-
 terminavit, ita eam determinatam con-
 servat, ne ratio determinationis materiæ
 aëri accidentis confundatur, cum mate-
 ria peculiari modo per propriam formã
 in terra determinata. Sed videamus de-
 inceptis quæ in materia hac corporea No-
 vatores considerare soleant? Sic autem
 Medicus in dictatis Physicis pergit: *Ma-
 teria hæc divisa est in partes insensibiles
 & sensibiles: partes insensibiles sunt,
 vel*

vel motus sui celeritatem fugiunt sensus. Ha itaque non sunt atomi, verum indefinite divisibiles: nec semper ejusdem sunt magnitudinis aut figurae, sed quantum ad talia, idem de ipsis, quod de reliquis corporibus est dicendum. Quamvis autem ad illas particulas alii philosophi non multum attendere soleant, nos tamen ex illis plurima naturae mysteria pendere arbitramur: quia sine his nec acrimoniae, nec lenitatis, nec subtilitatis, nec crassitiei, nec infinitarum aliarum qualitatum ratio reddi potest: hi autem positis, omnium intelligibilis est explicatio. Quis non crederet novos hos Magistros praeter omnibus aliis Promethea faventem habere, nuperque admodum prodiisse ex secretioribus naturae penetralibus, ac omnia nuda vidisse manibusque palpasse, adeo graviter ac cum supercilio nugae suas proponere sciunt, ne scilicet eas probare simplicioribus cogantur. Sed expendamus hanc materiae distributionem. Argis his si quis credere velit, dantur quaedam materiae partes adeo exiles, ut sint insensiles, & aut ob suam exiguitatem aut motus celeritatem fugiant sensus: nihilominus mysteriorum cunctarum, qui sciunt etiam

quid

quid rex reginæ in aurem dixerit, certo
 sciunt eas non ejusdem magnitudinis
 aut figuræ esse. Sed an hoc oculorum
 acie, an vero mentis diligentiori inda-
 gine explorarunt? Enimvero quomo-
 do quis aut visu, aut quocunque alio
 sensu cognoscere queat diversæ aut ma-
 gnitudinis aut figuræ res illas esse, quæ
 plane insensiles sunt omnemque sensum
 fugiunt. Nec $\delta\delta\tau\epsilon\tau\epsilon\sigma\ \mu\lambda\acute{o}\varsigma$, sive ratio,
 ulli hic etiam usui est. Non potest quip-
 pe certo, de rei, quæ sub sensum non
 cadit, sive figura sive magnitudine ha-
 riolari. Tantum enim si valeret, simul
 apud sese decempeda infernum dimeti-
 ri illiusque figuram carbone delineare
 posset. nehilum ad rem facit, quod ip-
 sius Archimedis mens hanc figuram aut
 magnitudinem rei, quæ sub sensum non
 cadit, maxime convenientem esse sta-
 tuat. Deus sapientissimus omnium re-
 rum architectus hominum sapientiam,
 quæ non potest attingere ad abyssum di-
 vinæ sapientiæ, novit prostituere. Ju-
 dicat quidem ratio in pulvere erudito
 non peregrina, cælo empyreo circula-
 rem figuram maxime cōvenire, sed quis
 novit, an non illius conditor & rector

K

qua-

dratam aut circularem figuram tanquam ei magis convenientem, contulerit. Non expedit quoque sese mysteriorum horum patres, si dicant diversitatem hanc magnitudinis & figuræ à se cognosci ex diversis operationibus; sic enim iterum ringentibus omnibus Theologis ac Philosophis, in sinu vero magorum filiis gaudentibus, magnitudini ac figuræ quibus nulla operatio convenire potest, efficaciam viresque ad operandum affingere debebunt. Sed scire velim quomodo insensiles hæ particulae, quæ ipsos sensus fugere dicuntur, crassitiei causæ esse possint. Nisi forte crassities etiam sit insensilis. Si dicant crassitiem oriri ex magnitudine insensibilium partium, (ut innuit idem Medicus in iisdem dictatis) ridiculos se præbent. Quorsum enim partes, magnæ vocentur insensiles; nisi forte indivisibili puncto possit etiam magnitudo assignari. Sed doceant velim quomodo minimus acarus, quem oculus vix capit, possit concipi cætuplo minor (talìa enim somnia hominibus his obversari debent) & tamen esse physice divisibilis habereque magnam figuram. Boni viri qui ma-

thēsin

thesin suam physiologiae promptuarium esse volunt, cogitare deberent aliter quantitatem minimam etiam mente dividi posse, aliter vero physice. Mens mea quancunque lineam potest dividere in infinitas partes, (neque enim ulla pars tam exigua est, quin ea adhuc minor cogitari possit) sed simul actu ac physice in infinitas illas partes ea dividi non potest. Insensiles hæ particulae sunt particulae physicae, quibus quomodo convenire possit esse insensibilibus & sub nulum omnino sensum cadere, ac tamen physice divisibilibus & figura praeditis esse, quotusquisque capiat. Sed amplius doceri velim quomodo insensibiles hæ particulae, & tamen divisibiles ac figuratae, coire queant ad res naturales absolvendas. Temerario enim & fortuito eas concurrere non existimo, sed per certum quem rectorem cogi. At quis ille est? num anima mundi Platonica? an vero ad portum locumque communem omnis ignorantiae confugiendum erit; & quoniam in natura nihil occurrat, Deus sollicitandus? Nisi forte fingere oporteat cum Academiae principe in Timæo Genios aut si semi-Deos, qui

officio hoc defungantur, si fides adhibenda novorum monstrorum novis architectis particulæ hæc insensibiles sunt, quia sensum fugiunt: sed si sensum fugiunt quomodo ergo esse & in rebus inveniri dicuntur; aut quæ ratio eas dari evincit? etenim intelligentiæ sensu nullo cum percipi possint, nequaquam ut actu existentes apprehenderentur, nisi ratio suaderet non improbable esse dari creaturas incorporeas. Audio quidem cornicantes novos philosophos, & pro particularum harum insensibilium reali existentia adducere sua commenta de lenitate, acrimonia & crassitie: sed volens nolens, dum umbram illam rationis lustrò, in cachinnum erumpere compellor. Eadem plausibilitate Appella quis probet Leviathan cauda sua sustentare terræ globū, quoniam per eum rationem scit reddere non tantum omnium terræmotuū, verum etiam recõditi arcanique æstus marini. Non quaeritur an Cartesianus quis per falsam hypothesein suarum insensibiliū particularū rationem reddere possit secundū suum concipiendi modum acrimoniæ, lenitatis, ac crassitie; sed an dentur tales particulæ

ticularum insensibiles, è quibus ejusmodi
 opinionum portenta queant extrahi.
 Nec magis me, aut quem alium qui
 cum Thracibus nimis simplex est, quam
 ut decipi queat, movere potest bella si-
 militudo & in textrina nata de filamen-
 tis sericis: quis Genius enim nostris En-
 drunionibus revelavit omnia corpora
 naturalia similia esse telæ bomicinæ
 contextę ex subtilissimis filamentis? de-
 in quis dixerit subtilissima filamenta om-
 nem sensum fugere? Araneorum fi-
 lamenta multo adhuc subtiliora sunt, &
 oculus tamen maleficio nullo affectus
 ea animadvertere potest. Quicquid no-
 vatoribus videatur, ea quæ singula om-
 nes sensus bene dispositos fugiunt ne-
 quidem coacta aut constipata eos offi-
 cere possunt. Angelicam substantiam in-
 dividualem nullus ex sensibus, ut ut
 subtilis ac subactus animadvertere po-
 test: nec magis percipiet insensibiles il-
 las creaturas, si millenæ etiam coeant
 ac congregentur: Idem animadvertere
 licet circa animales spiritus, quos ut ut
 collectos & coacervatos ne ipsius qui-
 dem Argi oculus animadvertere potest
 in animalis capite recluso aut trepano

perforato; cosque magno agmine coacervatim exeuntes haut magis animadvertere potest, ac si per exiguas portiuunculas foras prodirent. Quid vero ex mysticis his particulis insensibilibus componitur, quisve earum usus? docet Medicus ita philosophans in dictatis suis Physicis: *Partes sensibiles, quæ ex multis insensibilibus compositæ sub sensum cadunt, quemadmodum ex. gr. ex filamentis pluribus sericis, quæ nullum colorem singula habere videntur, componitur filum, albo, flavo, vel alio colore tinctum.* Sed quæ tam speciosa similitudine ad illustrationem probantur, solide quoque demonstrari deberent. Si materia sensibilis conflatur instar panni serici ex ramentis ac velut naturalium corporum filamentis, edisserant mustei hujus somnii fautores qualis substantiæ sint filamenta insensibilia, ex quibus substantia corporea sensibilis contexitur. Suntne portiones substantiæ cælestis, an elementi, an corporis mixti, an omnium horum. Si omnium, liquido differentiã triplicium harum particularum indicent sic ut boni textores physici haberi possint. Ostendant quid accidat, quando concurrunt

runt solæ portiones æthereæ, quid quãdo elementares, aut mixtorum corporum. Generosa ingenia somnii, pasci non possent aut debent. Textor qui cuiusque filamentum colorem notabiliter percipere non potest, illud tamen sigillatim considerat cogitque ad telæ exorsæ absolutionem: sed quis Lynceus aut Argus unquam conspexit ex minimis insensibilibusque particulis materiam corporum naturalium sensibilem coire, aut quis materiam sensibilem in minimas insensibilesque particulas dissolvere potuit, aut dissolvi vidit; quemadmodum in textrina quotidie animadverti potest. Ingeniose hæc magis finguntur, quam cum ratione docentur. Intellectus veritatem non dicitur instar dictatoris alicujus perpetui, sed à rebus, quibus adæquatur quando verum cognoscit, accipit sibi que mancipat. Vnius ingenii intellectusque dictamen si sufficeret, tot in trijvis philosophos inveniremus, quot inter homines censeari merentur, & præ belluis ratione pollent.

CAPVT VII.

*Examinatur Cartesianorum sententia de
caloris definitione.*

TAlia quidem novę philosophiæ principia quam lepide codipi soboles ex iis hariolari soleat, uno aut altero exemplispeciminis ergo curiosum lectorem doceamus. Initium facimus à calore, qualitate maxime activa; cujus naturam Medicus ex præceptoris placitis propriisque principiis delineaturus, hac definitione in Thesisibus physicis publice ventilatis utitur: *Calor est varia agitatio particularum insensibilium: frigus autem est earum quies.*

Sed si calor nihil aliud est quam varia insensibilium particularum agitatio, cur cespites, quorum in his oris usus est, valide in minutissimas partes diminuti (fieri hoc facile potest si sicci sint) æque conterentem non calefaciunt, ac quando accensi sunt. Etenim minutissimas particulas, ubi fricantur, agitari, & quidem celeriter, oculus ostendit, ipsæ tamen particulae, nihil, aut parum admodum

dum caloris, algenti largiuntur. Iterum: si calor non nisi insensibilium particularum agitatio, cur ignitum ferrum non tantum manum calefacit, sed saepe etiam adurit, ignis portiunculas minimas poris ferri insistentes libenter movendo, quando ad ferrum contendunt; nullus tamen sanus eas moveri statuet quando in poris ut definita statione morantur: nisi forte particula ignis insensibilis insensibili poro inexistens in orbem celerrimo motu rapiatur. At quomodo hoc cognoscere poterò? per quod aut Algebraicum, aut Geometricum aut Staticum sive postulatum, sive axioma, sive problema hoc docetur? Mastico aut galangam aut gingiberem & calore non tantum lingua integrumque os, sed ipsa quoque viscera æstuarè incipiunt: paulo post corticem mali aut pyri dentibus validissime frangere instituo, & parum aut nihil caloris persentisco; nihilominus hæc familiarium arborum fragmina majore molimine cōminui, & in partes magis insensibiles redeggi, quam aut gingiberis, aut galange portiones. Ut credam calorem non nisi insensibilium partium motionem

esse ratio liquida differentię adferatur, ac aures arrigere incipiam. Piper quisquis dentibus permolere instituit calidum esse deprehendit, caloris tamen vestigium non deprehendetur, si sexcenti etiam topi, aut alii, friabiles lapides eadem mola contendantur. Quæ ratio? an quia topi non æque in partes insensibiles cōminui possunt? aut quia partes illæ minimæ non æque celeriter agitantur? utrumque accidere unūquemque experientia docet; quæ quia hic neminem fallere potest, certe credendum est calorem male à novæ philosophiæ alumno per insensibilium particularum agitationem descriptum esse. Etenim dato insensibilium particularum variæ agitationi quid circa caloris negotium deferendum esse, non tamen agitatio illa formaliter ipse calor erit, sed potius efficiens caloris causa. Iutphasiana mola (quam Medicus aliquando pro exemplo adducit) agitatione sua aëra frangit, non tamen aut ipse aër, aut illius fractio est. Tornator chalybeo instrumento atterit lignum, nec tantum atterit, sed etiam calefacit, ac nonnunquam accendit; nullus tamen attritum, aut calo-

calorem vocare potest, aut flammam, quæ à multis astantibus sæpe deprehenditur. Amplius quæro insensibiles particulæ agitatæ, an sint ipse calor, an vero caloris causâ efficiens. Si causâ efficiens, quorsum pro effectu ignaris obtruditur quod efficientis causâ rationem habet: si vero sunt ipse calor formaliter sic dictus, aut calor erit substantia; particulæ enim hæ minimæ corporarum substantiarum portiones sunt: aut particulæ insensibiles pro insensibili substantia insensibilem calorem communicatum habebunt, & consequenter sensibilis substantia sensibili calore instructa magis erit calor, potiusque per eam, quam insensibiles particulas calor definiendus. Si respondeant sensibiles partes non æque facile ac insensibiles agitari, aut agitationem illam pro causâ efficiente agnoscere debent, aut concedere calorem & agitationem insensibilium particularum formaliter ipsum calorem esse, sed hoc fieri non potest, quoniam ut probatum est, non omnis particularum talium agitatio calor est.

CAPVT VIII.

*Excutitur Cartesii sententia de
Magnete.*

Calorem excipit Magnes, quod naturæ mysterium non potest non tantorum somniorum architectis quam exploratissimum esse, vel Medico teste, qui in dictatis physicis ita de admiranda illius attractione philosophatur: *Inter lapides opacos admirandus est magnes, cuius operationes non fiunt per attractionem, sed circumpulsione corporum magneticorum vi exhalationis magnetica è tellure versus septentrionem vel austrum exhalantis.* Eidem facile oraculum hoc inueniet in tribu Novaturientium: cantilenæ enim nuperæ & tripudia recenter inventa obsoletis plerumque iucundiora esse solent; ut enim haut inficete alicubi in Odyssæa Homerus:

Τὴν γὰρ αἰεὶ δὴ μᾶλλον ἑπικλείουσ' ἀνδρα-
ποῖ

ἢ τις ἀκρόντισσι γαστράτη ἀμφιπέληται.

Quis-

Quisquis tamen serius veritatis amator & assertor videri cupit, Helenam licet novo fuce & palla excultam, veritus Paridis fatum, suspectat. Initio dicitur magnes operationes suas non edere *per attractionem*; quod credendum, quia sic receditur à communi sententia, quæ ex Cartesianæ methodi præscripto horæ momento de statu suo præcipitari potest, frustra pro ea defendenda anhelantibus omnibus antiquæ philosophiæ cultoribus. Sed si magnes attrahendo operationes suas non exercet, cur ferrum suæ virtutis attractivæ facit particeps? Nisi forte reclamante omnium mortalium experientia & toto sopherum ratione dicendum sit neque ferrum accipere vim attrahendi, neque accipere posse, quoniam magnes à quo vim illam acciperet, non agit per attractionem. Sed quæro an nullæ res naturales, non electrum, non tot alia fossilia attrahendo agunt? Si agunt, ratio reddatur, cur non & magnes agat, quandoquidem in hoc cum referunt, quod agant per attractionem, quanquam nō eodem modo attrahunt. Sin vero nec de illis veri studiosus crede-

credere debeat agere per attractionem, quod nihil per attractionem agere so-
 leat, liquido ostendatur attractionem
 entium classe movendam esse. At quam
 melioris scilicet commatis, sententiam,
 post explosam attractionem de magne-
 te naturæ eoptæ supponunt? Magnes
 dicunt, *admirandus est circumpulsione cor-
 porum magneticorum vi exhalationis mag-
 neticæ è tellure versus septentrionem vel au-
 strum exhalantis*. Sibyllę folium, breve
 enim est ac probationem quærit. Audio
 quidem verba fieri de magneticis cor-
 poribus, sed quæ & qualia sint, non do-
 cetur, nisi forte ubicunque naturale cor-
 pus occurrit, magneticorum quoque
 corporum vestigia deprehendantur, &
 Democriti atomi magneticis profluvii
 seminibusque turgeant: Sed si circum-
 pulsione magneticorum corporum ma-
 gnes movetur, quorum circumpulsione
 ipsa magnetica corpora movebuntur;
 etenim aut se ipsa movebunt, aut aliis
 corporibus, à quibus moveantur, indi-
 gebunt, ut magnetica enim siempse le-
 ge cum magnete censerī debent, æque
 ac aurei mani iisdem legibus, quibus
 aurum, quatenus hoc in iis invenitur, a-
 pud

pud omnes qui cor habent, gaudere solent. Illationis nostræ absurditatem spongiis delebimus simul ac Philosophantibus, definire placuerit quid aut corpus magneticum sit, aut quid magnetici in quoque corpore inveniatur, & ad qualium entium classem hoc referri debeat. Magnetismi malum in novis quibusque opinionibus invenio, sive enim per attractionem, sive circumpulsionem agant, multos ad se invitant, quorum ignorantiam scutica expiandam novi commentum velum palliat. Scilicet qui antiquam philosophiam in pariete nunquam pictam viderunt, ventis ac sacræ oblivioni eam consecrarunt, quia per occultam circumpulsionem aut circa Fluddi, aut Cartesii magnetem hærent, qui dum viri entia ejusdem se cum simplicitatis ad se invitando, alarum remigio ad audacis loquentiæ, superbæque maledicentiæ sphæram facile sublevari possunt. Sed progrediamur in magneticorum horum corporum magnetem circumpellentium examine. Si non fallitur Apollinis fraterculus quædam exhalationis vis ea excitat, quæ prodit neque ex Averni ostio, neque Occa-

Oceani faucibus, sed Telluris gremio. Vbi dioptra per quam exhalatio hæc aut ascendere, aut descendere, aut circumcurritare cum magneticis corporibus conspicitur? excitatque eam aut Fluddi spiritus, aut mundi anima, aut sol terram tepesciendi, aut ipsa tellus magnetum maxima, quæ magneticis suis fragminibus, omnia, ad quæ magnetes ferri & inclinari potest, repleat & offuset. Non omnes sub Cartesii sidere nati sunt: amplius quam verbo indigent, ut naturæ mysteria explorata habere possint. Davi, qui mysteria hæc non intelligunt, quærent amplius quomodo terra cum tot continuis exhalationibus sufficiat citra sui diminutionem, aut cur non ubique in omnibus locis & angulis, cum inveniuntur in maximi magnetis magnetica corpuscula per exhalationes eructata, etiã eadem magnetis operationes occurrant, ne fatui quæsitores quæstionibus suis axioma hoc Cartesianum enervare possent, muniendum fuisset clara & ad omnia enodanda dubia sufficiente explicatione. Existimabam me defunctum examine circa exhalationem, sed earum præ cæteris constantia trepidare

dare animum nullius alias; flagitii compertum compellit. Terra exhalationes exhalat tantum versus septentrionem & Austrum. Papæ! si similis esset tubicini, qui cum tara tantara oris sui halitum versus quascunque plagas eructare potest, mirari desinerem; sed cum cogito Tellurem brutam illam matrem esse quam Brutus exosculatus est, vix à me impetrare possum, ut credam eam tam stabili lege dirigere quæcunque sui profuvia. Docilem tamè me esse profiteor, & si quod mysterium hic aut Geometria aut Algebra Cartesii premat, lubens expendam ubi ab authore ex theca omnisapientiæ depromptum fuerit: quem rogo ut ex Statica tua me doceat, quot magneticorum corpusculorum per terræ exhalationes excitatorum unciæ pyxidi nauticæ includi debeant, quo acus quæ in illa magnetis mysteria refert, ad polos mundi constanter converti queat, nisi forte tam subtilia hæc corpuscula sint, ut vitri lignique poros quibus sæpe acus munitur, penetrare queant, & non minus copiose in medio Oceano, quam prope litora volitent.

CAPVT X.

*Quam lepide Cartesiani de æstu maris
philosophentur.*

OMni ævo æstus maris magnum naturæ miraculum haberi consuevit, in cujus penetralibus lustrandis cum aliquatenus maxima ingenia processisse viderentur, extincta tandem ingenii lucerna redire, ac eruditam ignorantiam fateri debuerunt. Ille ipse tamen ut ut olim & hodie admirandus videri solet, planus & oppido quam perspicuus Cartesii sectatoribus est. Vnus modo Medicus audiatur, qui haut aliter ac si à quo Socratis dæmonio moneretur & omnia naturæ arcana disceret, in dictatis aperto capite hunc in modum philosophatur: *Quantum ad æstum maris attingit, hic oritur ex eo, quod cælum nostrum peculiare (clauso illo circulo quem luna singulis mensibus peramit) circumraptu suo circum terram & interfluxu inter terram & lunam ipsam terram ad aliquot pedes extra centrum sui cæli deturbat: hinc enim oriuntur due angustie in illo cælo sibi mi-*

quo diametraliter opposita, una inter lunam & terram, altera inter terram & illam peculiaris cali extremitatis partem, versus quam ipsa terra ab interfluxu subtilis materie sive cali fuit propulsa. Dum itaque torrens peculiaris nostri cali istas angustias interfluit, aquas maris in istis portibus premit & versus littora attollit. Cum autem ob diurnum terre motum illa pars maris, quæ lune erat obversa, à luna paulatim avertatur, sensim etiam cessat in illis partibus aeris & maris pressio, quo à littoribus versus altum relabentes refluxus maris efficiunt. Quam multa ut concessa hic non assumuntur, quæ neque Algebra, neque Statica, neque quæcunque Matheseos pars frustra ad pallianda physica commenta imperitis ostentari solita, unquam aut machine alicujus aut operosi calculi subsidio probare poterit, ne quid dicamus de hypothesebus remotioribus quibus hæc haut secus ac columnis inconcussis incumbunt. Discant Novatores, & discant quidem ut didicisse profit, non quascunque Mathematicorum speciatim vero Astronomorum hypothese, rerum naturalium, quibus applicantur, veras realesque affectio-

nes esse, motum per tempus mensurabilem Astronomiæ consultus ostendit, eumque cum uniformem ac invariabilem esse deprehendat, mensurare, in partesque dividere satagit; sed cum non possit nisi per certa præcognita, securus subiecti motus & magis adhuc motoris, fingit sibi quas hypotheses, quo earum subsidio motum, quem cum eo vulgus etiam animadvertit, citra errorem tum mensurare, tum dividere queat, unde accidit ut aliquando moveri cælum pronunciet, cum forte terra moveatur, aut neutrum, sed potius corpus quod in cælesti machina sese moveat. Ut vero primus hypothesium talium architectus nequaquam præsumpsit per hypotheses suas ipsam rerum naturam circūscribere, realesque corporum mobiliū affectiones declarare, ita nullus quoque ita insanire debet, ut quæ tantum hypothetice sunt proposita, velut absolute dicta amplectatur, rerumque naturas ex certis suppositionibus æstimare incipiat. Multa assumunt, supponunt, & sibi concedi cupiunt. Cartesii sectatores; quæ non invitus quisquis pertinaciam exiit, quoque dabit, modo ut postulata & hypotheses pro-

proponere pergant, & non per ultroncā
 harum suppositionum cōcessionem na-
 turas arcanas rerum naturalium magi-
 strali supercilio definire præsumant. Si
 ea, quæ ut hypotheses assumuntur, non
 tantum affectiones rerum naturalium, sed
 earum etiam causæ sunt; probentur cum
 suis effectis necessariam connexionem
 colere & in ea influere. Non sufficit fin-
 gere certas hypotheses secundum quas
 cognoscantur, hæc aut illa rebus natu-
 ralibus certo invariabilique modo acci-
 dere: amplius probandū est, ea, quæ tan-
 tum hypotheses sunt, forte à Cartesio
 aut alio ingenioso nugatore excogitatæ,
 verarum & physicarū causarum ratio-
 nem habere. Mensura veritatis physicæ
 non est hujus illiusve phantasticum ca-
 put variarum suppositionum ferax, sed
 ipsa rerum natura. Si per hypotheses cer-
 tas pro cujusque arbitrio excogitatas re-
 rum naturæ cognoscerentur, ne sum-
 mus physicus indoctissimus Mahome-
 thus esset, & quilibet calo, ut ut al-
 tus omnibus philosophis antiquis re-
 rentioribusque medium digitum o-
 stendere posset; neque enim natu-
 ram

naturam adeo novercam experitur quin facile ex rebus maxime familiaribus & obviis certas hypotheses colligere possit, quas applicando dein ipsis rebus naturalibus, velut physicae sapientiae pro captuaria crepet, imo veras adaequatasque mysteriorum naturalium causas esse imperitis persuadeat. Nec quicquam ad rem facit, quod ex hypothesis illis mathematicae aut quasi mathematicae demonstrationes colligantur. Enimvero per Eccentricos orbis & Epicyclos certo demonstrari potest anomalus multiplexque planetarum motus, quis tamen inde concludat reales aut in caelo orbis Eccentricos, aut Epicyclos esse? similiter damus per hypothesis Copernicanam de duplici terrae motu non infeliciter salvari posse quaecumque aut circa stellarum fixarum aut erraticarum motum contingunt, quis sanus tamen hac rationis specie moveatur ut contra Scripturam, cui ob Dei in ea loquentis auctoritatem praeter ceteris fides adhibenda est, terram moveri, corpora autem caelestia quiescere statuat? hypotheses circa res naturales excogitatae, humani solum cerebri inventa, nequa-

quaquam vero ipsæ rerum nature sunt; earum specula pellucida esse deprehendantur, per accidens contigisse putandum est. Hæc si observentur, ultro evanescent, quæcunque operose à Medico de maris æflu ex præceptoris Cartesii principiis excogitata fuerunt: imo in furnum abibit tota philosophia, quam Herculeo conatu Cartesius cudere videtur. Ut liquet enim ex speciminibus, quæ de illa exhibuit; incumbit meris hypothésibus, non in ipsis rerum naturalium penetralibus inventis, (ea enim nunquam tenebrio lustravit) sed hiberna forte nocte dum febris molestias crearet in cerebro tornatis: quæ licet cum suis confectariis mathematica methodo à subdolo & fallere gnaro authore disponantur haut magis tamen mathematicis demōstrationibus physicam ultimo hoc sæculo beavit, quam si quis Mahometi ineptias eodem ordine colligere, & velut nova in philosophia oracula incredulis propinare præsumat. Si candidus ac docilis Dn. Renatus sit, ex me hac occasione sine minervali discat, ut aliquid suo ingenio, quod non nemo æstimare videtur, aliquando dignum

num præstare queat; Intellectum non hujus illiusve hominis speculationibus intellectualibus indulgentis mensuram veritatis intellectivæ esse, sed ipsas omnino res, neque enim res aut intellectui aut speculationibus intellectualibus, sed ipse intellectus rebus conformari debet; quod nunquam fiet, si liceat intellectui non consultis ante rebus principia quædam excogitare & ea dein ipsis rebus applicare: Ita enim homo equus, lapisve, aut noctua, aut quid absurdius fieri posset, modo placeret intellectui domino imperioso ad similem conclusionem colligendam ex suis principiis progredi.

CAPUT X.

*Ratio redditur cur non plura nova physice
Cartesiane dogmata excutiantur.*

Possem longe plura speciminis loco ex nova ineptientium physica proponere, sed quem juvet aut Augiæ stabulum expurgare, aut naribus tetrum pestilentemque illius odorem sublegere. Propositum nobis tantum fuit novæ philosophiæ Methodum detegere, quo quisque

que suo Marte omnia ejus deliria convellere possit. Quemadmodum infamatus Socininus magnus Rabbinus illi videtur, qui nescit eum in Lexico Hebraico Forsineri, Ebraicum quod vocabulū in textu opposito occurrens quærere consuevisse, inventisque variis ejus significationibus quam ut instituto suo inservientem elegisse ac Spiritui sancto in antecedentibus & consequentibus per omnia significationem talem respicienti, affinxisse. Ita & Renatus Cartesius (mathesin ejus excipio, qua longè melius & feliciter uti posset) maximus physicus, arcanorumque naturæ naturalisque theologiæ consultissimus illi videtur, qui exploratam non habet methodum, secundum quam non tantum philosophari, sed universo orbi (nedum qui in illo vivunt eruditus) imponere laborat. Acamatius Heliopolita populares suos decepit ab iisque philosophi titulum impetravit, quod vulgo humanior ac politior esset: homo vero hic non contentus philosophi titulo, aut universalis Doctoris elogium, aut perpetui in cujusque notæ eruditos dictatorium imperium affectat, quia aliquid in Mathesi

præstitit, philosopharique imperitis videtur, quos solos rejectis omnibus Academicis & in ea docentibus subdole admodum novarum suarum speculationum iudices sedere cupit: nec sibi tantum cupit, sed easdem prærogativas omnibus quoque sectatoribus suis serio deferri jubet. Contra quos ut quisque instructissimus esse possit, notet solum ea, quæ breviter superiori sectione à nobis dicta fuerunt, per omnia enim eadem via ad sceptrum σοφίας grassari contendunt, qua feliciter jam contendisse ad Dictatorium fastigium Renatus videtur. Propediem vero iis tota eruditorum natio assurgeret, si aut particulare exemplum sæpe male applicatum novum & quidem κατὰ πτωτίς verum effatum progeneraret, aut ea dogmata velut Apollinis responsa adoranda essent, quæ similitudine qua illustrari possunt. Remove enim Magistrale dictamen quod in omnibus tum Cartesii, tum Medici commentis utramque paginam facit, & præter similitudines, frigidaque exempla particularia, ut ante quoque annotatum fuit, nihil invenies quod vice rationum ad confirmanda parado-

xa oracula adferatur. Sed quem ex gen-
 te naso & corde instructa talia commo-
 veant? Particulare enim exemplum si
 aut axioma universale affirmatum pro-
 bare aut evertere posset, securi perpetuo
 ferulæ & virgæ in Scholis pueri essent :
 Orbilium enim nequaquam metuerent
 si aut dicerent nomina omnia in A, pri-
 mæ declinationis esse Masculini generis,
 quod poëta sit dignioris sexus : aut om-
 nia verba passivo destituis, quod passi-
 vum nullum verbum Sto agnoscat :
 ἀκροῦτι quoque Iudæi vincerent; dicere
 enim, imo probare possent, benedictum
 nostrum Salvatorem (absit dicto blas-
 phemia) falsum Messiam fuisse, quod
 impostor fuerit Simon Magus, cum Ma-
 gnus verusq; Messias à sectatoribus suis
 agnosci cuperet. Nolo consulto novæ
 Philosophiæ alumnis ullam injuriam
 facere: Ipse, Lector, expende an nonæq;
 ridiculum Medicus se præbeat in editis
 etiam Thesibus ac publice in Academia
 Ultrajectina excussis : ita enim loquitur
 disput. Med: secunda pag. 17. *Cum hæc
 restauratio sit continua, & sine intermissi-
 one fiat : falsum itaque est aliquos, per-
 multos annos, sine alimento vixisse : cui*

sententiæ, fallacia Evæ Vliengenæ in Comitatu Meursensi anno 1628. detecta, luculentum præbet testimonium. Quasi verò propterea omnes historiæ sint mendaces, quæ de variis hominibus testantur, quod multos per annos in ediam pertulerint, quia Evæ Vliengenæ puella Meursensis fumos orbi vendidit. Historias quas per Evam Vliengenam fide exuere Medicus laborat, quisquis diligenter excussas videre optat, consulat eximium opus Fortunii Liceti; *his qui diu vivunt sine alimento, & alterum; de feriis altricis animæ*. Similium argumentorum plaustra ex Medici Thesibus dictatisque, nec non ipsius Cartesii scriptis, si animo lubitum esset onerare possem: sed religio est innoxias chartas nugarum locis communibus destinare. Securis Brutorum Cartesii fulminum futuri sunt, quotquot exploratam habent Methodum secundum quam à Salmonei fraterculo jactari solent: quem moneo in tempore, ne propediem per intoierandam jactantiã publicum orbis ludibrium fiat, ut diligenter expendat quid sodali suo Joanni Phrygi venerit, de quo ex re est consilere Synesii epistolam 104. Ut vero

amplius

amplius cognoscas, Lector, quam periculosa alea plena sit nova philosophandi Methodus unam adhuc Sectionem subijcio.

SECTIO QUARTA.

CAPVT I.

Cartesii nova philosophandi Methodus ad Scepticismum viam sternit,

DE Archasio quo refertur, quod tam fortis ejus imaginatio esset, ut eam uniuscujusque eruditi ac prudentis hominis scientiam atque prudentiam attraheret. Enimvero si tanta efficacia imaginationibus ac Meditationibus ex Cartesii methodo institutis inesset, auctor essem omnibus qui in Scholis & Academiis à præceptoribus informantur, ut curriculo ad illius delubrum properarent, dictum factum enim in illo sine impensis & libris eos thesauros consequerentur, quos vix pauci post assiduos difficilesque multorum annorum labores inveniunt. Sed secus se res habet, Alumni novę philosophiæ pro speratis

thesauris, in atros inutilesque carbones incidunt, ac à Pansophiæ doctore non ad sacrarium Sophiæ, sed Ignorantiæ, si non Moriæ, deducuntur. Ut hinc enim incipiamus; quanquam Cartesius videri vult *α σπονδονπόμενον* Scepticorum filii indixisse, methodus tamen Philosophandi ipsi peculiaris, non per ambages, sed recta, ad Scepticismum ac Pyrrhonorum deliria ducit: imo ipse, ut ut dissimulet in Scepticorum statione hæret, non quidem eorum, qui ex Academia aut Pyrrhonis schola progressi fuerunt, sed Semi-Scepticorum, sive eorū, qui vocari possunt Sceptici per consequentiam, quorum hic mos potissimum esse solet; in speciem contra primæ notæ Scepticos denotare, certissimam evidentissimamque variarum rerum scientiam jactare, ac denique nova veri *κειτήρια* circumferre, talia scil., quæ nulli scientiæ ab aliquo homine, quisquis etiam sit, per subsidium nature applicari possint. Ejus commatis morosophos citra ullam injuriam Semi-Scepticis accenseri posse vel hinc manifestissimum; Quod æque grande piaculum sit omnem scientiam de mundo tollere, ac talem

aut

aut jactare, aut ab iis, qui eruditis accensentur, efflagitare, quæ in nullum hominem cadere potest. Quemadmodum enim per certissimam consequentiam omnis fortitudinis gloria ab illo, hominibus eripitur, qui nullum fortem existimat, nisi qui cum instructo efferatorum leonum agmine congredi ausit; ita scientiæ lucerna in omnibus ab illo æque extinguatur, qui eam post lapsum tam clare in cunctis mortalibus lucere vult, ac ante lapsum in Adamo fulsit, aut quatenus hodie adhuc in angelis radiat. Candide ago, hominemque agnoscere cupio ex iis, quæ ipse proponit in Methodo Gallica pag. 20. ubi hunc in modum loquitur: *Primum* (quod mihi serio philosophaturo præceptum proposui) *hoc erat, nullam unquam rem ut veram amplecti, quam non scirem quam evidenter talem esse: hoc est, sollicite evitando precipitantiam & preventionem, nihil amplius iudicio meo amplecti, quam quod adeo dilucide ac distincte se intellectui meo offerret, ut nullam amplius dubitandi de eo occasionem haberem.* Quibus verbis, oppido quam evidentibus & dilucidis novæ Philosophiæ dictator fatetur, se

nihil ut verum velle amplecti, nisi circa quod nulla dubitandi occasio oboriri possit. Sed dum hoc docet, aperte sibi ipsi larvam detrahit, omnesque, qui corde non carent, docet se in statione Semi-scepticorum, de quibus loquuti fuimus, hæere. Quid enim adeo evidenter ut verum cognoscitur, circa quod aliquando animus non posset fluctuare, aut saltem dubitandi occasionem offendere? Provoco ad ipsam Cartesij conscientiam, (modo, quod abominor, cauterium illam non adusserit) an non volens nolens fateri cogatur, ea, quæ ut aperte vera in solis rebus naturalibus scire videtur, in dubium vocari posse, si aut experimenta contra veritatem illam militantia (quod facile fieri potest) ab aliquo libro nature vacante depromantur aut à quo in philosophicis sacris exercitatissimo tales rationes adferantur, quæ pertinacissimum quem opinionis suæ patronum turbare possent. Si existimet nullas hastas à tam valida dextra amentari posse, ut iis lædatur, aperte nimis & ante diem ingenium suum prodit. Nulla veritas (ne quidem ea, quæ ab ipso Deo infallibili veritatis Doctore in ipsa Scriptura docetur

cetur) tam certo ullius hominis animo alligatur, ut non possit sapissime ejus possessori occasio, etiam præterexpectationem, oboriri de ea dubitandi, & quidem cum gravi periculo. Quis non credat Spiritus Sancti discipulos Iobū, Asaphum, & Ieremiam certissimos veritatis hujus fuisse; Dei providentiæ omnia esse subjecta, nihilque, ne minutissimum quidem, præter voluntatem ejus accidere: turbati tamen fuerunt, & serio apud se disputare inceperunt, an quæ Dei providentia esset, cum viderent contra carnis prudentiam, bonis in hoc mundo omnia ut plurimum male, malis vero plerumque cuncta bene succedere. Sciendi principia natura non tam nota, quam omnium mortalium mentibus insculpta ab ingeniosissimis etiam sæpe tacite in dubium vocantur, si aut experimentum quod illis adversari videatur, aut, ut sæpe accidit, delirum aliquod caput, Cartesio forte non dissimile, commenta sua in speciem probabilia contra illud adferat & velut in acie disponat. Immota sciendi principia nullis machinis, ne quidem Cartesianis everti possunt, & tamen variarum obje-

tionum fuligine ac nebulis ita obscurari, ut doctissimi etiam & à prurigne novaturiendi alienissimi circa illa turbentur, sed periculose quoque, ut quotidiana experientia docet, animo fluctuēt. Vnus Cartesius, si præ omnibus, quotquot vixerunt, hominibus, prærogativa gaudere debeat, feremus, nec quod invidi facere solent, privilegii bullam ac sigillum exhiberi nobis jurebimus. Interim tamen dum hanc ad sapientiam viam, in gratiam sectatorum quoque, quos sperando expectat, complanare laborat, aperte totum orbem docet se professione Semi-Scepticum esse, & ad delictorum semi-Pyrrhonorum ἀποψίαν invitari, quotquot oculos claudere volunt, & in errorum vertiginumque præcipitium iuere. Nec sic tantum semi-scepticus Renatus alios ad Σέψιν & Pyrrhonia sacra manuducere laborat, sed manifestius ac periculoso magis conatu idem agit, quando in Meditationibus sectatores suos de omnibus rebus, omnigenisque veritatibus dubitare docet. Ad rem vero non facit, quod in Responsionibus quintis pag. 410. dicit: *Novit philosophus sæpe falsa pro veris utiliter*

tiliter sic assumi ad veritatem illustrandam.
 Quanquam enim libenter damus philo-
 sopho licere aliquando ex falsis hypo-
 thesibus in veritatis gratiam, quam u-
 nam intendit, progredi, nullam interim
 aut injuriam Deo facit, aut quo præju-
 dicio ea, quæ indubitatae veritatis sunt,
 gravare laborat. Deum, à quo omnis
 falsitas remotissima est, quis citra flagi-
 tium meditando, ut fit à Cartesio Me-
 ditatione prima, *deceptorem* fingere po-
 test? Quod Apostolus 1 Cor. 15. Ex
 Menandro docet, mores nempe bonos
prava colloquia corrumpere, verissimum
 est: mentis autem intrinsecum collo-
 quium meditatio est, quæ ubi sana non
 est, etiamsi animi integritatem lædere
 non affectet, eam tamen collutulat, &
 nescio quid latentis vitii affricat. Multo
 minus apologia proposita in sequenti-
 bus verbis, occurrentibus in Epistola ad
 Dinetum pag. 158. auctori prodesse po-
 test: *Scripti initio meæ responsionis ad ter-
 tias Objectiones, Nempe nullas dubitandi
 rationes fuisse à me propositas, eo fine ut ip-
 sas persuaderem, sed contra ut refutarem:*
*eodem plane modo quo Medicinæ scriptores
 morbos describunt, quorum curandorum*

Methodum volunt docere. Sed author, cui familiare est infeliciter ex loco similium arguari, meminisse debuisset dubia non à se methodice proponi, quo solide & dilucide refutari ac cujusque animo eximi possint; sed suo exemplo quemque ex sectatoribus monere & hortari, ut per dubiorum vortices, lubricamque ac fragilem glaciem, ad scientiæ arcem enitatur. Quotusquisque autem hoc facere potest? Per lutosam & paludosam viam si agmen meare debeat, non tantum multi ex militibus calceis mulctantur, sed varii quoque ad talos usque cæno immersi, hostibus præda fiunt. Haud uno loco author fatetur, methodum suam non nisi *solidioribus ingeniis* convenire. Quot autem homines inventi existimamus qui tuto in omnium dubiorum gurgites se præcipitare possint, & postea secure ex iis emergere? De Sebastiano Franckio Enthusiastarum patre vir Dei Lutherus dicere solet, eum omnium olera petreptasse, ac postea in proprio sterquilinio suffocatum fuisse. Quam vereor ne multi in hoc Cartesianarum dubitationum fimeto & sinuoso fluctuationum Laberyntho, si Magistrū
ducem

ducem sequi velint, suffocentur, & ante inter Orci caneros irretiti hæreant, quam se illaqueatos esse animadvertant. Vulcani catenæ, quibus Martem Veneremque illaqueavit, non æque subtiles sunt, ac quibus quis à veritatis statione per Scepticismum ad Atheismi præcipitium trahitur. Ne quis vero existimet hac altera tantum arte, quos dementavit, ex Dogmaticis in Scepticos Cartesium transformare laborare; sed in propatulo amplius Scepticismum eos docet, quando sensuum judicium in dubium vocare docet. Ne enim ad suffragium vocemus ipsas Meditationes, in quibus velut in speculo ostenditur, quomodo quis Academicorum & Pyrrhonorum exemplo sensus certitudinem, (quæ si debita *κρίσις* observentur, facile à quibuscunque fallaciis vindicari potest) infirmare debeat; amplius in Respōsionibus sextis pag. 486. Edit. Elz. ubi mentem suam explanat, sensuum judicia docet similia esse iis judiciis. *quæ à primæ infantia, & absque ulla consideratione formavimus*; quæ ipsissima Scepticorum sententia fuit, ut prolixius docuimus Disputatione secunda contra Scepticos.

Inju-

Injuriam homini facere non intendo, Dogmaticisque eum accensere quidem velim, si fieri posset; interim idem de eo ego judicare cogor quod de Socrate, (dignus opinor Atheniensis senex est, ut cum dæmonio hominis Cartesio componatur) quem quamvis Cicero Tullius lib. 2. Acad. Q. Dogmaticis accenseat; eodem tamen teste lib. 1. Acad. Quæst. proclamare publice privatimque solet, *nihil cognosci, nihil percipi, nihil sciri, angustos sensus, imbecillos animos, brevia curricula vite, opinionibus & insomniis omnia teneri, nihil veritati relinqui, & omnia tenebris circumfusa esse.* Non volo quidem Renatum nostrum in propatulo Scepticum esse, in recessu talem esse sufficit. Audacter autem hoc dico, nec tantum dico, verum etiam sufficienter, ut existimo probo: si possit, se expediat, in meam sententiam non tantum discedent; quibus placuerit caput hoc legere, sed etiam omnes, qui iudicio haut oscitante expendent ea, quæ aut à Flavio nostro in sex Meditationibus; aut in libro Gallico, qui inscribitur *La Methode*, docentur.

CAPVT II.

Eadem Methodus recta ad Enthusiasmum ducit.

SCepticismum & Semi-scepticismum Enthusiasmus excipit, cujus confortem non dico quidem Cartesium esse, sed ad eum ducem esse philosophiam, quam profitetur. Nihil homini affingere cupio. Docet ergo sectatores suos in Respons. ad Objectiones secundas pag. 181. & seq. vetera non tantum omnia abdicare, sed & advertere quam debiles sint rationes ob quas sensibus suis hactenus crediderunt, & quam incerta sint omnia iudicia, quæ illis superstruxerunt: deinde considerare mentem propriam, cunctaque ejus attributa, nec non sedulo examinare propositiones per se notas, & ita per examen idearum, sedulamque entis summe perfecti contemplationem accedere ad veram intelligentiã eorum axiomatum, quæ ipse omnium mentibus, ut indubitata, insculpta esse sine teste & ratione pronunciat. Periculosè vero aleæ plenissima hæc methodus

dus est. Mens enim sive intellectus ob
 caligantes, quos habet oculos, sensibus
 externis ut ducibus, haut aliter indiget
 ac cæcus suo ductore: ipsa axiomata
 solis radiis clariora, ut indubitata non
 amplectitur, nisi sensuum ministerio e-
 orum instituerit examen illorumque
 certitudinem in praxi manibus quasi
 palpaverit. Sic verbi causa tum demum
 certe ac citra ullam hæsitantiam totum
 quaque sui parte majus esse credit, quã-
 do sensuum subsidio axiomatis ejus cer-
 titudinem tum oculis contemplatur,
 tum manibus tractat. Quando primo
 enim à sensibus abducitur ad contem-
 plationem eorum axiomatum, quæ ei
 insculpta videntur, exiit amissi ac
 norma sua, sibi que relicta facile axioma
 quod fingere potest, quod si normæ ex-
 hibebatur, postea falsum ac sublestæ fidei
 deprehendatur: quoniam nihilominus,
 vero prærogativa ei defertur, (quasi e-
 jusmodi iudice cum regula non indige-
 ret) pertinaciæ callo obducitur. audet-
 que se munire per axiomata contem-
 plando adinventa contra quascunque
 rationes & apertissimam etiam verita-
 tem. Quod *αυτοδιδάκταις* accidere solet,
 qui

quæ opinionum Helenas, à se inventas, præ amore comprimendo enecare quæ derelinquere malunt, contemplantibus talibus accidit: axiomata quæ mens abstracta ab omnibus sensibus dictare videtur, haut aliter retinent ac proximam pilam claudi. Quam facile vero erroneum quod axioma, inimicum pietati, adversarium scripturæ, menti sibi relicte & iudice suo carenti obrepere potest? Antiqui & recentiores Enthusiastæ, præ cæteris David Georgii, Thomas Muncerus, Henricus Nicolai, & Sebastianus Franckius contemplationibus ejusmodi vacantes, Scripturam contemnere inceperunt, & vice divinorum oraculorum ea obtrudere quæ mens dictabat. Fateor quidem, hos inter Enthusiastas antesignanos, pro mente jactasse internum hominem, Spiritum, Deum loquentem, somnia, & quæ alia fanaticorum hominum mystica vocabula esse solent, sed unius rei, mentis nempe variæ tantum denominationes fuerunt. Quæ dictabat iis ratio, circa axiomata iudice destituta fabricanda occupata, amplexi fuerunt, & ut supra rationem esse viderentur, spiritus, aut
 verbi

verbi interni, titulo, incrustarunt. Op-
 pido vereor ne diabolus, qui abstracti-
 vis magistris & superbis meditantibus
 quam vicinus esse solet, Cartesianis si-
 militer imponat, doceatque mentem,
 quæ natura non intelligit ea quæ Dei
 sunt, adorare. *απειρα τῆς βουχῶνς* nec-
 dum detecta sunt: dies aliquando plene
 ea revelabit. Deinde, quis periculum
 ab Enthusiasmo manifestarium non vi-
 deat, quando author vult pag. 182. iam
 laudata, mentem sic abstractam, *diu,*
multumque in natura Entis summe perfecti
contemplanda immorari, quo absque ullo
discursu cognoscat Deum existere. Enim-
 vero mens profundę meditationi im-
 mersa, Deique existentiam in se absque
 ullo discursu, hoc expresse enim Renat-
 us vult, inveniens, Deum sibi inexisten-
 tem aut immediate, aut mediante idea
 (quemadmodum Meditationum author
 docere videtur) invenire debet, quam
 facile vero sic ad profanissimum Enthu-
 siasmum ei aditus datur. Deum sibi in-
 existentem Cartesianus quis deprehen-
 dit per ideam, cur non ergo instar En-
 thusiastæ sic etiam concludat: Deus in
 me est, & ego in Deo, ergo per Deum
 inex.

inexistentem omnia ago & consequenter neque pecco neque peccare possum, quia per Deum inexistentem omnia ago, non dico hæc consecraria in ipsis Cartesianis Meditationibus inveniri, aut proxime procedere ex iis, quæ ab illo in editis scriptis, velut axiomata proponuntur: sed periculum tantum indicare volo, cui se exponunt omnes quotquot ex novæ methodi præscripto progredi intendunt. Non tantum Enthusiastarū impurissimus Sebastianus Franciskus pro symbolo Ovidianum illud adoptavit:

Est Deus in nobis agitante calescimus illo,

ejusque socius Henricus Nicolai, teste Theodoro Coornhertio ejusdem commatis impostore ad has extremas furoris Enthusiastici lineas accessit, ut illoto blasphemoque ore diceret: *Ego sum Deus:* verum etiam ex ordine pratico-Meditantium teste Ruysbroeckio in Apologia sua cap. 2. eo usque meditando quidam accesserunt, ut affirmarent, *se nullum habere Deum, sed usque adeo se sibi esse mortuos ac Deo unitos, ut ipsimet Deus effecti*

effecli sint. Etenim per speculativas Cartesii meditationes longe facilius quis ad harum blasphemiarum catadupa abripi potest, quam per pratico-speculativas Monachorum. Mitto quod Renatus vult, mentem abstractam *diu multumque in natura Entis summi perfecti contemplanda immerari*: sed quomodo noctuæ oculi solem adeo purum ac defæcatum intueri poterunt? Vult mentem intueri Deum ut *ens summe perfectum*, ergo ut ens simplicissimum, infinitum, æternum, omnipotens; sed experientia vel in solis Vorstianis & Socinianis docet, eos, qui volunt mente quâ mente sive secundum rationis humanæ regulam contemplari supremi entis perfectionem, maximam imperfectionem ei affingere. Quoniam enim mens præ angustia capax non est summæ perfectionis, eam, pro suo modulo ordinat dirigitque Deum cogitando imperfecte simplicem, infinitum, æternum ac omnipotentem. Si vir ille, de quo alibi in *Physicis Melanthon* loquitur, in absurdissimas de rebus naturalibus, maxime iride, opiniones incidit, quod de iis ex unius mentis dictamine philosophari præ-

præsumeret, quid non homuncioni circa Deum accidet, si eum ut ens summe perfectum contemplari instituat.

CAPVT III.

Atheismi muros dum subvertere Cartesius laborat, fulcit ac adificat.

DE Crasso alicubi Plutarchus memoria mandavit, quod cum bipedum avarissimus esset, aviditiam tamen in omnibus quam maxime insectari ac redarguere soleret. Simile quid, non sine gravibus causis de Cartesio suspiceris; dum enim videri vult Atheismo quam maxime infestus esse, eum docere & propagare laborat. Præ ignorantia si faciat, commiseratione dignum esse iudico, præ malitia vero si peccet, rogo eos, qui Atheismum proserpentem sistere ac sufflaminare debent, ut ad hominis conatus attendant, seduloque in ejus molimina Philosophicarum dissertationum velo palliata inquirant. Etenim si verba semper virtutem arguerent, iisque tuto fides adhiberi deberet, ab Atheismi levissima etiam suspicione
homo

homo noster alienissimus esset: ut alia enim multa loca passim in sex Meditationibus occurrentia omittamus, in ipsa Dedicatoria epistola ad Sorbonam Parisiensem evidenter ac audacter satis ostendit se Atheismi suspicione nequaquam laborare velle. Quid volunt enim sequentia verba, quibus gloriatur de invicto argumentorum contra Atheos adductorum robore: *Addam (rationes meas) tales esse, ut non putem ullam viam humano ingenio patere, per quam meliores inveniri unquam possint: cogit enim me causæ necessitas, & gloria Dei, ad quam totum hoc refertur, ut hic aliquanto de meis liberius loquar, quam mea fert consuetudo.* Sed tam speciosis λόγοις, nequaquam iis, quibus Atticus nasus, & sensus in de-regendis his mysteriis exercitati sunt, satisfieri potest. Similibus verborum ampullis Atheismi suspensionem à se averruncare laborabat Cæsar Vaninius, & tamen publice Tolosæ est combustus non tantum quod Atheus esset, sed Atheismi Apostolus. Cartesius femur ferire non debet, quod cum Vaninio cõponatur, per omnia enim idem fere quod ille agit. Vaninius scribebat contra

tra Atheos, ipse Atheorum maximus; similiter Cartesius: Vaninius jactabat iis argumentorum machinis se obfirmatos Atheorum animos pulsare, contra quas nullum pertinaciæ scutum, aut clypeus consistere posset, similiter Cartesius: Vaninius antiqua & vulgata argumenta tribu submovere, & in eorum locum sua reponere satagebat, idem omni studio & conatu Cartesius agit, qui suas tantum rationes, ut liquet ex epist. Dedicatoria modo ad partes vocata, *omnium optimas* esse existimat: Postremo Vaninii argumenta, quæ Atheis ut Achilles & Hector quis opponebantur, penitus inspecta & examinata, elumbia & ficulnea deprehendebantur, ejusdem per omnia farinae Renati des Cartes rationes sunt, ut non tantum obiter sectione tertia hujus tractatus ostendimus, sed ipse etiam innuit: In dicta enim dedicatoria Epistola de successu & fructu suarum Meditationum desperans excipere contra earum obscuritatem incipit, laboratque docere propterea forte parum eas apud Atheos valituras esse, quod pauci eas capere queant. Ne videar homini quid voluisse affingere, ipsa
 ejus

ejus verba representabo , quæ ita ha-
 bent : *Quemadmodum in Geometria mul-
 te sunt ab Archimede , Apollonio , Pap-
 po , aliisque scriptæ (demonstrationes) quæ
 etsi pro evidentibus etiam , ac certis ab om-
 nibus habeantur , quia nempe nihil plane
 continent quod seorsim spectatum non sit
 cognitu facillimum , nihilque in quo sequen-
 tia cum antecedentibus non accurate coha-
 reant , quia tamen longiuscule sunt , & val-
 de attentum lectorem desiderant . non nisi
 ab admodum paucis intelliguntur : Ita
 quamvis eas , quibus hic utor , certitudine
 & evidentia Geometricas æquare , vel e-
 ziam superare existimem , vereor tamen ne
 à multis satis intelligi possint , tum quia
 etiam longiuscule sunt , & alia ab aliis pen-
 dent : tum præcipue quia requirunt men-
 tem à præjudiciis plane liberam : & quæ
 se ipsam à sensuum consortio facile subdu-
 cat . Sed si tales Cartesianæ contra A-
 theos Meditationes ac Demonstrationes ,
 quorsum ut omnium optime ja-
 ctantur & ab ipso autore plenis
 buccis ut tales omnibus ostentantur ?
 Etenim , quisquis animis Atheorum ma-
 chinas admoveere cupit , talibus , quibus
 exerti possint , uti debet . *Quemadmo-
 dum**

dum enim in castris nulli alii arietes probantur, quam quibus moenia concuti queunt: similiter contra Atheos nullæ aliæ rationes valent, quam quibus vinci ac converti possunt. Nulla ergo injuria Renato fit, quando cum subtilissimo Atheismi patrono Cæsare Vaninio comparatur, iisdem enim artibus, quibus ille, in imperitorum animis Atheismi thronum erigere laborat. Ut enim suspecta redditur veritas, quando ostenditur nullis eam rationibus niti; ita & Atheismus docetur, quando argumentis, quibus solis, aliis repudiatis, nitendum esse jactatur, omnis efficacia ac successus eripiuntur. Nec primo quicquam ad rem facit, quod multi benignius de Cartesio, quam de Cæsare Vaninio sentiant, ipseque religionem Catholico-Romanam in propatulo profiteatur. Idem versipellis Sisyphus Vaninius faciebat, qui aliquando quem religiosum ordinem fuerat amplexus, Tholosæ plurimas conciones habuerat, semperque se pro Catholico Theologo gerebat. Qualis vero Catholico-Romanus Cartesius sit, quibusque exercitiis publice priyatimque religionem illam

M

profi-

profiteatur, haftenus nondum proditum est: saltem me latet. Qui occultos cordis recessus exploratos habet, ut spero, suo tempore hominem deteget, conatuque ejus clementer impediet. *Secundo*, prodesse non potest homini, quod dicat se contra Atheos scribere. His enim bellum quoque (quemadmodum diximus) Vaninius indixerat, nec coram tantum cum iis disputare solebat; verum signatis etiam tabulis, editisque libris, in quibus argumenta solida, & antiquitus ab omnigenae professionis Theologis ac Philosophis probata, aut in dubium vocando, aut submovendo, straminea & infirma substituebat, quo tutius & subdole magis Atheismum propagare posset. Quantum vero Renati nostri qualibuscunque contra Atheos argumentis tribuendum sit, praeterquam quod solide varii ejus antagonista ostenderunt, nos amplius ex eo ipso, modo probavimus. *Tertio*, non excusari quoque potest Renatus, quod Theologis religioni suae adversantibus, & nominatim Voetio, quem scilicet Theologi Academiae Lovanensis pro haeretico habent, se opponat; idem enim à Vaninio in Gallia

Gallia fieri solet, qui ut apud eos, quorum religionem mentiebatur, aliquam sibi fidem conciliaret, cum Reformatæ religionis Concionatoribus sæpe congregiebatur, viderique volebat Zelotes pro ea religione, quam profitebatur.

Quarto & postremo, non expediet quoque se Cartesius, si dicat se à multis strenuo Atheorum antagonista haberi; Accidit enim & hoc Vaninio, quem à multis stropharum diaboli ignaris probatum, pauci ita detexerunt, ut à supremis potestatibus debito supplicio oportune sublatus fuerit. Deum rogo, ut homini, si quid sequius forte machinetur, in tempore resipiscentiam largiatur, aut, si ipse philosophiæ suæ pericula ignoret, oculos mentis ei aperiat, quo per antiquas potius semitas, quam novas & periculosæ alee plenissimas in posterum incedere malit.

CAPV. T. IV.

Nova Cartesii Methodus non tam philosophos, quam deliros phreneticosque gignere potest.

Menecratem Syracusanum Medicum & monstrose fastuosum, auctores referunt, tanta fuisse vanitate & superbia, ut se non tantum Iovis nomine indigetare, sed etiam nunquam in publicum prodire solitus fuerit, nisi suis, quos curaverat, habitu Deorum vestitis superaretur, ipse vero purpura amictus, aureaque corona decoratus, sceptrum manibus gestaret. Egregie vero superbia hominis aliquando à Sparta rege ludibrio exposita fuit; cum enim ad Agesilaum scripsisset: Menecrates Iupiter Agesilao salutem: rescripsit; Agesilaus Menecrati seu Iovi sanitatem. Menecrati haut sine ratione Renatum Cartesium compares, sive ejus fastum & jactantiam, superius aliquoties à nobis prodita, sive importunitatem in omnibus cujuscunque notæ viris doctis irritandis consideres. Non quidem pro Iove

ve apud Agésilauum quem se gerit, sed pro infallibili in philosophia magistro, qui possit citra puluerem è vestigio ea expedire & clarissime explicare, quæ hætenus summis viris crucem fixerunt. Quamquam verò tanta superbia non nisi hellebori cyatho expelli & curari deberet hominisque amici pro bona mente vota nuncupare; cum tamen Meneeratis instar non tantum ipse sponte insanire velit, sed maxime sectatores suos, per certam methodum ad vesaniæ, si non phreneseos, lineas adducere; non possumus non periculum annotare, cui se exponunt, quotquot ex ejus præceptis ad sapientiæ arcem contendunt, ne dum videantur sapere, deprehendantur insanire. Nolo autem exempla colligere eorum, qui nuper ex philosophiæ sacerdotibus per authoris philosophiam transformati fuerunt aut in Moriæ eoptas, aut deliriorum mystas, excipete enim posset Renatus eos tum methodi, tum philosophiæ suæ incapaces fuisse: non dicam quoque, ut sæpe justo Dei judicio accidit, superbissima ingenia, dum omnem sibi solis vindicant sapientiam, confundi & prostitui: quamquam interim verissi-

num est quod Herodotus dicit:

φιλέειν κολάειν ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα.

Vnam hominis methodum attendi cupio: Ex ejus autem præscripto mens à sensibus abstrahenda est, sibi que relicta ac omnibus præsiidiis sciendi destituta, circa axiomata per sensuum judicium maxime innotescentia, & quæ inde educi possunt consecutaria, exercenda. Sed quomodo per compendiosiore[m] viam quis aut ad delirium, & inde propullulantem vesaniam ac phrenesin cõtendere potest? Nam 1. qui ex methodi hujus præscripto progredietur, mentem siue in abstractione siue contemplatione occupatam, maxime intentam, unique rei velut immobiliter cogitando insistentem continere debet. An experientia unumquemque docere potest (si libeat vel phrēneticorum carceres invisere) plerosque quibus de statione mens dimota est, per unius alicujus rei fixam nimis cogitationem, primo delirium, & quæ illud, si remedium non adhibeatur, subsequi solent, vesaniam & phrenesin incurrisse. Vt oculus enim
uni

uni colori arcte diu inhærens hebescit & caligare incipit; ita intellectus sibi relictus, omnibusque subsidiis destitutus quasi læditur per turbatas phantasticas species, si circa unum objectum hæreat, maxime si de eo cognoscere velit, quod aut humano ingenio apprehendi non potest, aut saltem non ab eo, qui tali speculationi indulget. 2. Author sic abstrahi mentem à sensibus vult, ut simul etiam abstrahatur ab ideis sive imaginibus in phantasia depictis. Sed quantum non periculum iis imminet, qui tali abstractioni indulgent? Etenim qui supra phantasię species, mentis suę ideas abstrahunt, phantasię species seponere & ad tempus non curare debent, quemadmodum & exemplo suo in Meditationibus præire Renatus studet, sed species a deo neglectę an non aut ipsius phantasię inserviunt confusio, aut quia negliguntur, putantur ad solam mentem turbandam phantasię inhærere. Quid vero hinc sequitur; aut phantasiam esse semper suspectandam, hoc est, strenue delirandum? aut phantasiam per mentem supra eam abstractam esse regendam, hoc est, lepide insaniendum. Cum

enim intellectus, sive mens, indigeat phantasticis speciebus, quo iis contemplandis inhærens, ex illis species intelligibiles efformare queat, non potest ita supra illas abstrahi, ut eas pro arbitrio tanquam domina ordinet. Hoc enim qui faciunt, infanorum & mente carentium exempla sequuntur. Quemadmodum videre est quosdam, qui Phreneticorum aulam exornant, stramen putare esse aurum, quod mens phantasticæ species sensibiles conservanti non obsequens, sed supra eam dominari cupiens, rem nihili metallorum pretiosissimo æquivalere pronunciet. 3. Quoniam author omnium obliviscendum esse pronunciat, solamque mentem à sensibus abstractam audiendam, quantum in se memorialem potestatem obliterat, hoc est proximam ad infantiam viam sternit. Cui bono enim illa, si unius mentis nullius rei memoris dictamina audienda sunt. Ipsa enim omnium rerum ignara, à sensibus abstracta, & supra phantasiam subiecta secure & citra reprehensionis metum luteam domum palatium, festucam trabem, pulverem aurum, &c. vocare poterit: sic enim

censet & opinatur, quoniam neque sen-
 sus curat, neque ullius rei præsumit esse
 memor. Sed an non quotidie secun-
 dum similem methodum philosophan-
 tur, quibus hellebori pocula, præ Faler-
 ni cyathis, salubria sunt; Si dicat Car-
 tessus me ineptire, & pericula ejusmodi
 tantum mihi meæque farinae hominibus
 imminere: ipsi ex animo à Deo sanæ
 mentis in corpore sano cōstantiam cum
 omnibus sectatoribus precor, simul-
 que rogo, ne novis suis specu-
 lationibus, in posterum
 Academica studia
 turbare insti-
 tuat,

F I N I S.

SYLLABUS

Rerum in hoc libro digestarum.

Numerus prior Sectionem,
medius caput, posterior pag. signat.

Q*uomodo omnes capaces non
sint philosophia Cartesiana.*

I. I. 14.

*Señator Cartesii omnium obli-
visci debet.*

I. I. 14.

*Discipulus Cartesianus libris
bellum indicere, aut lectio-
nem eorum dissimulare tene-
tur.*

I. 2. 26.

*Cartesius hoc agit, ut a seclis suis
Pythagoræ alterius loco sit.*

I. 3. 31.

*Spe alitur Cartes. Philosophiæ
señator.*

I. 4. 43.

Omni-

I N D E X.

*Omniū magistrorum contem-
ptui studeat, pax & lex est
summa.* I.5.52.

*Dogmata philosophica princi-
piis natura notis respondere,
demonstratur.* II.1.59.

*Philosophicorum dogmatum e-
videntia aperitur, ejusque à
Cartes. obtrusum fucum esse,
& quo fine.* II.2.70.

*Frustra discipulorum suorum
progressus admirandos Car-
tesiani jaçant ad asserendam
Philosophiæ evidentiam, &c.*
II.3.79.

*Immota permanet recepta sa-
naque Philosophia, non ob-
stantibus inanibus Cartesii
machinis.* II.4.87.

*Varii, & quinam veram philo-
sophiam*

I N D E X.

*sophiam oppugnandi modi à
variis adhibiti recensentur.*

II. 4. 87.

*Inanium Cartesianorum cum
Orthodoxa Philosophia con-
gressuum causæ produntur.*

II. 5. 97.

*Cartesiana philosophia amissi
quomodo dicatur experien-
tia, eaque infelicissima.*

II. 6. 106.

*Ratio à Cartesio toties decanta-
ta non est ratio dicenda ab-
stractivè sed subjectivè.*

II. 7. 117.

*Frustra Cartesiani suæ philoso-
phiæ perfectionem à Geome-
tria aut Algebra sperant.*

II. 8. 122.

*Mechanica Cartesianæ physio-
logiæ fundamentum & nor-*

ma

I N D E X.

*ma quomodo ineptè statua-
tur.* II. 9. 130.

*Narrationes simplices aut citra
probationem hypotheses quo-
modo absurde demonstratio-
num vice à Cartesianis ob-
trudantur.* II. 10. 138.

*Similitudines non esse demon-
strationes.* II. 11. 146.

*Modus & methodus disputandi
aut argumentandi novatu-
rientium Cartesianorum de-
scribitur.* Ibid.

*Effugia Cartesianorum ad ad-
versariarum argumenta quæ
sunt celebria & frequentata
magis.* II. 12. 155.

*Vbi inveniatur aut stabuletur
nova Cartesii Philosophia; an
in particulis insensilibus, aut
in vortice.* II. 13. 167.

Argu-

I N D E X

*Argumentum Cartesii contra
Scepticos expenditur.*

III. 1. 172.

*Examinatur primum Cart. ar-
gumentum contra Atheos.*

III. 2. 177.

Sic & reliqua contra eosdem.

III. 3. 185.

*Quam feliciter probet Cartesius
mentem à Corpore esse di-
stinctam.*

III. 4. 189.

*Examinantur principia consti-
tutiva rerum naturalium
ficta apud Cartesianos.*

III. 5. 195.

*Expenditur sententia de Carte-
sianorum particulis insensi-
bilibus, deque materia ex il-
lis ficta.*

III. 6. 212.

*Quam stolidè Cartesiani sentiāt
circa*

I N D E X.

circa definiendum Calorem.

III. 7. 224.

*Sententia Cartesii de magnete
excutitur.*

III. 8. 228.

*De aestu maris quam ridicula
Cart. sententia.*

III. 9. 234.

*Ratio redditur cur non plura
novaturientium dogmata
excutiantur.*

III. 10. 240.

*Quomodo nova Cartesii philo-
sophandi methodus ad Scep-
ticismum viam sternit.*

IV. 1. 245.

*Eadem methodus ad Enthusias-
mum ducit.*

IV. 2. 255.

Atheismum fulcit & struit.

IV. 3. 261.

*Nova Cartesii Methodus non
tam philosophos, quam deli-
ros phreneticosque gignere
potest.*

IV. 4. 268.

F I N I S.